

**Nosþen nga Mirres se Iesu
Kristo nga
MATIU
Muli
Batu nale nga mivsivseni lut
nga parmeteni naul ngel
puto suri**

Naul nga Matiu muli ngel osþe suri nosþen nga mĩrres, nga Iesu evi jinibb nga Atua muloli rijrijen tevi jinibb sen nir tuwi pa vini, nga pivini þila mauren tevi jinibb sen nir. Ko suri Iesu ngok, ololi rijrijen nga Atua muloli renge Naul On Tuwi arremali. Iesu eak renge vanu se mĩeri Isrel nir, ko elik ko emaur tevi nir ie. Ko nosþen ngok sete evi se nir kobbong, ko evi ma se jinibb jijle ne iel ngatan.

Womujnen re naul ngel, Matiu osþe suri daron nga Iesu mĩiak e, ko ejilwer suri etajer van re daron nga Jon mipaptaese Iesu, ko Demij miarrowrowe ni. Ko vitunen, ejilwer suri daron nga Iesu mĩtipatune majingen sen re vanu ne Galili, nga muwrai tweni nosþen nga mĩrres sen tevi jinibb nir, ko okvisvisenir ko okloli jinibb arres re mesien ser. Ko vitunen, owrai tweni kele daron nga Iesu mĩlinglingi Galili e ko mian Jerusalem e. Ko osþe suri nanu nga Iesu muloli vitue re majingen sen. Ko bongsin, osþe suri mijen se Iesu ko daron nga mimaur luwi kele e.

Matiu osp̄e kele nga Iesu evi jinibb nevsivsenien nga m̄irres p̄elak nga orongwose puwrai tweni nale nesesreien se Moses lat nga muto suri. Ko owrai suri kele batun vanu se Atua, nga Atua mivini mivi Numal se jinibb sen nir.

Iesu metka sen nir

¹ Ngel evi naul ne metka se Iesu Kristo metka se Devet, ko metka se Epram.

² Ko nise jinibb nir re metka nen: Epram womu jer. Ko Epram evesi Aesak, ko Aesak evesi Jekop, ko Jekop evesi Juta ko niaken sen nir. ³ Ko Juta evesi Peres ko Sera, nuru ko tasu se nuru ko Tamar; ko Peres evesi Esron, ko Esron evesi Ram. ⁴ Ko Ram evesi Aminatap, ko Aminatap evesi Nason, ko Nason evesi Salmon. ⁵ Ko Salmon evesi Boas nga tasu sen Reap, ko Boas evesi Opet nga tasu sen Rut, ko Opet evesi Jese. ⁶ Ko Jese evesi Numal Devet, ko Numal Devet elesi luwe kele nesevin se Uria, ko evesi Solomon. ⁷ Ko Solomon evesi Reopoam, ko Reopoam evesi Apia, ko Apia evesi Asa. ⁸ Ko Asa evesi Jeosapat, ko Jeosapat evesi Joram, ko Joram evesi Usia. ⁹ Ko Usia evesi Jotam, ko Jotam evesi Eas, ko Eas evesi Esekia. ¹⁰ Ko Esekia evesi Manasa, ko Manasa evesi Amon, ko Amon evesi Josia. ¹¹ Ko Josia evesi Jekonia ko niaken sen nir. Renge daron nen ko aron tertere nir arteka twenir van re Bapilon e suri nuval.

¹² Arteka twenir jile osuw, ko Jekonia evesi Sealtiel, ko Sealtiel evesi Serupapel. ¹³ Ko Serupapel evesi Apiut, ko Apiut evesi Eliakim, ko Eliakim evesi Asor. ¹⁴ Ko Asor evesi Satok,

ko Satok evesi Akim, ko Akim evesi Eliut. ¹⁵ Ko Eliut evesi Eliesar, ko Eliesar evesi Matan, ko Matan evesi Jekop. ¹⁶ Ko Jekop evesi Josep diwen se Merri, nga mivi tasu se Iesu nga marveruse Mesaea.

¹⁷ Mitipatun re metka renge Epram, musuw-suw re Numal Devet, evi metka esngavöl drromon ivij (14). Ko mitipatun kele renge Devet, musuw-suw re daron nga marteka twenir van re Bapilon, evi metka esngavöl drromon ivij kele. Ko mitipatun kele renge daron nga marteka twenir van Bapilon mijpari daron nga Kristo mñiak e, evi metka esngavöl drromon ivij kele.

Iesu eak

¹⁸ Iesu Kristo errmali iel ngatan erpel. Arlingi ore Merri, Iesu tasu sen. Ko setewor evan ji diwen sen Josep, ko Merri etaole nga mñilesi nga ni mñitetaur. Suri Nemñin On ko esilvi ni.

¹⁹ Ko Josep, Merri diwen sen, evi jinibb nga mumomsawos mñirres, ko orrorrmi pñilinglingi silveni nesen sen bbong; omusus puwrai tevi jinibb nir, tuloli Merri non tiwis. ²⁰ Ko daron

nga murrormi nanu ngel e nir, ko anglo san se Atua eplari jin renge bori san ko owrai owra “Josep, nik kuvi metka se Devet, sete kupmetutu kuptekai ko wor Merri pivi nesevin som. Suri bipi nga musloi ngok, Nemñin On ko elai tevi.

²¹ Mian ko vinok Merri pia-wosi natun norman san, ko kupa-lingi nisen piwajie Iesu. Suri ni pia-te kai tweni jinibb sen nir renge nololien ser.”

²² Nanu ngok eplari jile osorsan tevi nale san se Atua nga propet sen san owra wowomue tuwi pa: ²³ “Nesen mñelakel osloi bipi mian ko pia-wosi

natun norman san, ko para-lingi nisen piwajie Emanuel.” Ko nais nen arieni erpel: “Atua eptevi kerr.”

²⁴ Mian ko Josep emra re meturen sen; ko ololi suri erpe nga anglo se Numal muwrai tevi ni, ko etkai nesevin sen.²⁵ Ko sete evan jin ejpari daron nga muwosi natun norman m̃iak. Ko daron nga m̃iak jile musuw, ko elngi nisen ewajie Iesu.

2

Jinibb sopor nga norongwosien ser milep arini arwera parlesi Iesu

¹ Iesu eak renge Betliem ne Jutia, ko renge daron nen, Erot evi batu numal. Ko sete epriv, ko jinibb sopor nga norongwosien ser milep arivel re vanu m̃inij san nga muto ngasu renge Is, ko arini Jerusalem e. ² Ko arsusi arwera “Nibeni bipi wel nga m̃iak nga pivi numal se m̃eri Isrel nir? Namlesi moju sen eplari, ko namini tweni nablotoe ni.”

³ Daron nga numal Erot murnge nanu ngel e ko eririr elep, ko erpok kele re m̃eri Jerusalem kele nir aririr elep kele. ⁴ Ko Erot everus kortoni jinibb nga marlelep ne sulsulen nir ko jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien nir, ko osusi tevir owra “Nibeni lat nga Mesaea p̃iak ren?” ⁵ Ko nir arij weli ni, arwera “Mesaea p̃iak renge Betliem re Jutia. Suri nale san se Atua nga propet san muli wowomue tuwi ngel, owra ⁶ ‘Ko nik, Betliem re Jutia, setete kuwelili renge jinibb nga marlelep nir renge Jutia. Natum san nga pia-pelari jim pivi numal nga pia-metmete jinibb suk nir m̃eri Isrel.’ ”

⁷ Mian ko vitunen vajin numal Erot everus silveni bbonge jinibb nen nir ne Is vini ji ni, ko osusi tevir owra “Moju nen eplari re daron sev?”

⁸ Arwera suri jile tevi, ko Erot ekrekrasir owrai tevir, “Erres, kapan kappej bipi wel nen ãirres, ko poro kaplesi ni, ko kaploli inu borongwose; ko inu kele ban bolotoe ni.” Ko Erot okoni twenir arivel van Betliem e.

⁹⁻¹⁰ Ko daron nga marivel kele vajin, ko arlesi kele moju nga; ko artaole, ko arir temijpal. Ko moju nga owowomu kele nir, ko nir arvijuri. Arvijuri moju nga mian ko oto jer mare mom-sawose naim nga Iesu ñiak ren. ¹¹ Ko daron nga maran loloim e, arlesi bipi wel nen nuru tasu sen Merri. Ko arjipa van ngatan ko arlotoe ni. Arlotoe jile ko arsaro van reнге nolo narr ser, ko arlai merrenien ser tevi ni, arla gol ko prangkinsens ko mir. ¹² Mian ko vitunen vajin arlesi bori san nga Atua ewer orer sete parkali lweni ji Erot e. Ko arkali lweni re sel ñinij e van reнге vanu ser e.

Josep ko Merri orwosi natu nuru arwolu van Ijip e

¹³ Ko daron nga lartul nga norongwosien ser milep marivel e vajin, ko anglo san se Atua eplari ji Josep reнге bori san ko owrai tevi owra “Kuptur imare kupwosi bipi wolok ko tasu sen, kapwolu van Ijip mun e. Ko kaplik iok pijpari daron nga bea-wera lweni nale tevim. Suri Erot owra pirevji pini, ko otomori pa pipej.” ¹⁴ Daron nga angloмуwrai jile tevi Josep nat nga mupong nen, ko Josep otur imare, owosi bipi wel nen, ko

nir tasu sen arwolu van Ijip mun e. ¹⁵ Ko arlik iok ejpari nga Erot mimij.

Ngok eplari osorsan tevi nale se Atua nga propet sen san muwrai wowomu pae tuwi, “Inu beveruse natuk piplari Ijip ko vini.”

Erot okoni jinibb nuval sen nir nga parevji pini bipiwarreng nir

¹⁶ Mian ko vitunen vajin Erot orongwose jinibb ne Is nen arkerkerasi, ko ololar lengleng. Ko okoni jinibb ne nuval sen parevji pini bipi norman nir re Betliem ko rrale petpeti Betliem, nga sia ser ejpari eru ko sia ser mulwi vitan. Ngel osorsan tevi daron nga jinibb ne Is marwerai tevi.

¹⁷ Ngok eplari erpe nale se Atua nga Jeremaea muwrai wowomue tuwi: ¹⁸ “Arunge dingen san rengo ngaim ne Rama, arting nga arting lengleng. Rejel ko etengsi natun, ko omusus parjinge, suri natun armij pa osuw.”

Josep arivel lingi Ijip, ko arluwi van Nasret e

¹⁹ Mian ko Erot emij vajin, ko anglo se Atua eplari kele ji Josep rengo bori san rengo Ijip ko owrai tevi, owra ²⁰ “Kuptur imare, kupwosi bipi wolok, ko kami tasu sen, kapluwi van re vanu Isrel kele e. Suri mer nga muwra pirevji pini bipi wolok emij pa osuw.” ²¹ Ko Josep otur imare ko owosi bipi wel nen, ko arluwi van re vanu Isrel e.

²² Mian ko Josep ornge kele nga Arkelaos ela wani milnge tata sen Erot, evi numal ne Jutia. Murnge ko emtutu pian iok e. Mimtutu pian iok e, ko elesi bori san kele nga Atua ewer ore sete

pian, ko arwolu van re vanu ne Galili e. ²³ Ko arini arlik renge ngaim san nga nisen Nasret. Ngok eplari wor osorsan tevi nale se Atua nga propet sen san muwrai wowomu pae suri Kristo, “Ni parveruse m̄eri Nasret ko.”

3

Jon Baptaes ewerwer rengo lolo merwer

¹ Mian mian ko vitunen Jon Baptaes evini ewerwer re lolo merwer ne Jutia, owra ² “Nolo kami pulululwi, suri otomori le pa batun vanu ne melrin p̄irmali.” ³ Suri Jon evi m̄er nga Atua m̄ijilwer suri rengo nale ngel nga propet Aesea muli tuwi pa, muwra “Jinibb le san ekail rengo lolo merwer, owra ‘Kaploli lilane sel se Numal puto metmet terai. Kaploli mesekle sel sen nir parmetet p̄irres.’

⁴ Jon sunsun sen erpe propet Elaeja tuwi. Ori nevlukamel, ko netatuw sen arloli nevluk buluk e. Ko re devjen nga re nanen sen e, elai nato nga mok-rowrow re mösmös ko narllu sukabak nga m̄ierri orivi nanen sen.^A ⁵ Ko nir jikle ne Jerusalem ko ne Jutia ko rrale nuwi seser ne Jortan arivel ko arini jin. ⁶ Arini jin, ko daron nga marwera tweni nololien ser, ko Jon epaptaes nir rengo nuwi seser ne Jortan.

⁷ Ko daron nga m̄ilesi Parasi ko Satusi, nga marivi jinibb nga marlelep re m̄eri Isrel nir, ko Jon owrai tevir: “Kamivi jinibb nga kamsij O!

A **3:4** narllu sukabak nga m̄ierri: eg blong sugabag; honey.

Kamirpe metka ne nuñet. Ko weta, kami kamrongwos kapwolu asi ko renge lolaren se Atua nga pia-vini? ⁸ Poro nolo kami pulululwi, rrek erres kapviseni wenen nen. ⁹ Sete kapwerwerai tevi kami: ‘Epram evi metka se kerr; ko ngok rramivi pa jinibb se Atua ko.’ Nu nuwrai tevi kami: Atua orongwos p̄ilai nevöt nawon ngel nir ko p̄irienir parivi metka se Epram. ¹⁰ Lelingen ngel artori batu deli oto metmet nga parta ototvi lape nai nir; ko nai jijle nga marsij, sete wener marres mun, parta twenir parwirr nir van renge nabb nga ñin. ¹¹ Nu nupaptaes nuwi e kami, kami nga nolo kami mulululwi. Ko san nga pivivitu suri inu, ni ean wor mare renge inu. Inu sete nurres rragrrag nuvter re besai but sen nga ñirae. Ni pia-paptaese kami re Nem̄in On ko nabb. ¹² Ni otori nai juljule san renge nevren nga pujlujle wene wit e nir, ko dokolvir parwirr lingi jelangir; ko p̄iser kortoni jelangir p̄ilngir renge bepeim sen, ko pusli dokolvir renge nabb nga sete san orongwose pivsi pini.”

Jon epaptaese Iesu

¹³ Vitunen Iesu evel re Galili vini re nuwi seser ne Jortan, pian ji Jon p̄ipaptaese ni. ¹⁴ Ko Jon owra p̄iwer ore ni, owra “Erpese nik kuvini jik nga inu bepaptaese nik? Erres ma poro nik kuppaptaese inu.” ¹⁵ Ko Iesu erij weli, owra tevi ni: “Puto pirpok ko wor, nga rroporloli nanu jijle nga Atua mimrreni parpelari.” Ko ni epaptaese ni vajin.

¹⁶ Ko Iesu daron nga ñipaptaes jile, evel lingi nuwi evesane, ko elesi melrin etp̄ir; ko elesi

Nemñin se Atua ojubbul erpe wuñer, ko evini esilvi ni. ¹⁷ Ko drrelan san eplari re melrin, owra “Morok evi natuk nga memrreni, nurnge erres elep suri ni.”

4

Demij orrowrowe Iesu

¹ Daron nga Jon m̄ipaptaes jile Iesu musuw vajin, Nemñin On etkai Iesu van re lolo merwer nga Demij purrowrowe ni. ² Ko Iesu elngi tweni nanen, owra pulot van ji Atua. Ko mulot mian mian mijpari vajin nabong ngavöl ivij (40), vitunen ko ornge numer eaji lenglenge. ³ Ko Demij, nga mok-rrowrowe jinibb, evini jin, owra puloli Iesu pivitan. Ko owrai tevi ni: “E, nik kuvi pa Atua natun, ko numer ajim. Kupwerai tevi nevöt nawon ngel nir, parivi niv.” ⁴ Ko ni erij weli ni, owrai tevi ni, “Ejki, sete bololi, suri aruli erpel renge Nale On se Atua, ‘Jinibb sete orongwose pimaur kis e niv kobbong; pimaur e nale jile ngok nga miplari renge jingo Atua.’ ”

⁵ Vitunen Demij etkai Iesu van renge ngaim nga muon renge Jerusalem, ko elngi renge drromdrromo Naim On mare jer, ⁶ ko owrai tevi, “E, nik kuvi pa Atua natun. Kuprow jubbul vitan. Suri aruli erpel renge Nale On se Atua: ‘Atua pia-koni anglo sen nir, parwosinik renge nevrer mare, suri nik tukjilaklak wos ßelam renge nevöt.’ ” ⁷ Ko Iesu owrai tevi: “Ejki, sete bololi, suri aruli kele erpel renge Nale On se Atua: ‘Nik sete kuprrowrowe Numal Atua som te, pijki.’ ”

⁸ Vesan kele Demij etkai Iesu van re botwen san nga muwu mare jer, ko evisenie ni batun vanu jile ne iel ngatan nir, ko nosrövien nen nir. ⁹ Ko owrai tevi, “Poro nik kupjipa van ngatan kuplotoe inu, ko bea-lai nanu jile ngel nir tevim.” ¹⁰ Ko Iesu owrai tevi ni, “Kupruj ngasu, Demij, suri aruli erpel rengo Nale On se Atua: ‘Nik kuplotoe Numal Atua som, ko ni kobbong nik kupmajing sen.’” ¹¹ Muwrai jile tevi, ko Demij elinglingi ni. Ko anglo sopor arini ji ni ko armetmete ni.

¹² Vitunen Iesu ornge nale nen nga marlingi Jon rengo naim ne nekaien, ko ni olwi van Galili e. ¹³ Mivini Galili, ko setemun evan Nasret, elinglingi Nasret ojpon ko etajer van Kapaneam e, ko elik ie. Kapaneam evi ngaim san nga muto devje nuwito nga milep nga mubbun rrerrale nisen Galili, rengo vanu ne metka se Sepulon ko Naptali. ¹⁴ Ngok eplari osorsan tevi nale san se Atua nga propet Aesea muli tuwi pa, owra ¹⁵ “Vanu se Sepulon ko vanu se Naptali re devje nuwi seser ne Jortan van re devjen nga ngalu e rengo dis; jinibb nen nir arivi jinibb ne vare. ¹⁶ Arivi jinibb nga marlik rengo nemalik, mian ko arlesi vajin moron nga milep. Ko jinibb nir nga marlik rengo vanu ne namol ne mijen, moron ngok eplari jir.”

¹⁷ Rengo daron nen, Iesu etipatun nga ñiwerwer, owra “Nolo kami pululwi, suri otomori le pa batun vanu ne melrin ñirrmali.”

Iesu everuse jinibb sen ivij

¹⁸ Renge nabong kele san, Iesu evel sere renge jeli nuwito ne Galili. Ko elesi niaken eru, Saemon nga marveruse Pita, ko Antru. Ortuwe niva renge nuwi, suri orivi jinibb nga morok-revrevei nai. ¹⁹ Ko Iesu owrai tevi nuru, “Kopor-vijuri inu, ko inu bea-loli kamru kopor-ivi jinibb nga morok-revrevei jinibb.” ²⁰ Ko ngavilvil nuru orlinglingi niva se nuru ko orvijuri ni.

²¹ Ko Iesu evel rujruj kele sopen ko elesi niaken kele eru, Jemes ko Jon, nuru tata se nuru Sepeti renge drrav ser, arilile niva ser. Ko everuse nuru. ²² Ko ngavilvil nuru orlinglingi drrav ko tata se nuru, ko orvijuri ni.

Iesu evisviseni jinibb nir; ko ololi nir nga marmesi arres luwi

²³ Ko Iesu evel jile re Galili, ko ok-visviseni renge naim gortien ser, ko ok-werwer suri nale nga m̄irres suri batun vanu ne melrin. Ko ok-loli nir nga marmesi mesien lele arres luwi.

²⁴ Mian ko nospen sen arsupe renge Siria jile. Ko jinibb nir arwosi jinibb jijle nga marmesi vini jin. Armesi mesien lele: sopor niber arerer, ko sopor demij esisilvir, ko sopor neñi nai ololir armijmij, ko sopor nga niber sopor mimij. Ko ololi nir arres luwi. ²⁵ Ko delung elep arvijuri ni, jinibb ne Galili nir; ko Dekapolis nir, ko Jerusalem nir, ko Jutia nir, ko nir nga marlik van devje Jortan e.

5

Iesu evisviseni jinibb sen nir renge botwen mare

¹ Daron nga Iesu m̃ilesi delung nir, ko otongsa van mare renge botwen san ko elik ngatan. Ko jinibb sen nir arini jin, arlik rrale. ² Ko ni esa jingon etipatun evisvisenir owra

³ “Neiren renge nir nga norrorrmien ser mian ngatan,

suri batun vanu ne melrin evi pa se nir ko.

⁴ Neiren renge nir nga marok-taure dauren ne nololien,

mian ko Atua pia-jinge nir ko.

⁵ Neiren renge nir nga nolor maran ngatan jer, suri mian ko dan pia-ivi se nir ko, ko nanu jile nga marto rengen.

⁶ Neiren renge nir nga marmerrmerreni nga murrun nga m̃irres puto p̃irres, erpe jinibb armerrmerreni nanen ser ko nuwi num̃er,

mian ko Atua pia-la nanu nga marmerrmerreni tevir ko.

⁷ Neiren renge nir nga marok-telasi jinibb, mian ko Atua pia-telasi tweni nir ko.

⁸ Neiren renge nir nga nolor marwokwok, mian ko nir para-lesi Atua ko.

⁹ Neiren renge nir nga marok-loli demat, suri mian ko jinibb nir para-veruse nir Atua natun ko.

¹⁰ Neiren renge nir nga jinibb marloli m̃isij tevir suri arloli nanu nga marres, suri batun vanu ne melrin evi pa se nir ko.

¹¹ “Ko neiren renge kami poro jinibb nir parwor suri kami, ko poro nir parloli p̃isij tevi kami, ko poro nir parkerkeris p̃isij tevi kami, parwera nanu lele nga marsij suri kamivi inu

jinibb suk nir. ¹² Kami kañir pilep, suri nowli kami elep re melrin, osorsan tevi nowli propet san. Suri propet nir nga marwowomue kami tuwi, jinibb arloli esij ko pa tevir erpok.

Sol ko Moron

¹³ “Murru kami nga mĩrres arirpe sol se jinibb jijle nir nga marok-lingi re nanen ser. Ko poro nga sol dilten nga mĩrres pivel lingi jijle, ko ãrres luwi pirpese ko? Erres re parlai ko parsor tweni, ko jinibb parivivel ren parbbötböt ren vajin.

¹⁴ “Ko murru kami nga mĩrres erpe moron se jinibb jijle nir. Moron sete orongwos puto teptepi; osorsan tevi ngaim nga milep san nga muto limjer mare re botwen. ¹⁵ Ko poro jinibb san pusli nasul, ko sete orongwos putori ngatan; putori mare sapon, ko puloli jinibb jile parlesi moron. ¹⁶ Kami kamivi nasul nen. Moron se kami pimor wor van ji jinibb jile, puloli jinibb jijle parlesi majingen se kami nga mĩrres, ko parsurövi Tata se kami nga mĩlik rengo melrin.

Iesu osõe suri nale nesesreien se Moses

¹⁷ “Sete kaprrormi inu nuvini tweni bolokloksi nale ne nesesreien nir ko nale se propet nir nga marto re Naul On. Inu sete nuvini tweni bolokloksir, ejki, nuvini tweni bololir parpelari le. ¹⁸ Nuwretun nuwrai tevi kami, pia-jipari daron nga melrin ko iel ngatan pora-asi, sete bebje nale nesesreien san ãiasi nawon, pia-jipari nga nanu ngel jijle nir para-pelari. ¹⁹ Poro jinibb ãisan putor otvi nale nga welwelili jer nen san rengo nale nesesreien, ko pivisvisenie

jinibb nga parloli pīrpok kele, m̃nēnēn parveruse pivi jinibb nga welili jer reŋge batun vanu ne melrin. ²⁰ Inu nuwrai tevi kami, kaploli nanu nga parres, parasie jinibb nevisvisenien ne nale nesereien nir ko Parasi nir. Poro pijki, setete kami kamrongwos kapan reŋge batun vanu ne melrin.

Iesu evisviseni suri sel ne lolaren

²¹ “Kami kamrunge pa nga marwerai pa tevi bīrtera ne tuwi nir reŋge Naul On, ‘Sete kuprevji pini jinibb pisan. Ko poro jinibb san pīrevji pini jinibb pisan, m̃nēnēn pia-sij ren re daron nga Atua puwra suri lat nga puto suri tevi jinibb nir.’ ²² Ko inu ma nuwrai tevi kami vajin, Poro jinibb p̃isan pulolarsi tuwan kobbong, m̃nēnēn pia-sij ren re daron nga Atua puwra suri lat nga puto suri tevi jinibb nir. Ko poro jinibb p̃isan puwrai tevi tuwan, ‘Kulengleng,’ m̃nēnēn pia-sij ren re nosp̃en se numal nir. Ko poro jinibb p̃isan puwrai tevi tuwan, ‘Kuvi jinibb nga kumloli sagraut nanu,’ m̃nēnēn pia-sij ren reŋge nabb ne norongen nga m̃isij.

²³ “Ko erpok, daron nga kumla merrenien som vini re nawot nga marok-sulsul ren tevi Atua, ko iokporo kuprrormi jipari nga nik kumloli tuwam ololar, ²⁴ kuplingi merrenien nen puto mun, ko kupan kuploli p̃irres tevi tuwam, pusuw, ko kupluwi vini kele kupa-la merrenien som vajin.

²⁵ “Ko poro nga jinibb san nga kumloli mulolar p̃itkai nik nga koporan re nosp̃en se numal nir, kupsaro pingavil, kuploli p̃irres tevi ni. Poro

mijki, ko ni tia-lingi nik tevi numal nga mok-wera suri lat nga puto suri re jinibb nir, ko ni tia-lingi nik tevi jinibb ne naim ne nekaien, ko mñernen tia-lingi nik rengo naim ne nekaien. ²⁶ Nuwretun nuwrai tevi nik, sete kurongwos kupivare re naim ne nekaien pijpari daron nga nik kupkele lweni nevöt nen jijle.

Iesu evisviseni nir rengo sel nga marloli mñisij tevi nesevin

²⁷ “Ko kami kamrunge nga marwerai kele rengo Naul On arwera ‘Sete kupvenaesevin mñinij.’ ²⁸ Ko inu ma nuwrai tevi kami vajin, Poro nga jinibb pñisan pimteni rres nesevin kobbong ko nolon pivnae, ngok nolon ololi pa esij jile ko tevi vinnen. ²⁹ Ko poro nga metem rres puloli nik kupvitan pirpok, ko kupla tweni re nik, kupwirre. Erres pñelak kobbong re metem devjen pijkie, evi nanu nga welili kobbong, rengo poro nga parwirre nibem totoklai pian rengo lat ne nejijkien. ³⁰ Ko poro nga nevrem rres puloli nik kupvitan pirpok, ko kupta tweni re nik ko kupwirre. Erres pñelak kobbong re nik nevrem devjen pijkie, evi nanu nga welili kobbong, rengo poro nga nibem totoklai pian rengo lat ne nejijkien.

³¹ “Ko arwerai kele rengo Naul On arwera ‘Isi nga pñilngi kurtweni nesevin sen puli naul san suri, ko pñilai tevi vinnen.’ ³² Ko inu ma nuwrai tevi kami vajin, Poro nga jinibb san nesevin sen sete puloli womue batun, ko mñernen bbong pñilngi kurtweni nawone, ko mñernen ololi esij nga nesen sen pian pivitan re norman mñinij. Ko poro

nga san ãilesi vin nga ñer nga ñilngi kurtweni ngok, ñernen evitan re nesevin ngok.

Iesu evisviseni nir nga marok-loli rijrijen nga marterter

³³ “Ko kamrunge kele nga marwerai tuwi reнге Naul On, ‘Sete kurongwos kupwera nise Atua nga puloli rijrijen som ãiterter, ko mian ko vitunen ko kuptor otvi nale nen. Poro kupwera nise Atua, ko kuploli ko wor pusorsan tevi kumwerai.’ ³⁴ Ko inu ma nuwrai tevi kami vajin, Sete kupwera rragrrag nise nanu san nga puloli rijrijen som ãiterter. Sete kupwera nise melrin, suri evi lat seksakel se Atua; ³⁵ sete kupwera nise dan, suri evi lat nga ñilngi ñelan ren daron nga ñisakel re nai seksakel se ni; sete kupwera nise Jerusalem, suri evi ngaim nga milep se Numal nga milep. ³⁶ Ko sete kupwera nise batum kele daron nga kumloli rijrijen e, suri nik sete kurongwos kuploli rao batum san puwuwer rrek pimoto. ³⁷ Ko daron nga ma kumrijrij nga kuploli nanu san, ko kuploli ko wor nanu nen; ko daron nga kumrijrij nga sete kuploli nanu san, ko sete kuploli nanu nen. Murrun nga parwera nawon nise nanu daron nga parijrij, arivel ji Demij kobbong vini.

Iesu evisviseni nir nga marwera parkele lweni murrun nga marsij nir

³⁸ “Kamrunge nga marwerai kele reнге Naul On, ‘Poro san pulokloksi metem tuwen, ko nik kupkele lweni kuplokloksi meten tuwen. Ko poro san puti rrawe liwem san, ko nik kupkele lweni, kuputi rrawe liwen san.’ ³⁹ Ko inu ma

nuwrai tevi kami vajin, Sete kupwer ore jinibb nga m̃isij. Poro pungasim, ko puwje vasum rres, ko kuprieni nom, ko puwje kele vasum devjen kele. ⁴⁰ Ko poro jinibb san puwra p̃ilngim rengen nosp̃en se numal nir ko p̃ilai sunsun som tuwen, ko kuplinglingi kele p̃ila sunsun ne melas som. ⁴¹ Ko poro jinibb san puon terter nik kupsa narr sen van ngasu, ko nik kupsai van ngasu jer wor. ⁴² Ko poro jinibb san pungoni nanu san ji nik, kuplai tevi ni; ko poro jinibb san owra p̃ilai mun jorom, sete kupwer ore ni.

Iesu evisviseni nir nga parmerreni ko wor devje nuval ser

⁴³ “Kamrunge nga marwerai kele rengen Naul On, ‘Kupmerreni selem ko kupungasi jinibb nga mok-loli m̃isij tevim.’ ⁴⁴ Ko inu ma nuwrai tevi kami vajin, Kapmerreni wor jinibb nga marok-loli m̃isij tevi kami, ko kapverus suri nir nga marungasi kami. ⁴⁵ Pirpok ko kapivi natu Tata se kami mawos nga m̃ilik rengen melrin. Suri ni ololi nial sen esin ji jinibb nga marres ko nga marsij, ko okoni naus ous ji jinibb nga marres ko nga marsij. ⁴⁶ Poro kapmerreni lartul nga bbong marmmerreni kami, ko ngok sev ko pivi nowli kami ren? Iok jinibb nga marok-lai takis kele, nga jinibb jijle nir marungasir, nir kele arok-loli kobbong erpok. ⁴⁷ Ko poro nga kapwera ‘erres’ tevi tuwa kami nir kobbong, kamloli nanu nga jinibb jijle kobbong nir marok-loli. Jinibb nga marlik re devjen nga vare nir arok-loli kele erpok.

48 “Ngok pirpel ma, kami kapivi wor jinibb mawos nga kapmomsawos ðirres jikle ko, pirpe Tata se kami nga ñilik re melrin ni omomsawos erres jile.”

6

Sel nga marla nanu tevi ðeres (puaman) muto suri

¹ Ko Iesu owra “Kapmetmet, sete kaploli nanu nga ñirres nga jinibb nir parlesi nawone. Poro pirpok, ko nowli kami nga Tata se kami nga ñilik re melrin pia-lai tevi kami tijkie, suri jinibb arsurövi pa kami osuw.

² “Erpok, daron nga nik kumlai nevöt tevi ðeres, sete kupsuþsuþe kele tevi jinibb nir, pirpe lartul nga marivel re sel eru marok-loli re naim gortien nir ko renge sel nir, nga marwera jinibb parsurövir. Nuwretun nuwrai tevi kami, nir arlai pa nowlir ko osuw. ³ Ko nik ma, daron nga nik kuplai nevöt tevi ðeres, kuplai silveni kemkamẽ, sete jinibb san purongwose. ⁴ Ko Tata som vajin nga ñilesi nanu nga muto silveni pia-lai nowlim tevim.

Iesu evisviseni nir renge sel momsawos ne loten

⁵ “Ko daron nga kamlot e, sete kaploli pirpe lartul nga marivel re sel eru. Nir armerreni partur renge naim gortien nir ko partur ore mesakelkel ne sel nir, nga jinibb nir parlesi nir parlot. Nuwretun nuwrai tevi kami, nir arlai pa nowlir ko osuw. ⁶ Ko nik ma, daron nga nik kuplot, kupan renge naim som ko kupkikiorore

metali, ko kuplot van ji Tata som nga m̃ilik silveni. Ko Tata som nga m̃ilesi nanu nga muto silveni pia-lai nowlim tevim.

⁷ “Ko kami, daron nga kaplot, sete kapwer lululweni nanu nga kami sete kamrongwose, pirpe jinibb nga marlik vare marok-loli. Suri nir arrorrmī poro nga nir parwer lululweni pipok, ko atua ser nir parunge loten ser. ⁸ Sete kami kaploli pipok pirpe nir, suri Tata se kami orongwose womu pae sev nga nevre kami marmumrrol ren, vitunen ko kama-ungoni ni. ⁹ Ko ngok kami sel nga kaplot ren pipel le: Kapwera

‘Tata se kem, nik nga kumlik renge melrin, Nik nisem on. Nammerreni jinibb jijle nir partori nisem.

¹⁰ Nammerreni nik batun vanu som pivini iel ngatan.

Nammerreni nik marongen som piplari iel ngatan, pirpe nga muto pa re melrin.

¹¹ Kupla nanen pivter tevi kem lelingen, nabaani.

¹² Ko kuptelasi tweni nololien se kem, pirpe nga kem namok-telasi pa nanu nga marsij nga jinibb nir marok-loli tevi kem.

¹³ Ko sete kuploli nanu parini parrowrrow p̃elake kem. Ko kuptor ore Demij, sete pivini pulokloksi kem.

[Suri batun vanu evi som, ko derteren evi som, ko nosrövien evi som, ko parto pijpari tuwi ngok vini. Amen.]’^B

B 6:13 Nale nga muto re nolo [], rrek sete Matiu oli, ko jinibb san ea-uli vitue daron nga muli tweni kopi san ne naul ngel.

¹⁴ “Suri poro kami kaptelasi tweni nololien se jinibb nir nga marok-loli tevi kami, ko Tata se kami nga mīlik re melrin kele pītłasi tweni nololien se kami kele vajin. ¹⁵ Ko poro sete kaptelasi tweni nololien se jinibb nir, ko Tata se kami kele sete mia-telasi tweni nololien se kami kele vajin.

Murrun nga parlingi kurtweni nanen lat nga muto suri

¹⁶ “Ko daron nga kamlingi kurtweni nanen nga kaplot van ji Atua, sete kapłoli pirpe lartul nga marivel re sel eru. Arłoli nor ous nawon nga jinibb nir parongwose nga marlinglingi tweni nanen ser. Nuwretun nuwrai tevi kami, nir arłai pa nowłir osuw, suri jinibb arsurövir pa. ¹⁷ Ko nik, daron nga nik kuplingi kurtweni nanen nga kuplot, kupwirap vaseni nom ko kupłoli lilane nom p̃irres pirpe bbong nabong jįjle komok-loli. ¹⁸ Pirpok, ko jinibb nir sete parongwose nga nik kumlingi tweni nanen. Ko Tata som ma nga mīlik silveni, ni kobbong purongwose; ko Tata som nga m̃ilesi nanu nga muto silveni pia-lai nowłim tevim.

Nįjor rengo melrin

¹⁹ “Sete nolo kami parkul, ko sete kapok-ser kortoni kis joro kami nga marres iel ngatan. Suri momom tuti ko doto nir tarurro lokłoksir, ko jinibb venao tubbri lut nabbu ko tian tivevna loloim. ²⁰ Nolo kami parres, ko re sel ngok, kapok-ser kortoni joro kami nga parres parto rengo melrin mare. Suri momom sete orongwos puti, ko doto sete arongwos parurro lokłoksir, ko

jinibb venao sete orongwose pubbri lut nabbu ko pian pivevna loloim. ²¹ Ngok poro nga jorom puto renge lat nga mĩrres, ko nolom kele pĩrres, suri jorom oto pa lat nga mĩrres osuw.

Moron ne niben

²² “Metē jinibb erpe moron ne niben. Poro nga metem pĩnerer, ko moron puwun saut re nibem totoklai. Ngok owra puwra, poro nga nolom pĩrres, ko mauren som totoklai kele pĩrres.

²³ Ko poro nga metem pĩsij, ko nemalik puwun saute nibem totoklai, suri metem erpe moron ne nibem. Ngok owra puwra, poro nga nolom pukul, ko mauren som totoklai kele pĩsij jile.

²⁴ “Sete jinibb san orongwos pĩmajing se numal pĩeru pivesane. Poro pĩrpok, ko tungasi nuru tuwen, ko timrreni nuru tuwen nen. Erpok ko, sete Atua orongwos pukonim re majingen sen poro nevöt mukonim pa renge majingen sen. Suri sete kurongwos kupmajing se nuru korti pivesane.

Atua orongwos pimetmet kami pĩrres

²⁵ “Suri nanu ngel, nuwrai tevi kami, sete kaprrormi pėlake mauren se kami. Sete kapokwera ‘O, rrapurroi sev le?’, rreknga ‘O, rrapmini sev le?’, rreknga ‘O, rrapuri sunsun sev le?’. Mauren se jinibb nir evi nanu nga milep nga Atua mĩlai pa tevi jinibb nir. Nanen evi nanu nga welili jer kobbong—Atua orongwos pĩlai kele kobbong. Ko nibe jinibb nir kele evi nanu nga milep nga Atua mĩlai pa tevir. Sunsun evi nanu nga welili jer kobbong—Atua orongwos pĩlai kele kobbong. ²⁶ Kaprrormi ta numön nga marok-il

suri mesa ngok nir. Nir sete aruw ko sete arili tweni, ko sete arlingi nanen ser reнге ðeþeim; ko Tata se kami nga mok-lik ko re melrin okwunganir. Ko kami kamrres womu nen ko wor re numön ngok nir re no Atua, ngok ni puwngani kami kele ko wor. ²⁷ Kaprrorrmimi ta mñer nga murrorrmimi þelake mauren nga mumrrol. Orongwos puloli kele mauren sen pipriv kele reнге sel ngok? Ejki rres nawon!

²⁸ “Ko suri sev kamrrorrmimi þelake sunsun se kami? Kapmeteni wose reнге nevingun nga marmaur suri orsel ngok nir. Armaur erpese? Sete armajing erpe jinibb te, ko sete arilile wose. ²⁹ Ko nuwrai kele tevi kami, numal Solomon, daron nga mñilngi sunsun sen nga mñirres þelak, ko sunsun sen emau erres, sete erpe nga mñitra. Ko sunsun se nevingun, nulsen arres easi. ³⁰ Ko mösmös ne orsel nir armaur erres, ko Atua ololi orsel emau erres e lelingen ngel; ko mevinen mun parsulir ko pa. Ko kami sete kamrrorrmimi nga Atua þilai sunsun se kami nga parres? O, lartul, nosurien se kami ewelili jer.

³¹ “Setete kaprrorrmimi þelake piprel: ‘Rrapurro isev? Rrapmini isev?’ rreknga ‘Sunsun sev rrapuri?’ ³² Jinibb nir nga marlik vare arok-pej nanu nga ngok nir. Ko Tata se kami nga mñilik re melrin orongwos pae nanu jijle nga nevre kami mumrrol ren. ³³ Ko nanu nga milep nen nga kami kaploli, kappelak nga kapsil van reнге batun vanu se Atua, ko nga kaploli suri murrun nga mñirres sen. Ko vitunen ni pia-lai kele nanu ngok jile nir tevi kami. ³⁴ Sete erres kaprrorrmimi

Ʒelake nanu ne mevi nir. Suri mevi evi nabong nga kaprrorr mi suri nanu nga parpelari kis ren. Nanu nga m̄isij nga piplari reŋge nabong san evtere kaprrorrmi suri re nabong nen kis kobbong.

7

Iesu evisviseni nir nga sete parwer lokloksi jinibb san

¹ “Sete kapwer lokloksi jinibb Ʒisan, puloli Atua sete mia-wer lokloksi kami. ² Pusorsan tevi nga kami kamwer lokloksi jinibb nir, Atua kele pia-wer lokloksi kami. Ko tevi norrngov sev nga kami kamrrongvie jinibb, Atua pia-rrongvie lweni kami e re nabong nga vitunen. ³⁻⁵ Ko erpese kumlesi nate nato nga tuwam m̄ikrae re nolo Ʒelan, ko sete kulesi suri nate buluk nga milep nga nik kumkerae re nik nolo Ʒelam? Ko poro pirpok, ko nik kupwerai pirpese tevi tuwam, ‘Tuwak, kuplinglingi Ʒesre tweni nate nato nga kumkerae re nolo Ʒelam,’ daron nga nik sete kumleslesi nate buluk nga milep nga nik kumkerae re nik nolo Ʒelam? O, nik nga kumiel reŋge sel eru, tukbböt re aseni ni Ʒelan, tuloli ni Ʒelan turro tiasi! Womunen kupsere tweni nate buluk nga milep nga nik kumkerae re nolo Ʒelam jile pusuw, ko kuplesi nolo Ʒelam owokwok erres, ko kurongwos kupa-sere tweni vajin nate nato nga tuwam m̄ikrae mibbölji Ʒelan.^C

^C **7:3-5** Erpe iel, Matiu osƷe suri nanu nga muto re mete jinibb, ko kem namrieni nga namvijuri murrun ne rijen ne nale nga iel.

⁶ “Ngok orrongrrongvi nololien nga wowar-reng se kalesia nir. Ko re devjen nga re nir ne vare nga marivi jinibb ngamarsij p̄etp̄eti, kapmetmet re nir. Daron nga poro kapan ji nir nga kapwera tweni nale suk, ko nir arongwose parpalpal p̄iterter tevi kami pirpe guli, ko parungasi nale suk pirpe berp̄er marbbötbböt re nanu nga m̄irres.

Loten nga jinibb p̄ilai sev nga mungoni ji Atua

⁷ “Kapungoni, ko Atua pia-lai tevi kami. Kappej, ko Atua puloli kapa-lesi. Kapututi, ko Atua pia-tasi metali nen tevi kami. ⁸ Suri nir jijle nga marok-ungoni para-lai, ko nir jijle nga marok-pej para-lesi, ko nir jijle nga marok-ututi, para-tasi tevir.

⁹ “Jinibb si re kami poro nga natun pungoni niv tevi ni, ko ni p̄ikrekrasi pia-la nevöt tevi natun? ¹⁰ Ko poro nga natun pungoni mesal, ko rreknga ni pia-la num̄et tevi? Ejki rres nawon, sete orongwos puloli pirpok. ¹¹ Ko ngok, kami nga kamivi jinibb nga kamsij kamrongwos sel nga kapla nanu nga marres tevi natu kami nir. Ko Tata se kami nga m̄ilik re melrin pia-lai ko wor pumomsawos nanu nga marres tevi nir nga marungoni ni.

¹² “Nanu jijle nga kami kamwera jinibb parloli tevi kami, kami kele kaploli ko wor tevi nir pirpok kele. Ngok kobbong evi murrun ne nosp̄en jile se Moses ko propet nir nga maruli re Naul On.

Sel ne mauren ko sel ne nejikien

¹³ “Kapasi renge metali nga m̃ikel, nga pian re lut ne mauren. Suri metali ko sel nga poran renge lut ne nejijkien, metali nen nolon elep, ko sel nen kele elep, ko nir elep nga marvijuri. ¹⁴ Ko metali ko sel nga poran renge lut ne mauren, metali nen nolon ewelili jer, ko sel nen kele nolon ewelili jer; ko nir pievis kobbong para-vijuri.

Rraplesi wose jinibb renge wenen ne mauren sen

¹⁵ “Kapmetmet renge propet ne gerisen nir. Arirpe guli rrum nga numer m̃iajir, ko aruri nevlusipsip arkerkeris arirpe sipsip nga sete marongwose parlokloksi nanu san. ¹⁶ Kaplesi wose nir renge wenen nga marpelari renge mauren ser. Sete jinibb arongwose partawe wene drra renge moku, ko wene nitapol renge jiber mij, ejki. ¹⁷ Erpok, nai jijle nga marres parwen kele wenen nga marres, ko nai jijle nga marsij parwen wenen nga marsij. ¹⁸ Nai jijle nga marres sete arongwos parla wenen nga marsij, ko nai jijle nga marsij sete arongwose parla wenen nga marres. ¹⁹ Ko nai jijle nga sete parwen wenen nga m̃irres, parta twenir, ko parwirrer van re nabb. ²⁰ Erpok, kaplesi wose nir renge wenen nga miplari re mauren ser.

Jinibb mawos nir se Iesu

²¹ “Sete nir jijle nga marok-veruse inu ‘Numal, numal’ tetajer paran renge batun vanu ne melrin. Rrek nir pievis kobbong, nir nga bbong marok-loli marongen se Tata suk nga m̃ilik re melrin mare ko. ²² Erpok, renge nabong

nga vitunen, nir elep parwera tevi inu, ‘Numal, numal, sete kurrormi vos nga kem namsuþe nosþen som re nisem, ko nga kem namoji tweni demij nir renge nisem, ko nga kem namloli majingen nga marterter marlelep marres nir renge nisem?’ ²³ Ko vitunen bea-werai limjer tevi nir, ‘Setete nurongwose kami. Kapruj ngasu inu, kami nga kamok-majing nanu nga m̄isij.’

Jinibb lele eru nga morili naim

²⁴ “Ngel, jinibb jikle nga marunge nale suk ngel nir ko marlolir, osorsan erpe jinibb san nga norongwosien sen otoa, nga m̄ili naim sen renge dan nga m̄iterter m̄irres. ²⁵ Mili jile vajin, mian ko naus ous elep, ko nuwi owlu vini, ko ling eser elep ko owi naim eterter. Ko setete evitan, suri arili pa eterter renge dan nga m̄iterter m̄irres. ²⁶ Ko jinibb jikle nga m̄ilengleng, norongwosien sen m̄ijkie, nga m̄ili naim sen renge deþinan. ²⁷ Mili jile vajin, mian ko naus ous elep, ko nuwi owlu vini, ko ling eser elep ko owi petpate naim. Ko emav ko omobburbbur jikle.”

Nevisvisenien se Iesu orrow erres

²⁸ Iesu evinvini ore nale sen osuw iok. Ko bbösa nga milep elai delung e nir. ²⁹ Suri ni nevisvisenien sen orrow erres, sete erpe nevisvisenien se jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien nir.

8

Iesu ololi jinibb sopor arres luwi re mesien ser

¹ Daron nga Iesu mujubbul vajin e renge botwen, ko delung nga milep nir arvijuri ni.

² Ko jinibb san nga mimsi mesien nga niber mĩmĩmaul evini ejiol vitan jin, ko owra “Wurru, numal, oto ji nik, poro nga nik kupmarong, ko kurongwos kuploli nibek puwokwok luwi.” ³ Ko Iesu esareni nevren ejpari mĩernen niben, ko owra “Inu numarong, nibem puwokwok luwi.” Ko ngavilvilsen mesien nga niber mĩmĩmaul evel lingi ni, ko niben owokwok luwi erres. ⁴ Ko Iesu ewer ore, owrai tevi: “Kuplesi sete kupwerwerai tevi jinibb p̃isan, ko kupan kupviseni nibem tevi jinibb ne sulsulen san, ko kuplai merrenien p̃isan pusorsan tevi Moses muli tuwi suri nir nga marres luwi re mesien ngok, miviseni nir nga nibem muwokwok pa musuw.”

⁵ Ko daron nga Iesu mian renge Kapaneam e, ko numal san se jinibb ne nuval ne Rom nir evini ji ni ⁶ ko ongoni ni, owra “Wurru, numal, nanwarreng weli ne majingen suk emsi, ematur renge naim. Emsi mesien nga niber mokmijmij e, ko ornge esij p̃elak.” ⁷ Ko Iesu owra lweni tevi: “Inu bevinuk le pa, rroporan bololi ni p̃irres.” ⁸ Ko mĩernen ewer ore, owra lweni tevi Iesu: “Numal, sete nurren nga nik kupini re loloim suk. Ko kuptur iok kobbong, kupwera bbong nale, ko nanwarreng suk wel nen p̃irres luwi re mesien sen. ⁹ Ko inu kele derteren suk otoa, ko numal suk sopor kele derteren ser arasie inu wor. Ko poro nga bowrai tevi jinibb ne nuval suk san, ‘Kupan,’ ko ni pian ko wor; ko poro nga bowrai tevi san kele, ‘Kupini,’ ko ni pivini ko wor; ko poro nga bowrai tevi jinibb ne majingen suk, ‘Kuploli p̃irpel,’ ko ni puloli ko wor p̃irpok.”

¹⁰ Ko daron nga Iesu murnge nale sen ngel,

ko etaole, ko owrai tevi nir nga marvijuri ni: “Nuwretun, nuwrai tevi kami, setete nulesi jinibb san ne Isrel nga nosurien sen milep mirpe m̄erel. ¹¹ Nuwrai tevi kami, nir pilep nga para-ivel re Is ko re Wes ko ngatan jijle vini, paralik ngatan tevi Epram ko Aesak ko Jekop rengo batun vanu ne melrin, ko para-aani nanen. ¹² Ko m̄eri Isrel nir nga marrormi nawon nga paran rengo batun vanu ne melrin, para-sor twenir, paran rengo lat nga mimalik jerjer. Iok ngok jinibb para-ting ko para-runge p̄isij pilep.” ¹³ Ko Iesu owrai lweni kele tevi jinibb nuval nen, “Kupiel; nanu nga kumosuri piplari ko jim.” Ko rengo mete nial mawos nen, nanwarreng wel nen erres luwi re mesien sen.

¹⁴ Ko vitunen, Iesu evan loloim se Pita, ko elesi Pita p̄ilen lekter ematur emsi mesien dowalul.

¹⁵ Ko Iesu ejpari nevre nesevin, ko mesien dowalul osuw re ni. Ko emra, ko etabbuni nanen se Iesu.

¹⁶ Ko rivriv jer, re daron nga nial muwaj pini, ko nabong on ser musuw, ko artektekai jinibb elep vini ji Iesu nga demij marsisilvir; ko ni oji tweni nem̄in nga marsij rer tevi nale sen, ko ololi nir nga marmesi arres luwi re mesien ser. ¹⁷ Ngok eplari osorsan tevi nale san se propet Aesea nga muli tuwi mirpel: “Ni ela tweni mesien se kerr ko norongen nga m̄isij se kerr.”

Jinibb eru ormerreni porvijuri Iesu

¹⁸ Ko vitunen Iesu elesi delung elep nga martur rrale ni, ko owrai tevi jinibb sen nir, “Rrapan re devje nuwi Galili e.” ¹⁹ Ko jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien san evini ji ni, ko owra “Jinibb

nevisvisenien, ngabe nga kupa-van e, ko inu beavijuri nik.” ²⁰ Ko Iesu owra lweni tevi ni, “Gulirrum nga wovarreng nir ßelaur otoa, ko numön nir menuner otoa; ko inu Jinibb Mawos, milngek ejkie. Ngok, kuprrormi mun ßirres poro nga kumrreni kupvijuri inu.”

²¹ Ko san re jinibb sen owra tevi ni, “Numal, kuplinglingi inu puwomu ban ßetevni luwe tata suk.” ²² Ko Iesu owrai tevi, “Ejki, kupvijuri inu, ko kuplinglingi nir nga sete marla mauren ko pa partevni lartul nga marmij.”

Iesu ewer ore ling serser nga milep

²³ Erij jile erpok musuw, ko ean esa rengerdrav se nir, ko jinibb sen arsa tevi ni. Ko ni evan, ematur lolo drrav. Ko drrav owl.

²⁴ Ko mian ko ling serser nga milep etewut vini re nuwito, ko owi nuwi daptap nen elelep nga marjerjeravi drrav ser, ko drrav ser otomori purron. Ko Iesu ematur malum, sete emra wor.

²⁵ Ko jinibb sen aran arwuni ni, ko arwerai tevi ni: “Numal, kupla se kerr, otomori rrapmij!”

²⁶ Ko ni owra tevi nir: “Erpese kami kammetutu? Nosurien se kami ewelili jer.” Ko otur mera, ko ewer ore ling ko daptap ne nuwi, ko ormol kemkamne. ²⁷ Ko nir artaole, ko arwerwerair e, “Jinibb nga mirpese le mirpel ngel, nga mñirij tevi ling ko nuwi kele, ko morosuri ni?”

Iesu oji tweni demij renga mñeri Gatara eru

²⁸ Ko vitunen arjipari devje nuwi renga ngaim se mñeri Gatara. Ko jinibb eru nga demij mñisisilvi nuru orpelari re lat ne dubb vini, orivel ore senlen. Nuru orivi jinibb rrum, ko orloli jinibb sete

arongwose parasi reнге sel ngok. ²⁹ Ko orkail ko orwera “Nik Atua natun, kuvini iel tweni kuploli sev le tevi komru? Kuvini tweni kuploli komru nobor-runge p̄isij puwomu, vitunen ko daron nen vajin?”

³⁰ Ko mori bbong nir, nior ßerþer artur arok-susung malum. ³¹ Ko demij nen nir arungoni tevi Iesu, arwera “Wurru, poro kupoji tweni kem, ko kuplinglingi kem naban nabsilvi ßerþer ngok nir.” ³² Ko ni owra tevi nir: “Kapan.” Ko daron nga marivare, aran arsilvi ßerþer nir; ko nir jijle arwolu reнге botwen nga mivjivjar san ko arowrow jubbul van reнге nuwi nga milep nen, ko arron ko armij.

³³ Ko jinibb nga marok-metmete ßerþer nir, daron nga marlesi, arwolu suri sel van ngaim e, ko arsuþe nanu jile nga marpelari. Ko nanu nga milep nga marsuþe suri, sev nga miplari ji laru nen nuru. ³⁴ Ko nir nga marlik reнге ngaim nen jijle nir arivel ore parsesewute Iesu. Ko daron nga marini ji ni ko arungonie eterter, arwera pivel lingi lut nga nir.

9

Iesu ololi jinibb san nga devje niben mimij erres luwi kele

¹ Ko mian ko Iesu esa luwi kele reнге drrav nen, olwi kele vini reнге ngaim sen e. ² Ko jinibb sopor arwosi jinibb san re maling sen nga mimsie mesien nga niber mok-mij e vini jin. Ko Iesu elesi nosurien ser elep, ko owrai tevi m̄er

nga mimsi, “Natuk, nolom ãirres, ßetlasi tweni nololien som le pa.”

³ Ko jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien sopor arwerwera lululwenir e, “Aro, ñerel erij melmelas ko osopsoþe pa Atua!” ⁴ Ko Iesu orongwose norrorrmien ser, ko owra “Suri sev norrorrmien nga ñisij muto re nolo kami ngok? ⁵⁻⁶ Evi nanu nga ñisisarow bbong nga bowrai tevi ñerel, ‘Nololien som nutlasi tweni pa,’ suri si þilesi poro nuwretun rrek nukrekris kobbong? Ko evi nanu nga ñiterter kele wor asi ngok nga poro bowra ‘Kuptur imare kupla milngom ko kupiel van renge naim som e,’ suri jinibb jijle parlesi lelingen poro piplari pirpe nga mowrai ngok. Ko bololi vajin nanu nga ñiterter nen, puloli kaprongwose kele nga inu Jinibb Mawos derteren suk otoa renge iel ngatan nga ßetlasi tweni nololien.” Ko ni owrai tevi ñer nga devje niben mimij, owra “Nuwrai tevi nik, Kuptur imare kuplai maling som kupwosi, ko kupiel van renge naim som e.” ⁷ Ko ni erres luwi, ko otur imare ko evan renge naim sen e. ⁸ Ko delung nir arlesi nanu nga muloli, ko armetutue, ko arsurövi Atua renge nga ñilai derteren nga mirpok tevi jinibb.

Iesu everus Matiu nga pivi jinibb sen

⁹ Ko Iesu evel lingi lat ngok, orujruj sopen. Ko elesi jinibb san nisen Matiu esakel renge lat nga mok-lai nevöt netakis e. Ko owrai tevi, “Kupvijuri inu.” Ko ni otur imare, evijuri ni.

¹⁰ Ko vitunen Iesu ean loloim se Matiu ko esakel re tep nga p̄iaan. Ko nir elep nga marok-lai nevöt ne takis arini kele, ko nir nga jinibb marok-ungasir arini arsakel tevi Iesu ko jinibb sen nir. ¹¹ Ko Parasi nir marlesi ko arwerai tevi jinibb sen nir, “Erpese numal se kami m̄iaan tevi lartul ngok nga marok-loli nanu nga m̄isij?”

¹² Ko Iesu ornge nale ser ko owrai tevir: “Nir nga marres sete armerreni dokta; nir nga bbong marmesi ko. ¹³ Kapan kapmeteni suri re mining ne nale se Atua ngel: ‘Nanu nga memrreni milep evi murrun nga partelasi jinibb. Murrun nga parsulsul tevi Atua evi nanu nga welili jer kob-bong.’ Sete nuvini tweni nga beberuse jinibb nga marvilvil ore marsij marwera marres, ko nuvini tweni nga beberuse nir nga sete markerkeris, ko marwer limjere nga marsij.”

Murrun nga mimerr ko murrun nga m̄itra

¹⁴ Ko vitunen vajin jinibb se Jon Baptaes nir arini ji Iesu, ko arsusi tevi ni: “Erpese kem ko Parasi nir namlingi tweni nanen nga nablot van ji Atua, ko jinibb som nir sete arloli erpok?”

¹⁵ Ko Iesu owra lweni tevir, “Daron nga nesevin muwra p̄ilik ji diwen sen, ko elik malum tevi selen nir renge nanen, sete arongwos partengsi wor. Ko daron nen pia-vini ko nga pia-ivel lingir vajin, ko arongwos parunge p̄isij vajin ko parlingi tweni nanen ser suri.

¹⁶ “Ko sete jinibb san orongwose p̄ilai bebje kalik nga mimerr puwol ore lat nga mimarrerr renge sunsun nga m̄itra e. Poro pirpok, ko kalik nga m̄imerr nen tia-sakuk ko tia-teri kele

sunsun nga mĩtra, ko tia-loli lat nga mĩmarrerr tia-lep temijpal. ¹⁷ Ko erpok kele, sete jinibb san orongwos pujongjongi norro nga mimerr van renge botel nga mĩtra nga marloli nevlu nanikot e. Poro pipok ko norro nga mimerr tut, tuloli nevlu nanikot nga mĩtra tirrerren ko tiap rrrersi, suri etra p̃elak. Ko norro timejivjiv tisij, ko nevlu nanikot kele tisij. Pipel ko, norro nga mimerr parlingi ko wor renge nevlu nanikot nga mimerr mimalum mĩrres.”

Iesu ololi nesevin san erres luwi kele, ko nesenwarreng san nga mimij pa emaur luwi kele

¹⁸ Ko daron nga mĩrij mirpok tevi nir, ko numal san se m̃eri Isrel evini ji Iesu. Ko ejiol ko owra “Natuk nesenwarreng eamij bbong lelingen wolok. Ko poro nga nik kupini, kupa-jipari kobbong ni tevi nevrem, ko ni pia-maur luwi kele.” ¹⁹ Ko Iesu otur imare ko evijuri ni, ko jinibb se Iesu nir kele arvijuri.

²⁰ Ko nesevin san nga mok-mesi mesien se nesevin nir tetajer, sete orongwos pumosi ejpari sia esngavöl drromon eru (12), evini evitu suri Iesu re duren, ko ejpari bongsi sunsun sen.

²¹ Nesevin norrorrmien sen erpel: “Poro bbong bejpari bongsi sunsun sen, ko inu bea-rres ko.”

²² Ko Iesu erieni lweni ko elesi vinnen ko owrai tevi: “Natuk, nolom p̃irres, nosurien som ololim kumrres.” Ko vinnen erres jer ko pa evesane.

²³ Ko daron nga Iesu mivini vajin re naim se numal nen, ko elesi nir nga marok-uwi davö ne mijen, ko nir nga marting vijajeng. ²⁴ Ko ni owrai tevir, “Kapiel, suri nesenwarreng ngel

setete emij, ko ematur kobbong.” Ko daron nga marunge nale sen, ko armen kerajie. ²⁵ Ko daron nga delung nir maran vajin vare e, ko ni evan re loloim nga nesenwarreng mimatur ren, ko erveinevre nesenwarreng nen imare, ko nesenwarreng emra. ²⁶ Ko nospen nen arsupe re lat nen jile nir.

Iesu ololi metrrorr eru orkulu luwi

²⁷ Daron nga Iesu mivel rujruj lingi ie, ko metrrorr eru orvijuri ni. Ko orkail, orwera “Wurru, kuprrormi komru, nik metka se Devet!” ²⁸ Ko daron nga Iesu mian loloim e, ko metrrorr nuru oran jin. Ko ni owra tevi nuru, “Komor-osuri nga inu nurongwos bololi nanu ngel?” Ko nuru orwera lweni, “O-o, numal.” ²⁹ Ko ejpari mete nuru, ko owra “Piplari pusorsan tevi nosurien se kamru.” ³⁰ Ko mete nuru orres. Ko Iesu ewer ore eterter owrai tevi nuru, “Kopor-lesi sete jinibb san purongwose.” ³¹ Ko nuru daron nga morivel, ortur imare ko ortewijreni nospen ne Iesu renge vanu nen jile nir.

Iesu ololi nabbut san erij luwi

³² Ko daron nga nuru morivare re naim e, ko jinibb sopor arpitevi nabbut san nga demij misilvi vini ji Iesu. ³³ Ko Iesu oji tweni demij, ko nabbut erij luwi vajin. Ko delung nir artaole, ko arwera “Sete pa nabong san rramlesi nanu nga mirpok eplari renge Isrel.” ³⁴ Ko Parasi nir arwera “Wi, ok-ojoji tweni demij suri ni elai derteren sen ji numal se demij nir.”

Iesu orrorrm i delung nir

³⁵ Ko Iesu evel rrerrale ngaim nga marlelep nir ko nga wowarrenc nir, ko ok-visviseni renga naim gortien ser. Ko ok-werwer suri nale nga m̄irres suri batun vanu ne melrin, ko ok-loli nir nga marmesi mesien lele, mesien ser osuw, arres vajin.

³⁶ Ko daron nga m̄ilesi delung nir, ko orrorrmi elep suri nir. Suri arirpe sipsip nga sete san mok-metmeter, armaob nawon, setemun arongwose parwolu. ³⁷ Ko owrai tevi jinibb sen nir, “Numös elep p̄elak, ko nir evis bbong nga partawer ko parilir. ³⁸ Ngok, kapungoni tevi Atua, nga mivi numal ne numös, nga pukoni kele jinibb nga marok-tawe ko marok-ili sapon van re orsel sen.”

10

Aposol esngavöl drromon eru se Iesu

¹ Ko Iesu everus jinibb sen esngavöl drromon eru (12), nga marveruse nir aposol, parini mori. Ko elai derteren tevir nga paroji nem̄in nga marsij nir, ko nga parloli nir nga marmesi mesien lele parres luwi.

² Ngel evi nise aposol esngavöl drromon eru: nga womuj nen Saemon, nga marveruse kele e Pita, ko Antru Pita tasin, ko Jemes natu Sepeti ko Jon Jemes tasin, ³ ko Pilip, ko Batolomiu, ko Tomas, ko Matiu nga mok-lai nevöt ne takis bonevis, ko Jemes natu Alpeas, ko Tateas, ⁴ ko Saemon nga bonevis m̄ilik ji nir nga marmerreri paroji tweni n̄eri Rom nir, ko Jutas Iskariot, nga vitunen pia-teka kerasi Iesu.

Iesu okoni tweni aposol sen nir

⁵ Jinibb esngavöl drromon eru ngel Iesu okonir van. Ko daron nga mukonir e, ko ewer sesesre erpel tevir: “Sete kapan ji jinibb ne vare nir, ko sete kapan renge ngaim san se m̄eri Sameria nir, pijki. ⁶ Rrek kapan wor ji m̄eri Isrel nir. Nir arirpe sipsip nga marivel sarrsarr. ⁷ Ko daron nga kapan, ko kapok-werwer pirpel, kapwera ‘Otomori le pa batun vanu ne melrin p̄irmali.’ ⁸ Kaploli nir nga marmesi parres, ko kaploli nir nga marmij parmaur luwi, ko kaploli nir nga marmesie mesien nga niber m̄im̄emaual parwok-wok, ko kapoji tweni demij nga marsisilvi jinibb nir. Ngok evi derteren nga marlai nawone tevi kami. Sete kamwuli. Ko kami kele kaplai nawon tevi jinibb nir.

⁹ Sete kapsongni nevöt renge baos se kami; poro pivi nevöt nga milep, rreknga nevöt nga welili, ko sete kapsongni, pijki. ¹⁰ Ko sete kapsa narr se kami daron nga kapiel e, ko sete kaptori sunsun p̄ieru, rreknga but se kami, rreknga nai nga mok-tor etete kami. Sete kaptori nanu ngok nir, suri oto ji lartul nga kammajing ser para-la nanu ngok nir tevi kami.

¹¹ “Ko daron nga kapan renge ngaim nga milep san, rrek nga welili san, kappej siko nga m̄irres ren, ko kaplik tevi, pijpari daron nga kapavel. ¹² Ko daron nga kapan renge naim sen, ko kapwera erres tevi nir nga marlik ren. ¹³ Ko poro nga nir parivi jinibb nga marres, ko kaplinglingi rijen se kami nga m̄irres ngok puto jer jir. Ko poro nga nir sete parivi jinibb nga marres, ko kaploli rijen se kami nga m̄irres ngok pulwi

vinuk ji kami. ¹⁴ Ko poro sopor sete parmarong kami kapan ji nir, ko sete parunge nale se kami, daron nga kapiel lingi lut nen, erres kapwirwirreni tweni maw nga muto re but se kami, nga piviseni tevir nga marloli ñisij. ¹⁵ Nuwretun nuwrai tevi kami, renge nabong nga Atua pia-wera suri lat nga puto suri tevi jinibb nir, pia-sij wor pia-asie renge nir ngok renge nir ne Sotom ko nir ne Gomora, nga marsupe tuwi pa suri nololien ser nga marsij.

Jinibb nir para-loli ñisij tevi jinibb se Iesu nir

¹⁶ “Kapmurrong. Bokoni tweni kami kapirpe sipsip nga paran renge livö ne guli rrum nir. Kapkulu metmet ñirres pirpe numet, ko kapirpe kele wumer nga sete orongwos puloli ñisij. ¹⁷ Kapmetmet re jinibb nir. Para-tekai kami van re nospen se numal ser nir, ko renge naim gortien ser, para-revji kami tevi nai ¹⁸ ko para-tekai kele kami van re no numal nga marlelep sopor kele, suri kamivi jinibb suk. Ko kapa-wera tweni nale suk tevi nir ko tevi jinibb ne vare nir.

¹⁹ “Ko daron nga para-tekai kami, sete kaprror-rmi ñelake sev nga kapwerai ko pirpese nga kapwerai. Suri Neñin On pia-lai nale tevi kami nga kapa-werai renge mete nial mawos nen. ²⁰ Suri sete kami kis kaprij, ko Neñin On se Tata se kami nga pia-rij renge jingo kami.

²¹ “Ko tuwan pia-tekai tasin pia-lingi re mijen, ko tata kele pia-loli pirpok tevi natun; ko natur kele nir para-tur imare, para-teka tata ser ko tasu

ser para-lingi van re mijen. ²² Ko jinibb jile para-ungasi kami suri kamivi jinibb suk. Ko si nga pia-tur p̄iterter pijpari bongsin, Atua pia-la mauren tevi.

²³ “Ko poro nga parloli esij tevi kami renge ngaim san, ko kapwolu van re ngaim nga surie. Nuwretun nuwrai tevi kami, setete kapiel p̄etp̄eti re ngaim ne Isrel nir, pijpari inu Jinibb Mawos bea-luwi vini. ²⁴ Sete jinibb san elep asi ni nga mok-visviseni, ko sete jinibb ne majingen san elep asi numal sen. ²⁵ Jinibb san purnge p̄irres kobbong nga pirpe numal sen. Ko poro san piveruse numal san puwra ‘Bielsepal’ (ngok evi nise numal se demij nir), ko pia-rij pia-sij kele wor tevi jinibb sen nir, suri jinibb sen nir arivi jinibb nga welili kobbong.

Sete erres jinibb se Iesu pimtutu

²⁶ “Ngok, sete kapmetutue nir. Suri nanu jijle nga m̄itiwtawi ore, para-raji puto limjer; ko nanu jijle nga muto teptepi, para-rongwose kele e. ²⁷ Sev nga mowrai silveni tevi kami, ko kapa-werai limjer; ko sev nga mowra renge boro kami, kapkail van mare, kapwerai tevi jinibb nir.

²⁸ “Ko sete kapmetutue nir nga marok-revji nibe jinibb, ko sete arongwose parevji nem̄ir. Kapmetutu wore Atua kobbong, suri ni orongwose p̄irevji kortoni niben ko nem̄in renge lat ne norongen nga m̄isij.

²⁹ “Arok-wulwule numön nga wowarrenc nir nowlir ean ngatan temijpal. Ko sete nir san pivitan aseni ngatan poro nga Tata se kami sete

pimarong. ³⁰ Ko kami, kamlelep lingi nir wor ji Tata se kami. Erpe kami kamrrormi rao batu kami evi nanu nga welili kobbong; ko suri kamlelep p̄elak ji Tata se kami, ni orongwose jijle rao batu kami nir. ³¹ Ngok, sete kapmetutu. Kamlelep temijpal wor asi numön nga wowar-reng ngok nir, ko Tata se kami pimetmete kami kele wor.

Jinibb nga muwra tweni nga ni evi se Iesu

³² “Si nga puwrowrai inu renge no jinibb nir, inu kele bea-werwerai ni renge no Tata suk nga m̄ilik re melrin. ³³ Ko si nga pivilvil ore inu renge no jinibb nir, inu kele bea-vilvil ore ni renge no Tata suk nga m̄ilik re melrin.

Iesu ololi jinibb nir arwirr sarrsarr

³⁴ “Sete kaprrormi nga nuvini tweni bokoni demat vini iel ngatan. Sete nuvini tweni bokoni demat, ko nuvini tweni ßeti wukari jinibb nir, pivi meling p̄ieru e. ³⁵ Ko nuvini tweni bololi jinibb p̄itre tata sen, ko nesenwarreng p̄itre tasu sen, ko nesevinli p̄itre p̄ilen lekte. ³⁶ Ko devje nuval se jinibb nir parpelari re nir lulweni kobbong niaken.

Jinibb se Iesu nir parloli ko wor Iesu puwomu renge mauren ser

³⁷ “Ko poro jinibb san pimrreni tata sen rreknga tasu sen womu re inu, ko sete erres re pivi jinibb suk. Ko ni nga mimrreni natun norman rreknga nesevin womu re inu, ko sete erres kele re pivi jinibb suk. ³⁸ Ko si nga sete muwosi nai pelaot sen pivijuri inu, ko sete erres

re pivi jinibb suk. ³⁹ Si nga putor totoni mauren sen p̄iterter iel ngatan, mian ko pia-tor jabble; ko si nga pimaronge mauren sen suri m̄imajing suk, ko mian ko pia-tor sweri mauren nga m̄irres.

Atua pia-la nowli jinibb mawos

⁴⁰ “Ko si nga pimarong kami kapan ji ni, ko erpe emarong kele inu ban ji ni. Ko ni nga pimarong ban ji ni, erpe emarong kele nga Tata suk nga mukoni inu pian ji ni. ⁴¹ Ko si nga pimarong nga propet san pian ji ni suri evi propet, ni kele pia-lai nowli propet ji Atua. Ko si nga pimarong nga jinibb nga m̄irres san pian ji ni suri evi jinibb nga m̄irres, ni kele pia-lai nowli jinibb nga m̄irres san ji Atua. ⁴² Ko si nga p̄ilai biles nuwi kobbong nga mimemrrali san tevi jinibb suk nga welili ngel san nga pimni, suri evi jinibb suk, erpe ololi nanu nga welili kobbong. Ko nuwretun nuwrai tevi kami, m̄ernen pia-lai nowlin nen ko wor ji Atua.”

11

Jinibb se Jon Baptaes arini arlesi Iesu

¹ Iesu evinvini ore nga muwer sesesre jinibb sen esngavöl drromon eru iok. Ko evel rujruj sapon kele vini re ngaim sopor nga marto rrale ie, nga pivisviseni ko p̄iwerwer rer.

² Renge daron nen, Jon Baptaes elik renge naim ne nekaien, ko ornge majingen se Kristo nga mulolir. Ko okoni jinibb sen sopor van ji Iesu. ³ Ko arsusi tevi, “Erpese? Nik kuvi ni nga kem m̄eri Isrel nir namok-teravi, rreknga ejki, nabtiriv m̄inij malum?” ⁴ Ko Iesu erij weli

tevi nir, owra “Kapan ji Jon, ko kapa-werai tevi ni nanu nga mĩrres nga kamlesi ko kamrunge, pirpel: ⁵ ‘Metrrorr arkulkulu erres luwi, ko naroj nir arivel erres, ko jinibb nga marmesie mesien nga niber mĩmĩmaul arwokwok luwi, ko borwon nir arongrong luwi, ko mijen nir armaur luwi, ko arwerwer nale nga mĩrres tevi ßeres nir. ⁶ Ko neiren re ni nga sete mĩlesi nanu san renge inu nga puloli ni purnge pĩsij rengen.’ ”

Iesu osþe suri Jon Baptaes

⁷ Ko daron nga nir marivel e vajin, ko Iesu eti-patun nga puwrai tevi delung nir suri Jon, owra “Sev ko kamiel tweni van kaplesi re lolo merwer bonevis? Kamiel tweni kaplesi jinibb san nga mirpe mavir nga ling mok-uwi sarrsarre? Ejki. ⁸ Ko suri sev kamiel? Kaman tweni kamlesi jinibb san nga muri sunsun nga mimau mĩrres? Ejki, nir nga maruri sunsun nga mirpok arlik re naim se numal nga marlelep nir. ⁹ Ko suri sev kamiel? Kaman tweni kamlesi propet san? Nuwrai tevi kami, ewretun, ni evi propet, ko elep kele wor asi propet nir. ¹⁰ Ni ngel ko tuwi aruli suri renge Naul On, erpel: ‘Kapmurrong, bokoni jinibb suk san nga puwowomu re Mesaea, ko puloli sel se ni pimetet.’ ¹¹ Nuwretun nuwrai tevi kami, renge nir p̄etp̄eti nga mariak iel ngatan, sete san erpe Jon Baptaes. Ni elep wor asi nir. Ko renge nir nga paran re batun vanu ne melrin, nir p̄etp̄eti arlelep asi wor Jon.

¹² “Mitipatun renge daron nga Jon Baptaes mok-werwer e evini mijpari lelingen, ko jinibb

ne balpalen nir arpalpal tere batun vanu ne melrin, ko arwera parpalpal ore jinibb nir sete paran rengen. ¹³ Nale se propet nir, ko nale nesereien nga maruli tuwi pa, arsupe wowomue ko pa osuw, mijparimian ko Jon mia-pelari. ¹⁴ Ko nanu nga bowrai rreknga piterter nga parosuri le, ko Jon le evi Elaeja nga nir marsupe wowomue nga pia-luwi vini. ¹⁵ Isi nga boron otoa, purnge re nolo boron!

¹⁶ “Ko bowrai rrongrongvi dul nga lelingen ngel aripese? Arirpe bipiwarreng nga marlik rengen mesa nga mirres sopen, ko markikail marververuse seler nir parini jir partetnij. ¹⁷ Ko arwera ‘Namuwi nabbu, ko kammusus kapsew e; namla nubo nga martaur e, ko kammusus kaptiing. Kammusus kaptetnij detnijen ne neiren, ko detnijen ne dauren.’ ¹⁸ Ko erpok kele, dul nga lelingen ngel arungasi murru Jon ko murru inu Jinibb Mawos kele. Suri Jon mivini, ko sete ean elep, ko sete emni norro ejki, suri ok-lot tetajer. Ko dul ngel arlesi esij, ko arwera ‘Demij san esisilvi.’ ¹⁹ Ko inu Jinibb Mawos nuvini nomokaan ko nomok-mini norro. Ko dul ngel arlesi esij kele, ko arwera ‘Kaplesi, leorr lep, ko lemni kis norro! Ni evi sele jinibb nga marok-lai nevot ne takis, ko jinibb nga marsij nir.’” Ko Iesu owrai tevir, “Ko norongwosien sete eplari re sel sansan, eplari wor re sel elep ko. Ko komru Jon, komru kes nomor-vijuri.”

Iesu otortori jinibb nga sete marosuri ni

²⁰ Ko vitunen Iesu etipatun ko erij terter tevi nir nga marlik rengen ngaim sopen suri nelesien

jijle nga muloli re nir marlesi, ko sete nolor arlululwi ren. ²¹ Ko owra “Wi, kami m̃eri Korasin! Wi, kami m̃eri Betsaeta! Kami nga kamokungasi jinibb ne vare nir, erpe m̃eri Taea ko m̃eri Saeton nir. Ko poro nga san puloli majingen nga marinijnij nawone ngel nir nga mololi ji kami renge Taea ko Saeton, ko nolor pulululwi pa tuwi nen renge nololien ser, ko paruri sunsun tera nga marmerrmerris nir, ko parlik renge niavi nabb parp̃elpalose, parviseni nga arrorrmī nanu nga marsij nga marloli sarrsarre nir. ²² Ko nuwrai tevi kami, pia-sij wor renge kami pia-asi nir m̃eri Taea ko Saeton renge nabong nga Atua pia-wera suri lat nga puto suri tevi jinibb nir, suri nolo kami sete olululwi. ²³ Ko kami, m̃eri Kapaneam, kamok-rrorrmī nga kapa-van mare re melrin, a? Ejki, ko kapa-van ngatan jer re lat ne mijen. Poro nga san puloli majingen nga marlelep ngel nir nga mololi ji kami renge Sotom tuwi, ko nolor pulululwi, ko Atua sete pusli ngaim ser, puto p̃irres pijpari lelingenok. ²⁴ Ko nuwrai tevi kami, pia-sij wor renge kami pia-asi nir m̃eri Sotom renge nabong nga Atua pia-wera suri lat nga puto suri tevi jinibb nir, suri nolo kami sete olululwi.”

Iesu owra erres wor tevi Tata sen

²⁵ Ko renge daron ngok, ko Iesu owra “Nuwra erres wor tevi nik, Tata. Kuvi Numal ne melrin ko ne ngatan. Ko kusilveni nanu ngel nir suri batun vanu ne melrin renge nir nga marwera ‘Norongwosien se kem otoe, ko namrongrongwos,’ ko kuviseni tevi nir nga nolor maran

ngatan mirpe bipiwarreng. ²⁶ Erpok, emawos re nik, Tata, nelesien som.

²⁷ “Nanu jijle Tata suk elair pa tevi inu. Ko sete jinibb san orongwose inu Natu Atua, Tata suk kobbong. Ko sete san orongwose Tata suk kele, inu kobbong Natun nusan, ko si nga memrrreni kele beviseni Tata suk tevi ni.

Kapini kaplai mosien ji inu

²⁸ “Kapini ji inu, kami nga kamþelak milep ko kamtetaur milep, ko inu bea-lai mosien tevi kami. ²⁹ Ko kapwosi nai soloslo suk re birpari kami, ko kapivi jinibb ne majingen suk, ko kapmeteni re inu. Suri inu numalum, ko nolok ean ngatan temijpal, ko kapa-lesi mosien re nemï kami. ³⁰ Suri nai soloslo suk sete majingen nen orrow, ko detauren suk nga bea-lai tevi kami kapsoloi esisarow kobbong.”

12

Jinibb se Iesu nir arsesri tweni wene wit re nabong ne mosien

¹ Renge daron nen, rene nabong ne Sapat san, ko Iesu ko jinibb sen nir arivel rrrurrngi orsel ne wit

san. Ko jinibb sen nir, numer ajir, ko artipatun arsesri sursele wene wit nir, ko arurroi. ² Ko daron nga Parasi marlesi, ko arlesi esij, suri evi nabong ne Sapat. Ko arwerai tevi Iesu: “E, kuplesi, jinibb som nir artor otvi nesesreien ne nabong ne Sapat!” ³ Ko ni owrai tevi Parasi nir, “Nurrormi sete kammeteni suri nanu nga Numal Devet muloli nabong san tuwi, daron nga

numer m̄iaji ni ko jinibb sen nir. ⁴ Ko ean lolaim se Atua ko elai niv nga jinibb ne sulsulen marlai pa tevi Atua musuw, ko ni ko jinibb sen nir nga marpitevi ni arurroi. Ngok nale nesesreien ewer orer nga sete parurroi, jinibb ne sulsulen kis kobbong parurroi. Ko nos̄pen nen ejkie ji Atua. ⁵ Ko rreknga sete kammeteni kele renga nale nesesreien nga renga nabong ne Sapat nir, ko jinibb ne sulsulen nir ne Naim On se Atua aroktor ototvi nesesreien ne nabong ne Sapat daron nga marmajing majingen ser, ko nos̄pen nen ejkie ji Atua. Kammeteni ko pa, ko kamrrelenge. ⁶ Ko nuwrai tevi kami, inu ngel, nulep asi Naim On. ⁷ Ko poro nga kaprongwose mining ne nale ngel nga muto kele re Naul On, ‘Atua owra sete kaprrorrm̄i sulsulen ko nanu nga marirpok nir, ko kaprrorrm̄i suri jinibb,’ ko sete kapsūpe suri nir ngok nga nos̄pen ser mijkie. ⁸ Ko inu Jinibb Mawos nuvi numal ne Sapat.”

Iesu ololi nevre jinibb san erres luwi kele

⁹ Ko Iesu evel rujruj kele sapon, ko ean re naim gortien ser san. ¹⁰ Ko jinibb san nga nevren mimij elik iok. Ko Parasi nir armerreni parloli Iesu puloli nanu san nga nos̄pen nen putoe. Ko arsusi tevi, arwera “Erpese? Evi nanu nga m̄irres nga parloli jinibb p̄irres luwi re nabong ne Sapat, rreknga ejki?” ¹¹ Ko ni owrai lweni tevir, “Poro nga kami san sipsip sen san otoa, ko sipsip nen pivitan re bbulwil san re nabong ne Sapat, ko ni sete mia-van mia-rrul ren ko pirvei tweni, ko p̄ilngi kurtweni kobbong, puto iok? Ejki, pian ko wor, pirvei tweni. ¹² Ko jinibb elep asi

wor ean mare re sipsip. Ngok, erres ko pa nga parloli ãirres re nabong ne Sapat.” ¹³ Vitunen, ko ni owrai tevi jinibb nga nevren mimij, “Kuþete nevrem.” Ko ni ete nevren emetet, ko nevren erres luwi erpe nevren devjen. ¹⁴ Ko Parasi nir arlolarsi, ko arivare ko armurri suri sel nga parevji pini Iesu ren.

Iesu evi jinibb ne majingen se Atua

¹⁵ Iesu orongwose norrorrmien ser, ko evel lingi ie. Ko delung arvijuri ni, ko ni ololi nir jijle nga marmesi arres luwi. ¹⁶ “Ko ni ewer ore nir nga nir sete parsuþsuþe ni. ¹⁷ Ngok eplari osorsan tevi nale san se Atua nga propet Aesea muwrai tuwi: ¹⁸ “Merel evi jinibb ne majingen suk nga motobbobbue ko nga memrreni, ko nurnge erres elep suri ni. Bea-loli Nemik pia-silvi ni, ko ni pia-van pia-wer tweni nesesreien suk nga mimawos tevi mēri vare nir. ¹⁹ Sete orongwos ãilat, ko sete orongwos ãikail vijajeng ãelak; ko sete san orongwos purnge drrelan re sel nga marlelep nir nga nir elep marivel asasi ren. ²⁰ Ni pivi jinibb malum tevi nir nga marmeljakov ko tevinir nga derteren ser mijkie. Ko ni pok-loli pirpok pijpari daron nga ni pia-loli jile pa nesesreien nga mimawos nga pia-asi ko pia-to ãiterter jer. ²¹ Ko jinibb ne vare nir parlingi nolor ãiterter re ni.”

Parasi nir arwera Iesu ela derteren sen ji Demij

²² Ko vitunen arpitevi jinibb san nga demij mēsisilvi ko mivi metrorr ko nabbut vini ji Iesu. Ko ni ololi erres luwi, ko erij vajin ko okluklu.

²³ Ko delung nir bbösa elair e, ko arwera “A, rreknga ni evi metka mawos se Numal Devet nga rramok-teravi!”

²⁴ Ko Parasi nir daron nga marunge, arwera “Merel elai derteren nga pok-ojoji demij e ji Bielsepal kobbong, numal se demij nir.” ²⁵ Ko Iesu orongwose norrorrmien ser, ko owra tevir: “Poro vanu p̃isan jinibb nen nir parteri wukari meling nen p̃ieru e, ko vanu nen pivitan p̃isij. Ko poro nga ngaim p̃isan rreknga niaken p̃isan jinibb nen nir parteri wukari devjen p̃ieru e, ko ngaim nen rreknga niaken nen setete orongwos porlik p̃irres, porvitan ko. ²⁶ Ko poro nga Demij pok-ojoji demij sen nir, ko ololi meling eru e, ko ortertere lweni nuru, ko batun vanu sen p̃irres p̃irpese? Pivitan ko. Ngok kamsarr nga kamwerau inu nulai derteren suk ji Bielsepal, numal se demij nir. ²⁷ Ko poro nga pivi weretunen nga inu nomok-lai derteren suk nga boji tweni demij e nir ji Bielsepal, ko p̃irpese kele re jinibb se kami nir? Suri nir kele arok-ojoji demij nir. Ko arok-lai derteren ser ngabe ko? Erres nir parlesi suri nale se kami nga kamwerair ngok. ²⁸ Ko poro nga belai derteren suk nga boji tweni demij e nir ji Nem̃in On se Atua, ngok batun vanu se Atua eplari le pa ji kami. Kaprrormi p̃irres suri nanu ngok. ²⁹ Ko erpok kele, sete jinibb san orongwos pian nawon lolo naim se jinibb nga m̃iterter san ko p̃ila nijor sen nir. Ejki, pian puwomu ko p̃isre totoni m̃ernen, ko vitunen vajin pia-lai p̃etp̃eti nijor sen jile nir. Ko m̃ernen erpe Demij, nga Nem̃in On esre totoni pa osuw. ³⁰ Ko poro san sete p̃imajing tevi

inu, erpe etre inu ko; ko poro san sete p̄iser kortoni tevi inu, ngok erpe ewirrwirrw sisamis nir. ³¹ Niko nuwrai tevi kami, nololien jile nir ko nale nga m̄isij jile nir, Atua orongwose p̄itlasi tweni renge jinibb nir. Ko nale nga marsopsoḡe ma Nem̄in On e, Atua sete orongwose p̄itlasi tweni rragrrage renge jinibb. ³² Ko poro san p̄irij p̄isij ko pusopsoḡe inu Jinibb Mawos, ko Atua orongwose p̄itlasi tweni rengen. Ko poro san p̄irij p̄isij ko pusopsoḡe Nem̄in On, ko Atua sete orongwose p̄itlasi tweni rengen lelingen ngel, ko tuwi ngok vini. Ngok kapmetmet nga sete kapwera nga inu nula derteren suk ji Demij.

Kapmeteni viringsi duru nai renge wenen nga miplari ren

³³ “Poro nai san p̄irres, ko wenen kele p̄irres. Ko poro nai san p̄isij, ko wenen kele p̄isij. Suri nai jikle arlesi wose renge wenen. ³⁴ Kamivi jinibb nga kamsij, kamivi metka ne nuḡet. Kapwera nanu nga parres sapon pirpese? Suri, sev nga muwun saut re nolor, niko jingor marwera tweni. ³⁵ Jinibb nga m̄irres okwera tweni nanu nga m̄irres kobbong nga muto renge nolon; ko jinibb nga m̄isij okwera tweni nanu nga m̄isij kobbong nga muto renge nolon. ³⁶ Nuwrai tevi kami, bebje nale jikle nga jinibb sete murrormi muwomue, ko muwra tweni, Atua pia-lesi suri nir jikle renge nabong nga puwra suri lat nga puto suri tevi jinibb nir. ³⁷ Renge rijen som ko nir, Atua pia-wera ko nik kurren, rreknga kusij.”

Jinibb nga marlelep sopor arwera parlesi nelesien san

³⁸ Vitunen ko jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien sopor ko Parasi sopor arkerkerasi Iesu, ko arsusi tevi, arwera “Jinibb nevisvisenien, nammerreni kupviseni nelesien san tevi kem, nablesi. Ko ngok nabrongwose nga weretunen nik kuvel ji Atua vini.” ³⁹ Ko ni owra lweni tevir, “Kamivi dul nga m̄isij, kamok-loli esij tevi Atua erpe nesevin san nga mok-loli m̄isij tevi diwen sen. Erpese kammerreni beviseni nelesien san tevi kami kaplesi? Kapa-lesi kobbong nelesien p̄isan, nga pusorsan tevi nelesien se propet Jona nga miplari tuwi. ⁴⁰ Erpe Jona elik nutrin itul ko nutpong itul renge depai nai nga milep nen, pirpok ko inu Jinibb Mawos bea-lik nutrin p̄itul ko nutpong p̄itul renge lolo dan. ⁴¹ Ko renge nabong nga Atua pia-wera suri lat nga puto suri tevi jinibb nir, jinibb nir ne Nineve para-tur imare ko para-suṕe suri kami. Suri nir nolor arlululwi daron nga Jona m̄iwerwer tuwi. Ko kaplesi inu ngel, nulep asasi Jona, ko kami sete nolo kami olululwi daron nga inu m̄ewerwer tevi kami. ⁴² Ko renge nabong nga Atua pia-wera suri lat nga puto suri tevi jinibb nir, nesevin nga tuwi nga mivi kwin se nir ne Saot pia-tur imare ko pia-suṕe suri kami. Suri ni evel ngasu p̄elak renge bongsi vanu vini, owra purongwose norongwosien se Numal Solomon. Ko kaplesi inu ngel, nulep asasi Solomon. Ko suri sev kami sete kamini ji inu?

Nem̄in nga m̄isij nga mivel olwi kele vini

⁴³ “Moro nga nem̃in nga m̃isij san nga m̃silvi jinibb san mivel lingi ni, ko evel rrrurrngi lat nga nuwi mijki e, epejpej lat nga p̃ilik p̃irres ren; ko sete otor sweri san. ⁴⁴ Mian ko owra ‘O, bolwi kele van re naim suk, lat nga mevel lingi vini.’ Ko daron nga mijpari, elesi naim sen obbubbil, ko elesi aruruk vaseni pae osuw, ko arjuroi erres. ⁴⁵ Elesi jile naim sen musuw, ko olwi van ko elesi nem̃in ebut kele nga marsij asie ni, ko nir jijle aran loloim ko arlik iok. Ko morok vajin nga nem̃in nga marsij marsilvi elik esij easi re nga m̃ilik womu. Ko pirpok kele ko tevi kami nga kamivi dul nga kamsij.”

Iesu tasu sen ko tasin nir arini parlesi ni

⁴⁶ Daron nga m̃irij malum mirpok tevi delung nir, ko tasu sen ko tasin nir arini. Ko artur vare ko arngoni tevi jinibb sen nir nga parij tevi Iesu. ⁴⁷ Ko san owrai tevi Iesu, “Tasu som ko tasim nir nir le vare, ko arngoni nik nga parij tevi nik.” ⁴⁸ Ko Iesu owra lweni tevi ni nga muwrai tevi ni, “Isi evi tasu suk, ko isi arivi tasik?” ⁴⁹ Ko ni esareni nevren mawos jinibb sen nir ko owra “Nir ngel le arivi tasu suk ko tasik nir. ⁵⁰ Suri si nga puloli marongen se Tata suk nga m̃ilik re melrin mare, ni ko evi pa tasik ko jojik ko tasu suk osuw.”

13

Nale rrrongrrongvi ne jinibb nga mok-jijreni jelangin

¹ Re nabong mawos nen, Iesu eivare lingi naim nen, ean elik re devje nuwito ne Galili. ² Elik,

ko delung nga milep sopor arini arkorti rrale ni. Ko suri nir elep p̄elak, ni otur imare ko esa van renge drrav san ko esakel rengen. Ko delung jile artur jer ngaut.

³ Ko ni os̄pe suri nale rrongrrongvi elep tevi nir. Owra “Kapmurrong. Jinibb san nga mok-jijreni jelangin ean tweni p̄ijjreni jelangin orsel. ⁴ Ko daron nga mok-jijreni e, ko ejijreni aseni sapon, ko jelangin sopor arvitan re devje sel e. Ko numön nir arini artasi twenir. ⁵ Ko sopor arvitan van re dan ne nevöt, lat nga sete dan mimtul e. Ko moro maretiv, arpelari ngavilvilsen imare, suri sete arto ngatan p̄elak re nolo dan. ⁶ Ko daron nga nial m̄isner, ko armeli. Ko suri laṗer sete evter, ko armij. ⁷ Ko sopor arvitan van re lolo moku, ko moku emra tevtev nir, ko emelngi orer. ⁸ Ko sopor ma sete arwij lingi dan nga m̄irres nen, armatur jer renge dan nga m̄irres nen, ko armaur erres, ko arwen. Ko sopor wener ongut (100), ko sopor wener ngavöl ouwon (60), ko sopor wener ngavöl itul (30). ⁹ Isi nga boron otoa, purnge re nolo boron!”

Iesu owra tweni suri sev ni mokrij re nale rrongrrongvi

¹⁰ Ko Iesu jinibb sen arini ji ni ko arsusi tevi: “Suri sev komok-suṗe suri nale rrongrrongvi tevi nir?” ¹¹ Ko ni owra lweni tevir, owra “Atua elai tevi kami nga kaprongwose nanu nga marto teptepi renge batun vanu ne melrin, ko sete elai tevi nir nga ngok nga parongwose. ¹² Si nga norongwosien sen mutoe, Atua pia-lai pilep kele tevi ni. Ko si nga norongwosien sen muwelili jer,

Atua pia-la tweni jin. ¹³ Nomok-suṽe suri nale rrongrrongvi tevi nir, suri arok-lesi ko sete arok-lesi wose, ko arok-runge ko sete arok-rongwos kele e. ¹⁴ Renge nir ngel eplari erpe nale san se Atua nga propet Aesea osṽe wowomue, owra ‘Kapa-runge pilep, ko setete kama-rongwose; ko kapa-lesi pilep, ko setete kama-lesi wose. ¹⁵ Suri jinibb ngel nir batur eterter ko boror arwonwon ko meter arṽil, ko arwera “Rratlesi tevi meterr, ko rratrunge tevi bororr, ko rratrongwose re nolorr, ko nolorr tulululwi, ko Atua tia-loli kerr rratres luwi!” ’

¹⁶ “Ko kami ma, kamlik erres, suri mete kami arok-lesi, ko boro kami arok-runge. ¹⁷ Nuwretun nuwrai tevi kami, propet elep ko jinibb nga marres elep ne tuwi armerreni elep parlesi nanu nga kamlesir ngel nir, ko sete arlesir; ko arwera elep parunge nanu nga kami kamrunger ngel nir, ko sete arunger.

¹⁸ “Kaprunge kele ta jilweren rrongrrongvi suk suri jinibb nga mok-jjireni jelangin, bowra tweni vajin. ¹⁹ Poro jinibb san purnge nga marsuṽe suri batun vanu ne melrin ko sete purongwose nale nen, Demij pivini ko ṽiteseni tweni nale nga mietiv renge nolon. Ngok erpe pa jelangin nga marvitan re devje sel. ²⁰ Ko jelangin nga marvitan renge dan ne nevöt, erpe pa jinibb san nga murnge nale, ko m̄ilai ngavilvil, ko eir elep. ²¹ Ko laṽen ejki malume, ko orongwos puto bbong beblen; ko daron nga nanu nga m̄iterter mivini, rreknga poro nga jinibb sopor partur imare parloli ṽisij tevi ni suri nale nga muosuri, ko ni elngi kurtweni evesane. ²² Ko jelangin

nga marvitan reнге lolo moku, erpe pa jinibb san nga murunge nale; ko suri orrorrmi ꞑelake nanu ne iel ngatan nir; ko suri emrreni joron pilep, nanu ngok nir armelngi nale nga mimaaur ren, ko arloli wenen ejkie. ²³ Ko jelangin nga marvitan re dan nga mĩrres, erpe pa jinibb sapor nga marunge nale, ko marongwose, ko marlai wener. Ko wenen nir sapon ejpari ongut (100), ko nir sapon ngavöl ouwon (60), ko nir sapon ngavöl itul (30).”

Nale rrongrrongvi ne mösmös nga mĩsij nga mimaaur korti tevi wit

²⁴ Ko Iesu ela nale rrongrrongvi mĩnij kele san tevi nir, owra “Renge batun vanu ne melrin, Atua puloli pusorsan tevi murru jinibb ngel: Jinibb san ean ejijreni jelangin nga mĩrres ne wit re orsel sen. ²⁵ Ejijreni jijle osuw, ko daron nga jinibb marmatur e, ko ni devje nuval sen evini ko ejijreni jelangin nga mĩsij oto tevi wit nen, ko evel. ²⁶ Ko mian ko jelangin nen nir aretiv vajin, ko armaur, ko arwen. Ko arlesi wose vajin mösmös nga mĩsij nen mutur tevir, suri wenen enije. ²⁷ Ko jinibb ne majingen se mĩer nga orsel sen nir arini jin ko arwerai tevi ni: ‘Numal, erpese? Kujijreni jelangin nga marres reнге orsel som, ko mösmös nga mĩsij ngel evan erpese?’ ²⁸ Ko ni orongwose ko owrai tevi nir, ‘Devje nuval ko ololi nanu ngel.’ Ko jinibb sen arwerai kele tevi ni, ‘Ko kumarong kem naban nabrrangi twenir?’ ²⁹ Ko ni owra ‘Ejki, pijki, daron nga poro kaprrangi mösmös nga mĩsij e, takrrangi tweni wit nga mĩrres tuto tevir.

³⁰ Kaplinglingir parmaur korti pijpari daron ne numös. Ko renge daron ne numös ngok, beawerai tevi nir nga partawer, “Kapsere kortoni mösmös nga marsij puwomu, ko kapserer parivi bböbhti nga para-sulir. Ko kapsere wit nen pian renge bepeim suk.”

Nale rrongrrongvi ne jelangi nubek ko ne is

³¹ Ko ni ela nale rrongrrongvi minij kele san tevi nir, owra “Batun vanu ne melrin osorsan tevi jelangi nubek nga mivitan re nai san.

³² Jelangin nen ewelili jer lingi jelangin minij nir, ko daron nga mimaur, elep lingi nai nir. Ko numön ne mesa nir arini arok-loli menu ner renge rengsin nir.”^D

³³ Ko ni ela nale rrongrrongvi minij kele san tevi nir, owra “Batun vanu nemelrin osorsan tevi is nga nesevin milai milngi renge besin nga milep san nga muwune plaoa, ko mikiskisi. Ko setemun arlesi is nen, ko ololi niv jile epau.”

Iesu ok-la nale rrongrrongvi kis tevi delung nir

³⁴ Nanu ngel jile nir, Iesu ospe tevi delung nir renge nale rrongrrongvien. Poro nale rrongrrongvi pijki, ko sete mia-supe nanu san tevi delung nir. ³⁵ Ngok eplari osorsan tevi nale san se Atua nga propet san muwrai tuwi: “Beasa jingok, ko bea-lai nale rrongrrongvi, beawerwerai tweni nanu nga martepetepi re iel ngatan mitipatun mivini mijpari lelingenok.”

^D **13:32** Erpe iel, Matiu orrongrrongvi batun vanu se Atua erpe jelangi mastat, ko suri mastat ejki iel, namlingi nubek, nga puloli mining ne nale se Matiu piplari limjer.

Iesu owra tweni vajan nale rrongrrongvi ne mösmös nga m̃isij lat nga muto suri

³⁶ Vitunen ko Iesu evel lingi delung nir, ko evan loloim re naim. Ko jinibb sen nir arini ji ni ko arwera “Kupwera suri ta tevi kem nale rrongrrongvi ne mösmös nga m̃isij renge orsel ngok.” ³⁷ Ko ni owra lweni tevir, owra “Jinibb nga m̃ijjireni jelangin nga m̃irres ngok erpe pa inu ko, Jinibb Mawos. ³⁸ Orsel ngok erpe pa iel ngatan ko. Ko jelangin nga marres ngok arirpe pa jinibb nir ne batun vanu ne melrin ko, ko jelangin nga marsij ngok arirpe pa jinibb se Demij ko nir. ³⁹ Ko devje nuval nga m̃ijjirenir erpe pa Demij ko. Ko numös ngok erpe pa iel ngatan ko bongsin nga pia-suw e ko pa, ko nir nga martawe ngok arirpe pa anglo ko nir. ⁴⁰ Pusorsan tevi nga marser kortoni mösmös nga marsij nir ko marsuli, pia-sorsan kele tevi iel ngatan bongsin nga pia-suw e. ⁴¹ Inu Jinibb Mawos bea-koni anglo suk nir, ko nir para-sere kortoni nir nga marok-loli jinibb parong tweni nale suk ko nir nga marok-loli nololien nga marsij renge batun vanu suk. ⁴² Para-sere kortonir jile, ko para-wirrer van re nabb. Iok ngok jinibb para-ting ko para-runge p̃isij pilep. ⁴³ Ko renge daron nen jinibb nga marres nir pia-irpe nial, para-mor renge batun vanu se Tata ser. Kaprunge renge nolo boro kami!

Nale rrongrrongvi ne nanu itul

⁴⁴ “Batun vanu ne melrin osorsan tevi nijor nga m̃irres san nga muto teptepi renge orsel, nga poro jinibb san putor sweri, ko p̃ir pilep ren,

ko p̃silveni kele. Ko suri eir elep ren, ko pian puwulwule joron jijle nir, ko puwli tweni orsel ngok, nga nijor nen pivi sen ko vajin.

⁴⁵ “Ko erpel kele, batun vanu ne melrin osor-san tevi nevöt san nga marok-lai lolo bottrum. Ko jinibb san nga mokwuli nevöt ngok nir, ⁴⁶ daron nga mutor sweri nevöt nga nowlin milep temijpal ngok san, ko olwi van owulwule joron jijle nir ko ela nevöt nen, ko owli tweni vajin nevöt ngok evi sen.

⁴⁷ “Ko erpel kele, batun vanu ne melrin osor-san tevi niva san nga marwirre renge dis, ko nai jijle maron ren. ⁴⁸ Ko daron nga niva nen puwun, parevei van ngaut e. Ko parlik ngatan, ko parla mesal nga marres parsongni van re narr; ko nga marsij nen, parwirr twenir. ⁴⁹ Pia-irpok kele ko renge daron ne iel ngatan bongsin. Anglo nir para-vini para-la tweni jinibb nga marsij re nir nga marres, ⁵⁰ ko parwirrer van re nabb. Iok ngok jinibb para-ting ko para-runge p̃sij pilep.”

Nale rrongrrongvi ne jinibb san nga m̃ilngi nanu nga mimerr ko nanu nga m̃itra

⁵¹ Iesu osusi tevir, “Kamrongwose nanu ngel nir?” Ko nir arwera lweni tevi: “O-o.” ⁵² Ko ni owrai kele tevir: “Ko jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien san nga marok-visvisenie pa renge murru batun vanu ne melrin erpe jinibb san nga murongwos p̃ila tweni nanu nga mimerr ko nanu nga m̃itra renge narr sen. Suri jinibb nevisvisenien nen ne nale nesesreien orongwos pae suri nale se Atua ne tuwi ko ne lelingenok kele.”

⁵³ Daron nga Iesu musuw re nale rrongrrongvi ngel nir vajin, ko evel lingi ie, ⁵⁴ ko olwi vajin vini re ngaim sen e. Ko evisviseni jinibb nir re naim gortien ser; ko jinibb nen nir bbösa elair e, ko arwera “E, m̄erel ela norongwosien ko derteren ngel ngabe? ⁵⁵ Ni ngel evi metusu lebbong san natun, ko tasu sen marveruse Merri, ko tasin nir Jemes, ko Josep, ko Saemon, ko Jutas. ⁵⁶ Ko jodin le ngel nir marlik tevi kerr. Ko m̄erel ela nanu ngel nir ngabe ko?” ⁵⁷ Ko arong karkare ni. Ko Iesu owrai tevir, “Propet san parosuri ko wor, sete mia-jiki; ko renge nir nga re ngaim sen ko nir nga niaken sen, san pijki.” ⁵⁸ Ko setemun ololi majingen elep iok, suri arong tweni nale sen.

14

Mijen se Jon Baptaes

¹ Renge daron nen, Erot natun san nga marveruse Erot Antipas, ornge nospen nga marsupe Iesu e. ² Ko owrai tevi jinibb sen nir, “Merel evi Jon Baptaes le. Ni emra renge mijen, niko derteren sen mutoe nga muloli majingen nga marinijnij nawone nir.” ³⁻⁴ Owrai erpok suri nanu san nga miplari seveling nga, erpel: Erot etka luwe Erotias, nesen se tuwan Pilip. Ko Jon owra tevi Erot, “Sete evi nesesreien nga mimawos nga nik kupteka luwe nesen se tuwam.” Daron nga muwrai mirpok, ko Erot orrul totkoni ni ko esre totkoni, ko elngi ni van re naim ne nekaien, suri Erotias sete emrreni Jon p̄irij pipok. ⁵ Ko Erot owra pirevji pini Jon, ko

emtutue delung nir, suri nir arwera ni evi propet san.

⁶ Mian ko vitunen vajin, nir arloli nabong san suri sia se Erot ejpijǽet. Ko Erotias natun nesevin mēlaket esew re no nir, ko Erot elesi erres. ⁷ Ko ololi rijrijen tevi, owra “Sev nga kupungoni, ko inu bea-lai ko tevim.” ⁸ Ko nesen mēlaket nen erij nale se tasu sen, owra “Kuplai tevik iel batu Jon Baptaes rengo narov san.” ⁹ Ko Erot ornge esij e; ko suri mīrijrij pa ko nir nga marini maraan tevi marunge pa, ko ololi owra nale tevi jinibb sen nir nga parlai tevi nesen mēlaket nen. ¹⁰ Ko okoni jinibb sen san pian rengo naim ne nekaien ko pita otvi batu Jon Baptaes. ¹¹ Mernen evan, ololi erpok, ko elngi batu Jon Baptaes re narov san. Ko esale tevi nesenwarreng, ko nesenwarreng esale elai tevi tasu sen. ¹² Ko vitunen, Jon jinibb sen nir arini, arwosi Jon niben, ko arivel tevi van, artevni. Artevni jile Jon, ko vitunen aran arwerai tevi Iesu.

Iesu owngani delung nga milep

¹³ Ko daron nga Iesu murunge nanu ngel nir, esa re drrav ko evel lingi ie; owra pian re lolo merwer, ko pisan pilik soyon. Ko delung nir, daron nga marunge, ko arivel lingi ngaim ser nir, ko arvijuri, arivel re jeli nuwi. ¹⁴ Ko Iesu, daron nga mujubbul re drrav, elesi delungelep. Ko orrorrmi nir elep, ko ololi nir nga marmesi arres luwi.

¹⁵ Mian ko nat erivriv vini, ko jinibb sen arini jin, arwerai tevi ni, “Iel evi lolo merwer le, ko nat tupong mun. Kupkoni tweni lartul ngok nir parivel paran re ngaim nir parwuli nanen ser.”

¹⁶ Ko Iesu owra lweni tevir, “Nir sete mara-ivel. Kami ko kapla nanen tevir paraani.” ¹⁷ Ko nir arwera lweni tevi “Ai, kem namtori bbong niv elim le ko nai eru.” ¹⁸ Ko ni owra “Kaplair ta vini jik.” ¹⁹ Ko owrai tevi delung nir parlik ngatan re mösmös. Ko ni ela niv nga elim nga ko nai nga eru nga, ko oklu imare van re melrin owra erres tevi Atua rengen, musuw ko otpoi ko elai tevi jinibb sen nir; ko nir arlai tevi delung nir. ²⁰ Ko nir jikle arurroi, mian ko arup vajin. Ko jinibb sen nir arsere kortoni bebjen nga marjijpon nen nir van renge narr esngavöl drromon eru arwun saute. ²¹ Ko nir nga marurroi ngok arever erpe nuvasngavöl nuvalim (5000) norman kis, ko nesevin ko bipiwarreng kele sete arever.

Iesu evel mare re nuwi

²² Ko ngavilvil ololi jinibb sen nir arsa kele re drrav, parwowomu van re devje nuwi, parteravi ni nga ni pukoni tututweni delung nir parivel. ²³ Daron nga mukoni tututweni delung nir marivel musuw, ni esan otongsa van re botwen nga pulot. Olot mian, ko nat opong vajin, ko ni esan malum iok. ²⁴ Ko jinibb sen nir nga marla drrav aran vajin re liven mesa re nuwito. Ko daptap ne nuwito arus renge drrav, suri arwolu tere ling.

²⁵ Marwolu tere ling mirpok mian, ko nat otomori p̄isal p̄irin vajin, ko Iesu evel mare re nuwi vini pivini ji nir. ²⁶ Ko jinibb sen nir arlesi ni mivel mare re nuwi ko armetutu, arwera “O, nem̄in ko san!” Ko arkail mare suri armetutu. ²⁷ Ko Iesu erij tevir evesane, owra “Nolo kami

ĩirres, inu lebbong, sete kapmetutu.” ²⁸ Daron nga ni muwrai mirpok ko Pita erij weli lweni ni, owra “Numal, poro weretunen evi nik, kupweraı tevi inu nga inu bevel mare re nuwi vinuk jim.” ²⁹ Ko ni owra “Kupini.” Ko Pita orow jubbul re drrav, ko evel mare re nuwi pian ji Iesu. ³⁰ Mivel mian, ko elesi ling eser eterter, ko emtutu vajin, ko etipatun purron. Ko ekail owra “Numal, kupla se inu!” ³¹ Ko Iesu esareni nevren ngavilvil ko orrul ren, ko owra tevi, “Nik nosurien som ewelili, ko erpese norrorrmien som eru e?” ³² Ko daron nga morini morsa re drrav, ko ling omol vajin. ³³ Ko jinibb se Iesu nir nga renge drrav arlotoe ni ko arwera “Weretunen, nik kuvi Atua natun.”

Iesu ololi nir nga marmesi Genesaret arres luwi

³⁴ Ko arwolu re drrav, arwolu toku renge devje nuwito renge ngaim san, nisen Genesaret. ³⁵ Ko daron nga jinibb ne lat nen nir marlesi wose Iesu, arla nale van ji nir nga marlik rrاله ie. Ko jinibb nen nir artekai jinibb nga marmesi vini ji ni, ³⁶ ko arungoni tevi Iesu nga parjipari kobbong bongsi sunsun sen. Ko ni emarong, ko nir jijle nga marjipari arres luwi.

15

Parasi ko jinibb nevisvisenien artere Iesu suri sete evijuri sel mawos ser

¹ Renge daron nen ko Parasi sopor ko jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien sopor arivel Jerusalem vini ji Iesu, ko arwerai tevi

2 “Erpese jinibb som nir martor otvi nale se ĩrterawarrend nir? Suri sete arjejavöl daron nga maraan e.” 3 Ko ni erij weli lweni nir owra “Erpese kami kele kamtor otvi nale nesesreien se Atua nga kamok-vijuri nale se ĩrterawarrend se kami nir? 4 Suri Atua nale nesesreien sen owra ‘Kuprrormi lilane tata som ko tasu som,’ ko nale san kele erpel: ‘Mer nga ĩrij ĩsij tevi tata sen rreknga tasu sen sete orongwos pimaur, kaprevji pini ko wor.’ 5 Ko kami ma kamwera ‘Isi nga pia-werai tevi tata sen rreknga tevi tasu sen: “Nulai pa merrenien tevi Atua, setemun inu mea-lai kele tevi nik,” 6 erij erres, ko sete mia-osuri mun tata sen ko tasu sen renye nanu ngok.’ Erpok nale se kami owra nale ĩnij re nale se Atua, nga setemun parvijuri. 7 Kamiel re sel eru! Asea orrongvi kemkame kami erres, daron nga muwra wowomue suri kami: 8 ‘Lartul ngel nir arosuri inu tevi nevlujingor kobbong, ko nolor oto ngasue inu. 9 Arloto nawone inu, arvisviseni nevisvisien nga mivi se jinibb bbong.’ ”

Nanu nga marloli jinibb murrokitkit renye no Atua

10 Ko Iesu everuse delung nir ko owrai tevir, “Kaprunge nanu ngel ko kaprongwose. 11 Sete nanu nga mian re nolo jinibb ololi ni orro (ngok evi norrorrmien se nir nga marok-jejavöl tajer kobbong); ko ngel ko ma, nanu nga miplari re nolo jinibb ololi jinibb orro.”

12 Ko vitunen jinibb sen nir arini jin, arwerai tevi ni: “Nik kurongwose nga Parasi nir marunge ĩsij e nanu nga kumwerai ngok?” 13 Ko ni

erij weli lwenir, owra “Nanu jijle nga Tata suk nga m̄ilik re melrin sete murwir, pia-rrangi tweni ko. ¹⁴ Kaplinglingi nir parirpok. Arivi metrrorr pa osuw, ko arwera parviseni sel. Ko poro nga metrrorr puwowomue metrrorr renge sel, ko nuru kes pora-vitan van renge bbulwil.” ¹⁵ Ko Pita owrai tevi ni: “Kupwera suri nale rrongrrongvi ngok ta tevi kem.” ¹⁶ Ko ni owra “Kami kele norongwosien se kami ejki malume? ¹⁷ Sete kamrongwose nga nanu jijle nga mian re nolon evan renge depain e, ko parta lev tweni p̄iasi kobbong? ¹⁸ Ko nanu nga mivare re jingon eplari re nolon, ko ngok kobbong ololi jinibb orro. ¹⁹ Suri eplari re nolo jinibb ko, norrorrmien nga marsij, nga parevji pini jinibb suri, nga norman pian ji nesevin nga sete evi nesen sen, nga nesevin pian ji norman nga sete evi diwen sen, nga parvenae joro jinibb, nga parkerkeris re kot, nga parsopsope p̄isij Atua rreknga parij p̄isij tere jinibb. ²⁰ Nanu ngel le nir arloli jinibb orro; ko nga paraan sete parjejavöl, sete ololi jinibb orro.”

Iesu oji tweni demij re nesenwarreng san

²¹ Ko vitunen Iesu evel lingi ie, evel rujruj sapon evan morie Taea ko Saeton. ²² Ko daron nga mivel mori ie mirpok, ko nesevin ne Kenan san nga m̄ilik ie sapon errmali ko ekail van jin, owra “Kuprrorrmu inu, numal, nik metka se Devet! Natuk nesenwarreng, demij arsisilvi ni esij elep.” ²³ Ko Iesu sete erij nale weli san tevi nesevin. Mian ko jinibb sen nir arini jin ko arungoni tevi ni: “Kupkoni tweni vinok, suri

ekail vijajeng suri kerr.” ²⁴ Ko ni erij weli lweni tevir, owra “Atua okoni inu nga ban ji m̄eri Isrel kis kobbong, nga marirpe sipsip nga marjijki, sete ban ji jinibb m̄inij nir. Ko vinok evi nesevin ne vare san.” ²⁵ Ko vinnen evini ejiol vitan ji Iesu ko owra “Wurru, numal, kupla se inu.” ²⁶ Ko ni erij weli lweni tevi ni, owra “Sete erres nga parla nanen se bipiwarreng nir ko parwirre tevi guli nir.” Ni erij erpok suri m̄eri Isrel nir arok-veruse jinibb ne vare nir arwera “guli” e nir. ²⁷ Ko vin nga owra “Ewretun, numal, ko guli nir arok-urroi ko wor bebje nanen nga marvitvitan re numal ser tep sen.” ²⁸ Daron nga murnge nale se nesevin ngok, ko Iesu owra lweni tevi: “O, nesevin, nosurien som elep temijpal. Puto pirpe nga nik kumarong.” Ko re mete nial mawos nen vinnen natun erres luwi.

Iesu ololi jinibb elep nga marmesi arres luwi

²⁹ Iesu evel lingi iok ko evini re nuwito ne Galili ko otutur sapon iok; mian ko otongsa van mare re botwen, ko elik ngatan iok. ³⁰ Ko delung elep arini ji ni, arpitevi jinibb nga marmesi sopor, sopor ßelar rreknga nevrer arsi, sopor meter arrorr, sopor arivi naroj, sopor arivi nabbut, ko nga marmesi mesien lele kele nir; ko arlingir ngatan re ßela Iesu. Ko Iesu ololi nir arres luwi. ³¹ Ko daron nga jinibb nir marlesi nabbut marij, ko nir nga ßelar ko nevrer marsij arres luwi, naroj marivel, ko metrrorr markulu, bbösa elair e, ko arsurövi Atua se m̄eri Isrel nir.

Iesu ela kele nanen tevi delung nir

³² Vitunen ko Iesu everus jinibb sen nir vini ji ni, ko owrai tevi nir, “Nurrorrmi lengleng delung ngel nir, suri arpitevik nabong itul le pa, ko nanu nga parurroi ejki. Ko numusus bokoni tweni nawon nir, suri numer ajir pa, ko tarmaob re sel.” ³³ Ko jinibb sen nir arwerai tevi: “Rrapla nanen ngabe ko, suri iel evi lolo merwer, ko delung elep p̄elak?” ³⁴ Ko Iesu owrai tevir, “Kamtori niv evis?” Ko nir arwera “Ebut, ko nai wowarrencng sopor.”

³⁵ Ko ni owrai tevi delung nir parlik ngatan re dan. ³⁶ Ko ni ela niv nga ebut nga ko nai nga nir, ko olot owra erres tevi Atua suri, ko otpoir ko elair tevi jinibb sen nir; ko jinibb sen nir artututwenir tevi delung nir. ³⁷ Ko nir jijle arurroir, mian ko arup jile. Ko arsere lweni bebje nanen nir nga marjijpon nir van re narr ebut arwun saut. ³⁸ Nir nga marurro niv ko nai nir evi nuvasngavöl vavij (4000) norman kis, ko sete areve nesevin ko nanwarrencng nir.

³⁹ Ko Iesu okoni tweni delung nir arivel; ko ni esa re drrav, ko evan morie ngaim san nisen Makatan.

16

¹ Ko Parasi sopor ko Satusi sopor arini. Arwera parrowrrowe Iesu, armerreni ni puloli nelesien san rengo derteren ne melrin tevi nir parlesi.

² Ko ni erij weli lweni tevi nir owra “Daron nga nat mirivriv, ko kami kamok-wera ‘Nat p̄irres ko, suri rramlesi nabor arsongsong.’ ³ Ko daron nga nial pimraej, ko kami kapok-wera ‘Lelingen naus puto tevi ling, suri rramlesi nabor arsongsong ko

armotmote.’ Erpese kamlesi wose nabor nir ko kamrongwose nat nga pirpese nga piplari suri, ko kami sete kamrongwose nabong se inu nga meplari ren? ⁴ Kamivi dul nga m̄isij, kamokloli esij tevi Atua erpe nesevin san nga mokloli m̄isij tevi diwen sen! Erpese kammerreni beviseni nelesien san tevi kami kaplesi? Kapalesi kobbong nelesien p̄isan, nga pusorsan tevi nelesien se propet Jona nga miplari tuwi.” Ko daron nga Iesu m̄irij jijle mirpok tevir, ko evel lingir.

Iesu erij tevi jinibb sen nir suri nosurien ser ewelili

⁵ Ko Iesu evini ji jinibb sen nen nir, ko arsa re drrav, arwolu van re devje nuwito e. Ko jinibb sen nir arlesi vajin nga sete arla niv sopor partori suri. ⁶ Ko Iesu owrai tevir, “Kapmetmet p̄irres renge is se Parasi nir ko Satusi nir.” ⁷ Ko nir arwerwai lweni tevir, arwera “O, suri sete rramtori niv, niko m̄irij mirpok.” ⁸ Ko Iesu orongwose norrorrmien ser ko owrai tevir: “O, kami nga nosurien ewelili, suri sev kami kamwerweraie kami mirpok suri sete kamtori niv? ⁹ Setewor kamrongwose? Rreknga setemun kamrrormi suri niv nga elim, nga nir evi nuvasngavöl valim (5000) marurroir ko marup e, ko narr evis kele nga kamsere marwun? ¹⁰ Rreknga niv nga ebut nga nir evi nuvasngavöl vavij (4000) marurroir ko marup e, ko narr evis kele nga kamsere marwun? ¹¹ Erpese sete kamrongwose nga inu sete nuspe suri niv? Kapmetmet renge is se Parasi nir ko Satusi nir.” ¹² Ko nir arongwos

vajine nga ni sete owrai nga nir parmetmet renge is ne niv, ko renge nevisvisenien nga m̃isij se Parasi nir ko Satusi nir.

Pita owra tweni nga Iesu evi Mesaea

¹³ Ko nir artutur kele sopen. Ko daron nga marini mori re Sisaria Pilipae, ko ni osusi tevi jinibb sen nir; owra “Jinibb nir arwera inu Jinibb Mawos nuvi isi?” ¹⁴ Ko nir arwera “Sopor arwera nik kuvi Jon Baptaes, sopor arwera nik kuvi Elaeja, ko nir sopen kele arwera Jeremaea, rreknga propet san ne tuwi.” ¹⁵ Ko ni owra tevir, “Ko kami, kamwera inu nuvi isi?” ¹⁶ Ko Saemon Pita erij weli lweni owra “Nik kuvi Mesaea, Atua nga mimaur natun.” ¹⁷ Ko Iesu erij weli lweni owrai tevi ni: “Nik kulik erres ko pa, Saemon natu Jon, suri sete jinibb san ololi kurongwose nanu ngel, ko Tata suk ko nga m̃ilik re melrin ololi kurongwose. ¹⁸ Ko inu nuwrai tevim, nik kuvi Pita (nais ngok Pita renge nale se m̃eri Gris nir owra ßereng). Nik kupivi batu jinibb suk nir totoklai, pirpe nga marili naim san renge ßereng. Ko mijen sete derteren sen evter nga p̃iasie nir. ¹⁹ Bela ki ne batun vanu ne melrin tevi nik. Ko poro nga nik kupwer ore nanu san renge iel ngatan, Atua kele p̃iwer ore; ko poro nga nik kupmaronge parloli nanu san iel ngatan, Atua kele pimaronge parloli.”

²⁰ Mirij jile mirpok, ko ewer ore jinibb sen nir nga sete parwerwera tweni tevi jinibb san nga ni evi Mesaea.

Iesu owra wowomue nga ni pimij ko vitunen pia-maur luwi kele

²¹ Etipatun re daron ngok ko Iesu ok-wera suri tevi jinibb sen nir nga ni pian renge Jerusalem ko wor, ko birterawarrenc nir ko jinibb nga marlelep re sulsulen nir ko jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien nir para-loli p̄isij tevi re nanu pilep, niben pia-runge p̄isij e, ko para-revji pini; ko nabong p̄itul ko Atua pia-loli ni pia-tur imare kele. ²² Mirij jile mirpok, ko Pita ervei tweni ni nuru orsan, ko etipatun erij terter tevi, owra “Numal, Atua pia-rrormi nik. Setete pia-pelari pirpok ji nik.” ²³ Ko Iesu erieni ni ko owrai tevi Pita, “Demij, kupruj ngasue inu! Kuwer ore inu nga sete bololi majingen se Atua. Norrorrmien som sete erpe norrorrmien se Atua, erpe norrorrmien se jinibb kobbong nir.”

²⁴ Muwrai jile tevi Pita mirpok, ko owrai vajin tevi jinibb sen nir: “Poro san pimarong pivijuri inu, ni putor ore nanu nga ni bbong mimrreni, puwosi nai pelaot sen, ko pivijuri inu. ²⁵ Ko poro san puwra putor totoni mauren sen, mian ko pia-tor jabble; ko poro nga san pimaronge mauren sen suri mivijuri inu, ko mian ko pia-lai vajin mauren nga m̄irres. ²⁶ Pia-rres pirpese re jinibb san poro p̄ilai p̄etp̄eti nijor ne iel ngatan nir, ko mauren sen pijijki? Pia-la sev ko pia-wuli lweni mauren sen e? ²⁷ Inu Jinibb Mawos bealuwi vini re nosrövien se Tata suk tevi anglo suk nir, ko renge daron nen bea-wuli jinibb jikle nir pusorsan tevi majingen ser sisamis. ²⁸ Nuwretun nuwrai tevi kami, kami sopor nga kamtur iel setete kama-mij wor pijpari nga kapa-lesi inu Jinibb Mawos tevi batun vanu suk vini.”

17

Atua erieni nibe Iesu enije

¹ Nabong ouwon easi osuw, ko Iesu etka Pita ko Jemes ko Jemes tasin wor Jon, ko nir arsan aran artongsa van re botwen nga mian mare san.

² Ko Atua erieni nibe Iesu re no nir; ko Iesu non erinrin erpe nial, ko sunsun sen ow erpe moro nial. ³ Ko artaol arvesane ko arlesi Moses ko Elaeja keke orpelari jin, orjiljilwer tevi. ⁴ Ko Pita erij van ji Iesu, “O, numal, erres kem namlik pa iel. Poro kumarong, inu ðeli gorkoraim p̄itul iel, san pivi se nik, san pivi se Moses, ko san pivi se Elaeja.” ⁵ Daron nga mok-rij malum mirpok, ko nabor nga m̄irinrin san esalsal orer, ko arunge drrelan san eplari re nabor, owra “Morok evi natuk nga memrreni, ko nurnge erres elep suri ni. Kaprunge ni p̄irres.” ⁶ Ko daron nga jinibb sen nir marunge, ko armetutu temijpal, ko arsusweni nor van ngatan. ⁷ Ko Iesu evini jir ko epparir ko owra “Kapmera, sete kapmetutu.” ⁸ Ko daron nga markulu imare, sete arlesi jinibb san, Iesu esan bbong.

Jiljilweren tweni Elaeja

⁹ Ko daron nga marok-jubbul re botwen malum, ko Iesu ewer orer, owra “Sete kapwerwera nanu nga Atua miviseni kamlesi re mete kami tevi jinibb p̄isan, pijpari nga inu Jinibb Mawos bea-tur imare luwi re mijen.”

¹⁰ Ko jinibb sen nir arsusi rongorngge tevi ni arwera “Erpese jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien nir marwera Elaeja pia-vini womu ko wor?” ¹¹ Ko Iesu erij welir, owra “Arweretun

nga marwerai Elaeja pia-vini ko wor ko pia-loli nanu jijle pia-sorsan. ¹² Ko inu nuwrai tevi kami, Elaeja evini pa osuw; ko nir sete arosuri, ko arloli wor sev nga m̄isij nga marmerrēni tevi ni. Pirpok kele kobbong nir para-loli p̄isij tevi inu Jinibb Mawos, nibek purnge p̄isij.” ¹³ Daron nga m̄irij mirpok ko jinibb sen nir arongwose vajin nga ni sete ospe suri Elaeja weretun, ko ospe suri Jon Baptaes tevi nir.

Iesu oji tweni demij rene bipiwarreng san

¹⁴ Ko musuw vajin, arini ji delung nir; ko jinibb san evini ji ni ko ejipa ngatan jin, ¹⁵ ko owra “Wurru, numal, kuprrorrmī natuk norman; nai ok-loli, ko ornge niben esij e elep. Ko nabong elep ok-wajeni re nabb nga m̄in ko re nuwi. ¹⁶ Ko nutkai van ji jinibb som nir, ko nir sete arongwose parloli p̄irres luwi.” ¹⁷ Ko Iesu owra “Kamivi dul nga nosurien se kami ejkie ko norrorrmien se kami m̄ilengleng. Belik tevi kami pijpari seveling? Bornege p̄isij suri kami pijpari seveling? Kaptekai ta bipiwarreng nen vini jik iel.” ¹⁸ Ko Iesu otortori demij nga m̄isisilvi ni, ko eivare evel lingi ni. Ko bipiwarreng nen erres luwi re mete nial mawos nen.

¹⁹ Ko vitunen, jinibb se Iesu nir arsan arini jin, ko arwera “Erpese kem sete namrongwose naboji tweni demij ngok?” ²⁰ Ko Iesu owrai tevir, “Suri nosurien se kami ewelili jer. Nuwretun nuwrai tevi kami, poro nosurien se kami putoe pirpe jelangi nubek nga welili bbong, ko pivtere nga kapwerai tevi botwen nga milep ngel, ‘Kupruj ngasu iok,’ ko puruj ko. Sete nanu

ƀisan kele nga kami sete kamrongwos kaploli.
²¹ [Ko nga paroji tweni demij nga pīrpok, parlot ko wor, ko parlinglingi nanen ser, ko niko paroji tweni.”]E

Iesu owra tweni kele nga ni pimij

²² Ko mian ko daron nga marini marlik korti re vanu ne Galili vajin, ko Iesu owrai tevir: “Inu Jinibb Mawos para-teka kerasi inu van re nevre jinibb. ²³ Ko jinibb nen nir para-revji pini inu; ko renge nabong itolin, Atua pia-loli inu bea-maur luwi kele.” Ko jinibb sen nir, daron nga marunge nale ngok, ko arunge esij lenglengen e.

Iesu owli takis ne Naim se Atua

²⁴ Ko daron nga marini vajin re Kapaneam, ko lartul nga marok-lai nevöt ne takis nga mivi se Naim On ne Jerusalem arini ji Pita. Ko arsusi tevi arwera “Jinibb nevisvisenien se kami ok-wuli takis ngel, rrek ejki?” ²⁵ Ko ni owra “O-o. Ni ok-wuli ko.”

Ko daron nga Pita mian vajin loloim ji Iesu, ko Iesu erij womu tevi, owra “Kurrormi sev, Saemon? Numal nga marlelep nir ne iel ngatan arok-lai nevöt ne takis ser ji isi? Ji jinibb ser nir, rreknga ji jinibb neturvitan nir?” ²⁶ Ko Pita owra tevi, “Ji jinibb neturvitan nir.” Ko Iesu owrai tevi ni: “Niko muloli jinibb ser nir sete arongwos parwuli. Ko erpok kele, jinibb se Atua nir, Atua sete orongwose pok-la nevöt jir. ²⁷ Ko rromormusus rroporloli nir nga marok-lai takis

E **17:21** Nale nga muto re nolo [], rrek sete Matiu oli, ko jinibb san ea-uli vitue daron nga muli tweni kopi san ne naul ngel.

ne Naim On parlolar. Kupjubbul van ngatan re nuwi kuptutumun, ko nai nga kupa-revei womue, kupwaki nisen; ko kupa-lesi bebje nevöt san oto ren nga pivtere kerru korti rropora-wuli takis se kerru e. Ko kupan kupwulie tevir.”

18

Jinibb nga mian mare wor

¹ Re daron mawos nen malum ko jinibb se Iesu nir arini jin ko arsusi tevi arwera “Isi elep womunen renge batun vanu ne melrin?” ² Ko Iesu everuse bipi san vini jin ko ololi otur liven re nir, ³ ko owra “Nuwretun nuwrai tevi kami, Poro norrorrmien se kami sete pulwi pivini pirpe bipiwarreng nir, ko kami setete kamrongwos kapan re batun vanu ne melrin. ⁴ Isi nga puloli lweni ni pivi jinibb malum pirpe bipi ngel, ni pilep womunen renge batun vanu ne melrin. ⁵ Ko isi nga muosuri inu ko mimaronge bipi nga mirpel san pian ji ni, erpe emaronge nga inu kele ban jin.

Nanu nga marongwos parloli jinibb pivitan van renge nololien

⁶ “Poro isi nga puloli nir san nga welili ngel nga muosuri inu pivitan van renge nololien, erres ðelak renge mernen poro nga parrul totoni womue, ko parruloni nevöt nga milep san renge nowen, ko parjubbli maure re liven mesa re dis, purron van ngatan e. ⁷ Esij wor elep niko re jinibb ne iel ngatan ngel nir suri nanu jijle nga marok-loli jinibb nir parvitan. Nanu ngok nir

parini ko wor, ko esij elep niko re jinibb nga m̃ilai nanu ngok san vini.

⁸ “Ko pirpel ko, poro nga nevrem rreknga ßelam porloli kupvitan renge nosurien som, erres ma kupta tweni nuru kupsor tweni nuru van ngasue nik. Evi nanu nga m̃irres renge nik poro kupan renge mauren tevi nevrem p̃isansan rreknga ßelam p̃isansan, easi re poro nevrem korti nuru ko ßelam korti nuru, ko parwirre nik van re nabb nga p̃in tuwi ngok vini. ⁹ Ko poro nga metem puloli kupvitan, kupla tweni ko kupwirre van ngasue nik. Evi nanu nga m̃irres renge nik poro kupan renge mauren tevi metem p̃isan, easi re poro metem korti nuru ko parwirre nik van re nabb ne norongen nga m̃isij.

Nale rrongrrongvi ne sipsip nga mijijki

¹⁰ “Kapmetmet renge kamkulu wutane re san nga welili ngel. Nuwrai tevi kami, renge melrin anglo ser nir nga marok-metmete nir arlesi tetajer no Tata suk nga m̃ilik re melrin.

¹¹ “Ko inu Jinibb Mawos nuvini tweni ßela se nir nga marjijki. ¹² Kami kamrrorrm̃i erpese? Poro nga jinibb san sipsip sen ongut (100), ko san rer evel sarrsarr ko esarr, ni sete orongwos p̃ilinglingi ngavöl esiw drromon esiw (99) ngok renge botwen parurroi mösmös ko pian pipej nga m̃isarr? Ni pian ko wor. ¹³ Nuwretun nuwrai tevi kami, poro putor sweri, ko p̃ir pilep wor ren suri sipsip ngok, piasie nga ngavöl esiw drromon esiw nga sete marivel sarrsarr. ¹⁴ Erpok kele, sete evi marongen se Tata se kami nga m̃ilik re melrin nga san nga welili ngel pijijki.

Tuwam nga muloli m̃isij tevim

¹⁵ “Poro nga kalesia nga mivi tuwam e puloli p̃isij tevim, ko kupan ji ni, kamru koporsan bbong, ko kuptortorie suri. Ko poro purnge nik, ko ololi ni evi luwi tuwam. ¹⁶ Ko poro sete purnge nik, ko kupla kele jinibb p̃isan rreknga p̃ieru, nga pirpe nale san nga Naul On muwrai: ‘Nale jijle nir, nir p̃ieru ko wor rreknga p̃itul parwilwil ren.’ ¹⁷ Ko poro pumus malum purnge nir, kupwera tevi nir nga marivi kalesia. Ko poro pumus malum purnge nir, ko kaploli ni vajin pirpe jinibb ne vare san, rreknga jinibb nga mok-lai takis san.

Loten ne gortien

¹⁸ “Nuwretun nuwrai tevi kami, nanu jijle nga kapwer orer rengen iel ngatan, Atua kele p̃iwer orer rengen melrin; ko nanu jijle nga kapmarongen parlolir iel ngatan, Atua kele pimarongen parlolir rengen melrin. ¹⁹ Nuwretun kele nuwrai tevi kami, poro kami p̃ieru kobbong pormarong korti rengen iel ngatan suri nanu p̃isan nga porungoni, ko Tata suk nga m̃ilik re melrin pia-loli wor nanu nen tevi nuru. ²⁰ Poro jinibb p̃ieru rreknga p̃itul parkorti nga parlotoe inu, ko inu kele ðelik livö nir.”

Nale rrongrrongvi ne m̃er nga mumusus p̃iwer tweni nivnon se selen

²¹ Vitunen ko Pita evini jin ko osusi tevi owra “Numal, pivavis nga tuwak puloli p̃isij tevik ko ðetlasi ni? Pijpari pivabut?” ²² Ko Iesu owra lwani tevi “Inu nuwrai tevi nik, sete pivabut te, ejki, ko pijpari ma pingavöl piebut pivabut (77)

kis. ²³ Suri renge batun vanu ne melrin, Atua pia-loli pirpe jinibb ngel le: Numal nga milep san owra pieve nivnon se jinibb sen nir. ²⁴ Ko daron nga mītipatun pieve, ko artekai san nga muloli nivnon mijpari nevöt elep nga elep. ²⁵ Ko suri sete orongwos puwli, ko numal sen ololi nale nga parwuli ni pivi demij maur, tevi nesen sen ko natun nir, ko parwuli kele joron jile nir, nga puloli parwuli tweni nivnon sen e sapon nga muloli. ²⁶ Ko jinibb ne majingen nen ejiol vitan ongoni eterter tevi, owra “Wurru, numal, kuplinglingi inu beblen, pian ko bea-wuli tweni jile kobbong nivnon suk nir.” ²⁷ Ko numal sen orrorrmi ni, ko owra lweni tevi ni, “Nivnon som osuw ko pa.” Ko elinglingi ni evel.

²⁸ “Ko jinibb ne majingen nen evel. Ko daron nga mivini vare e, elesi selen nga mok-majing tevi ni san nga muloli pa nivnon jin, mijpari nevöt nga welili bbong. Ko ololarsi ko orrul totoni ni, ekinji ĩrislan ko owrai tevi: “Kupwuli nivnon som!” ²⁹ Ko selen nen ejiol vitan ko ongoni tevi ni, owra “Wurru, kuplinglingi inu beblen, pian ko bea-wuli twenir kobbong tevim.” ³⁰ Ko ni omusus ĩilinglingi ni; otur imare, etkai ni ean elngi re naim ne nekaien, pijpari nga pia-wuli jile wor nivnon sen. ³¹ Ko daron nga selen nir marlesi nanu nga muloli tevi, ko arunge esij elep e; ko aran arwerai nanu nga muloli tevi numal ser nga womu mīwer tweni mēnren nivnon sen jile. ³² Ko daron nga numal ser murnge jile, ko ololar lenglengen; ko vitunen everus mēnren, ko owrai tevi: ‘Kuvi jinibb nga

m̃isij p̃erp̃er! Nuwer tweni pa nivnon som ngok p̃etp̃eti nga sete kupwuli, suri nik kumngoni tevi inu. ³³ Ko suri sev nik sete kurongwos kuploli pirpok, kuprrorrm̃i selem pusorsan tevi nga inu morrorrm̃i nik? ³⁴ “Ko numal sen ololarsi lenglengen e, ko etkai ni van ji jinibb nga marok-telmaji nir re naim ne nekaien, p̃ilik iok pijpari nga pia-wuli jile nivnon sen.”

³⁵ Ko Iesu owrai kele, “Ko erpok Tata suk nga m̃ilik re melrin etlasi tweni pa nololien se kami nga marlelep nir. Ko poro nga kami nolo kami weretunen sete p̃itlasi tweni nanu nga tuwa kami muloli m̃isij tevi kami, nga mirpe nanu nga welili kobbong, ko Tata suk pia-loli tevi kami pusorsan tevi numal ngok muloli tevi jinibb sen ngok.”

19

Iesu osp̃e suri sel nga marlingi kurtweni nesen ser

¹ Daron nga Iesu musuw re m̃irij vajin, ko evel lingi Galili, evini re Jutia re devje nuwi seser ne Jortan. ² Ko delung elep arvijuri ni, ko ni ololi nir nga marmesi arres luwi ie.

³ Ko Parasi kele nir arini jin, arwera parrowr-rowe ni. Ko arsusi, “Erpese? Evi nanu nga m̃irres nga jinibb p̃ilngi kurtweni nesevin sen suri nanu jijle?” ⁴ Ko ni erij luwi, owrai tevir: “Rreknga kami sete kameve nga ni nga muloli nanu jijle womu, ololi norman ko nesevin, ⁵ ko owra ‘Ko ngok niko suri mirpel ngel ko, norman pivel lingi tata sen ko tasu sen, pian vajin piptevi nesevin sen. Nuru nga eru ngok porivi vajin niben

sansan ko metka sansan.’ ⁶ Ko ngok niko nuru setemun orivi eru, ko orivi vajin niben sansan ko metka sansan. Sev nga Atua ñijipteni kortoni nuru, sete erres jinibb san ñila tweni kele.” ⁷ Ko nir arwera lweni tevi: “Porō pirpok ngok ko, suri sev Moses owra ‘Porō jinibb san ñilngi kurtweni nesevin sen, ko puli naul ñilai tevi, ko ñilngi tweni vajin?’” ⁸ Ko ni owra lweni tevir, “Suri batu kami nga ñiterter, niko Moses mimarong nga kaplingi kurtweni nesevin se kami nir. Ko reнге womunen sete erpok. ⁹ Ko nuwrai tevi kami, Porō nga jinibb san nesevin sen sete puloli womue batun, ko ñernen bbong ñilngi kurtweni nawone, ko ñitka kele nesevin ñisan kele, ni evitan re nesevin ngok ko vajin.”

¹⁰ Ko jinibb sen nir arwerai tevi ni, “Porō pirpok tevi jinibb san ko nesevin sen, rrek erres sete portektekai nuru.” ¹¹ Ko ni owra lweni tevir, “Sete jinibb jikle orongwose puloli pirpe nga kamwerai ngok, nir nga bbong Atua ñilngi re nolor arongwose parloli pirpok. ¹² Jinibb sapor sete arongwose partekai nesevin suri arivi demaw, rreknga ariak erpok ko wor, rreknga jinibb ololi arirpok. Ko inu nomok-suñe suri nir nga marivi jinibb rres ko wor, ko sete arteka nesevin suri armajing suri batun vanu ne melrin. Si nga murongwos puloli pirpok, puloli pirpok ko wor.”

¹³ Ko vitunen jinibb sapor artekai bipiwarreng ser vini ji ni nga ni ñilngi nevren rer ko pulot. Ko Iesu jinibb sen nir artortori lartul nen nir. ¹⁴ Ko Iesu owrai tevir: “Sete kapwer orer. Kaplinglingi bipiwarreng nir parini jik, suri batun vanu ne

melrin evi se nir nga marirpe bipiwarreng ngok nir.” ¹⁵ Ko elngi nevren rer jile osuw, ko evel lingi ie.

Jinibb san emrreni ðila mauren nga sete mia-suw nabong sapon

¹⁶ Mian ko vitunen vajin, ko jinibb san evini jin ko osusi tevi ni: “E, jinibb nevisvisenien, bololi majingen sev nga ðirres pivtere nga bealai mauren nga tuwi ngok vini?” ¹⁷ Ko Iesu owra lweni tevi: “Erpese kumsusi tevik suri nanu nga ñirres? Jinibb san bbong erres, Atua. Ko poro kupwera kupla mauren ngok, kuptori nale nesesreien se Atua.” ¹⁸ Ko ñnernen osusi kele tevi Iesu: “Sev nale nesesreien ko kumwerai ngok?” Ko Iesu owra lweni tevi ni: “Nale nesesreien nen le ngel: ‘Sete kuprevji pini jinibb, sete kupve-nae nesevin, sete kupevna, sete kupkerkeris re nosþen se numal nir, ¹⁹ kuposuri tata som ko tasu som, ko kupmerreni selem pirpe nik luwi.’” ²⁰ Ko ñmelakel nen owra lweni tevi Iesu: “Nomok-loli jile pa erpe nale nga kumwerair ngok nir. Sev ojpon kele wor nga bololi?” ²¹ Ko Iesu owra lweni tevi ni, “Poro kupmerreni kupivi jinibb mawos jile ðirres, kupan kupwulwule jorom jijle nir, ko kupla nevõt nen tevi ðeres nir; ko jorom nga marres putoe mare re melrin. Ko kupini kupvijuri inu.” ²² Daron nga ñmelakel murnge nale se Iesu ngok e, ko ornge esij e elep, suri ni joron nir elep. Ko evel.

Eterter renga jinibb nga joron milep pian re batun vanu ne melrin

²³ Ko Iesu owrai tevi jinibb sen nir, “Nuwretun nuwrai tevi kami, Eterter elep renge jinibb nga joron milep pian re batun vanu ne melrin. ²⁴ Ko bowrai kele tevi kami: Eterter temijpal renge nato liwen pietiv.^F Ko nga jinibb san nga joron milep poro pian re batunvanu se Atua, eterter wor elep asi wore ngok.” ²⁵ Ko daron nga jinibb sen nir marunge nale ngel, ko bbösa elair e elep, ko arwera “Poro pipok, ko si ma orongwos ãila mauren?” ²⁶ Ko Iesu emtenir ko owrai tevir: “Eterter re devjen nga jinibb puloli. Ko re devjen nga Atua, ni orongwos puloli nanu jijle.”

²⁷ Ko Pita erij weli, owra lweni tevi: “Kuplesi kem, namlinglingi joro kem jile arjipon, ko namini namvijuri nik. Naba-la sev ãirres ren?”

²⁸ Ko Iesu owrai lweni tevi nir: “Nuwretun nuwrai tevi kami, renge daron nga Atua pia-loli nanu jijle parmerr ãirres, ko inu Jinibb Mawos bea-sakel rege nai seksakel suk tevi nosrövien suk; ko kami nga kamok-vijuri inu, kami kele kapa-sakel re nai seksakel pisngavöl drromon ãieru, ko kapa-wera suri lat nga puto suri tevi metka ne Isrel nir esngavöl drromon eru. ²⁹ “Ko nir jile kele nga marivel lingi naim ser nir rreknga tuwar nir rreknga jojir nir rreknga tata ser rreknga tasu ser rreknga natur nir rreknga dan ser suri marongen suk, lartul nen nir para-la weli vajin renge iok pijpari pungut pivesan, ko para-lai kele mauren ne tuwi ngok vini. ³⁰ Ko nir

^F **19:24** Erpe iel, Matiu osþe kamel ãisil rrrungi batu nitel san nolon. Ko suri kamel ejki iel, namsuþe nato ela wani.

elep nga marwowomu mian ko para-vivitu, ko nir elep nga marvivitu, mian ko para-wowomu.”

20

Nale rrongrrongvi ne jinibb sopor nga marmajing tweni nowlir

¹ Ko Iesu owrai kele tevir, “Renge batun vanu ne melrin, Atua pia-loli pusorsan tevi jinibb ngel le: Jinibb san naut nga milep sen san otoa. Ko nabong san emremra rorpong susu, owra pilai jinibb ne majingen sopor nga parmajing renge orsel sen. ² Mian ko eskai jinibb sopor, ospe suri nowli nabong tevir, mian ko nir armarong renge nowli nabong nen; ko ni okoni nir vajin van re orsel sen. ³ Ko re mete nial esiw sapon, ko ni otutur sapon kele; ko daron nga mututur e, ko elesi jinibb sopor kele artur nawon re maket. ⁴ Ko owra tevir, ‘Kami kele kapan re orsel suk, ko nowlin sev nga pumomsawos bea-wuli kami ren.’ ⁵ Ko nir aran. Ko re mete nial esngavöl drromon eru sapon, mian ko re kele mete nial itul sapon re nat mirivriv, otutur kele, ko ololi erpok kele. ⁶ Ko mijpari re mete nial elim sapon rivriv, ko otutur kele; ko elesi jinibb sopor kele artur nawon, ko owrai tevir: ‘Erpese kamtur nawon iel mirpel nabong totoklai san?’ ⁷ Ko nir arwera lweni tevi: ‘Suri sete jinibb san elngi majingen re kem.’ Ko ni owrai tevir: ‘Kami kele kapan re orsel suk.’

⁸ “Ko rivriv jer ko vajin, numal nga naut sen nen owrai tevi mer nga mok-metmete joron nir,

‘E, kupverus kortoni jinibb ne majingen nir, ko kupwulir. Ko kuptipatun kupwuli re nir nga marvivitu, pian pusuwsuw re nir nga marwowomu.’ ⁹ Ko nir nga martipatun majingen re mete nial elim sapon rivriv arini ko arlai nevöt ser, osorsan tevi nowli nabong san totoklai. ¹⁰ Mian ko nir vajin nga marini wowomu re majingen arini, arrormi rreknga nir nowlir parasi wor van mare wor. Ko ejki, nir erpok kele bbong, arlai nevöt nga musorsan tevi nowli nabong san. ¹¹ Ko daron nga marlair e, ko nir arwor suri jinibb nga naut sen. ¹² Mian ko arwerai tevi: ‘E, erpese nir ngel arvivitu armajing bbong mete nial sansan, ko nik kuwlir osorsan tevi kem nga nammajing renge nabong totoklai, namrunge misij renge nial nga milep?’ ¹³ Ko ni owra lweni tevi nir san, owra ‘Selek, sete nuloli esij tevim, suri nik kumarong pa tevi inu renge nevöt ngok. ¹⁴ Kupla nevöt som ko kupiel. Inu numrreni bowli nga mivitu ngel pusorsan tevi nik. ¹⁵ Rrek kulesi nga sete evi nanu nga mirres nga inu bololi sev nga memrreni re jorok? Ejki ma, erres ko wor. Rreknga nolom eleplep kobbong suri inu nolok erres.’” ¹⁶ Ko Iesu owrai kele: “Pirpok ko, nir nga marvivitu mian ko para-wowomu, ko nir nga marwowomu, mian ko para-vivitu.”

Iesu owra tweni vatolin nga ni pimij

¹⁷ Ko vitunen Iesu owra pulwi kele van Jerusalem e. Ko jinibb sen nir esngavöl drromon eru arpitevi ni re sel. Marivel mian, ko Iesu etkai talev nir van re devje sel e, ko owrai tevir:

18 “Kaplesi, rraman Jerusalem le ngel. Ko daron nga rrapa-jipari, ko para-teka kerasi inu Jinibb Mawos van ji jinibb sulsulen nga marlelep nir, ko ji jinibb nevisvisenien ne nale nesereien nir. Ko para-wera inu ban re mijen, ¹⁹ ko para-te kai inu van ji jinibb ne vare nir nga para-tetnije inu ko para-telmaji inu, ko para-rruloni inu para-wuse maure inu re nai pelaot. Ko mian ko re nabong itolin, Atua pia-loli inu bea-maur luwi kele re mijen.”

Tasu se Jemes ko Jon ongoni nanu san ji Iesu

²⁰ Mian ko vitunen Sepeti nesen sen eptevi natun nuru Jemes ko Jon, nga morivi pa jinibb se Iesu, arini ji Iesu ko arjipa jin. Ko vinnen owra pungoni nanu san ji Iesu. ²¹ Ko Iesu owra tevi: “Kumrreni sev?” Ko vinnen owra lweni tevi ni: “Numrreni kupwera nale san nga natuk norman ngel nuru porivi jinibb nga morlelep jer rengen batun vanu som, tuwen p̄sakel re nevrem rres, ko tuwen re nevrem mair.” ²² Ko Iesu owra lweni: “O, sete komor-rongwose nanu nga komor-ngoni ngok. Kamru komor-vitere kopor-minmin re biles ne norongen nga m̄isij nga inu beminmin ren?” Ko nuru orwerai lweni tevi ni: “O-o, komru nomor-vitere.” ²³ Ko ni owra tevi nuru, “Kopora-minmin ko re biles nga inu beminmin ren. Ko re kopora-sakel re nevrek rres rreknga re nevrek mair, sete evi nanu nga inu bea-lai. Evi nanu nga Tata suk ko pia-lai tevi nuru nga mutobbtobbu tweni nuru pae musuw nga pia-lai tevi nuru.”

²⁴ Ko daron nga nir esngavöl marunge, ar-lolarsi niaken nen e nuru, suri nuru orwera

poran mare porasi nir. ²⁵ Ko Iesu orongwose norrorrmien ser, ko everus kortoni nir jijle vini jin ko owrai tevir: “Kami kamrongwose numal nir se jinibb ne vare nir aron tertere jinibb ser, ko jinibb nga marlelep ser nir arok-rrowrrowe derteren ser elep. ²⁶ Sete pirpok re livö ne kami. Isi nga mimrreni pivi jinibb nga milep re livö ne kami, ni puloli lweni ko wor ni pivi jinibb nga welili, nga pivi jinibb ne majingen se kami. ²⁷ Ko isi nga mimrreni puwowomu re kami, ni pivi demij maur se kami. ²⁸ Osorsan tevi inu Jinibb Mawos, sete nuvini tweni nga jinibb parmajing se inu, ko nuvini tweni ßemajing se nir, ko nga ßelai mauren suk puto wani milnge delung nir re mijen, ko bowli lwenir.”

Iesu ololi metrrorr eru orkulu luwi kele

²⁹ Ko nir artutur mian, ko daron nga marivel lingi Jeriko, ko delung elep arvijuri ni. ³⁰ Ko renge devje sel, metrrorr eru orlilik ren. Ko daron nga morunge Iesu mñiasi re sel, orkail orwera “Warru, Numal, metka se Devet, kuprror-rmi komru!” ³¹ Ko delung nir artortori nuru, arwera “Kopor-þerþer!” Ko nuru orkail van mare lengleng kele, orwera kele: “Warru, Numal, metka se Devet, kuprrorrmı komru!” ³² Ko Iesu otur murrong ko everus nuru ko owrai tevi nuru: “Komor-marong bololi sev tevi kamru?” ³³ Ko nuru orwera lweni tevi: “O, numal, nomor-marong mete komru porkulu luwi.” ³⁴ Ko Iesu orrorrmı lengleng nuru, ko ejpari mete nuru. Ko ngavilvil orkulkulu luwi erres vajin, ko orvijuri ni.

21

Iesu ean Jerusalem ko eviseni nga ni evi batu Numal

¹ Ko mian ko vitunen arini morie Jerusalem, ko arini re ngaim san nisen Betpas nga muto morie botwen san nga marveruse Botwen ne lolnai ne olip. Ko Iesu owrai tevi jinibb sen eru: ² “Koporan re ngaim nga muto ngokwan ngok. Ko pingavil kopora-lesi arile totkoni dongki san tevi natun. Kopor-rupaji dali nuru ko kopor-ile nuru vini jik. ³ Ko poro san p̄irij tevi kamru suri, ko kopora-werai tevi, ‘Numal emrreni nuru.’ Ko pingavil ko p̄ilinglingi kamru kopor-ile nuru vini.” ⁴ Ngok eplari osorsan tevi nale san se Atua nga propet sen san muli wowomue tuwi mirpel: ⁵ “Kapwerai tevi jinibb nir nga marlik re Saeon, ‘Kaplesi Numal se kami evini ji kami, evi jinibb malum, ko esakel re dongki nga welili kobbong, nga mivi natu dongki ne majingen.” ⁶ Ko nuru oran ko orloli osorsan erpe Iesu muwrai tevi nuru, ⁷ ko orile dongki nen tevi natun vini ji Iesu; ko arp̄elsenir sunsun ser re nuru, ko Iesu esakel mare ren. ⁸ Ko delung elep arla sunsun ser arp̄elsenir rengo sel, ko nir sopor kele artitai rengsi nai tevi raor, arp̄elp̄elsenir rengo sel. Ngok eviseni nga artori Iesu evi jinibb nga milep. ⁹ Ko delung elep sapon, sapor nga marwowomu ko sapor nga marvivotu arkikail, arsurövi ni ko arwera “Osana van ji metka ngel se Devet! Numal Atua, nik kurij pa erres tevi ni nga mivini re nik nisem. Osana re melrin mare!”

¹⁰ Ko daron nga mivini Jerusalem e, ko jinibb ne ie nir arore, arwera “Isi ko ngok?” ¹¹ Ko delung nir arwera lweni: “Ngel evi propet Iesu ne Nasret renge Galili.”

Iesu oji tweni nir nga marwulwule nanu renge Naim On

¹² Mian ko vitunen vajin ko Iesu evan re loloim ne Naim On. Ko oji tweni nir nga marok-wulwule nanu nir iok tetajer, ko nir nga marok-wulwuli nanu nen nir, ko evatpuse tep se nir nga marokkelkele nevöt nir, ko evatpuse kele nai seksakel se nir nga marok-wulwule wuñer nir. ¹³ Ko owrai tevir: “Aruli pa tuwi nale se Atua san ngel, owra ‘Naim suk, parveruse naim ne verusen.’ Ko kami kamtur imare vajin ko kamloli evi ‘naim ne venao res.’”

¹⁴ Mian ko jinibb nga meter marrorr nir ko naroj nir arini jin renge Naim On, ko ni ololi arres luwi. ¹⁵ Ko daron nga jinibb nga marlelep re sulsulen nir ko jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien nir marlesi muloli majingen nga marinijnij nawone, ko nanwarreng nir markikail renge Naim On, nga marwera “Osana van ji metka se Devet!”, ko lartul nen arlolarsi lenglengen e

Iesu suri. ¹⁶ Ko arwerai tevi: “E, erpese? Nik kurnge nanu nga nanwarreng ngel nir marwerair ngok?” Ko Iesu owrai lweni tevir: “O-o. Ko kami sete kameve nabong san nale ngel se Atua nga muwra tuwi: ‘Eplari re jingo bipi nir ko bipiwarreng nga marsus malum nir, Atua ololi nir arsurövi ni erres ðelak.’ Kami kameve ko pa

osuw.” ¹⁷ Ko elinglingir ko evel van re ngaim ne Betani ko omosi ie.

Nai pik nga wenen mijkie

¹⁸ Mian ko mevinen vajin renge rorpong susu, olwi van ngaim e re Jerusalem. Ko daron nga mututur mian, ko numer eaji. ¹⁹ Ko elesi nai san nisen nai pik otur re devje sel, ko emawose evan ren, owra purro wenen. Ko elesi raon kiskis bbong, sete wenen otoa. Ko owrai tevi nai pik nen, “Setemun wenem puto kele e nabong san pijpari tuwi ngok vini.” Ko daron momsawos e nen ko pa, nai pik nen emli. ²⁰ Ko jinibb sen nir, daron nga marlesi e, ko artaole ko arwera “Erpese nai pik ngel mimli mivesane?” ²¹ Ko Iesu erij welir, owrai tevir: “Nuwretun nuwrai tevi kami, poro nosurien se kami putoe, ko sete kaprrormi karkare le, ko ngok kami kele kaprongwose kaploli kobbong pirpe nga mololi ngel tevi nai pik ngel. Ko mare re iok, kapwera keke tevi botwen ngel nga Atua p̄ila tweni ko puwirre van re dis, ko piplari pusorsan tevi. ²² Ko nanu jikle, sev nga kapa-ngoni renge verusen, poro kapa-osuri, ko kapa-lair ko.”

²³ Ko Iesu olwi kele van re Naim On e, ko ok-visviseni jinibb nir. Ko jinibb nga marlelep nir ne sulsulen ko firterawarrens nga marivi pa jinibb nga marlelep arini jin ko arsusi: “E, kula derteren ngok nir ngabe ko nga komok-loli nanu ngok e nir? Siko elai tevim?” ²⁴ Ko Iesu erij welir owrai tevir: “Inu kele bosusi kami e nanu p̄isan, ko poro kami kapwera tevik, ko inu kele p̄irpok bowrai tevi kami mulai derteren ngel nir ngabe

le nga mololi nanu ngel le nir. ²⁵ Kami kapwerai ta tevik: Jon ela derteren sen nga mok-paptaes e ngabe? Ji Atua, rreknga ji jinibb kobbong?” Ko nir arwerwai tevir: “Poro rrapwerai, ‘Evel ji Atua vini,’ ko ni tia-werai lweni tevi kerr, ‘Erpese kami sete kamosuri ni?’ ²⁶ Ko poro rrapa-wera, ‘Evel ji jinibb kobbong vini,’ ko rrammetutue delung nir, suri nir jile artori pa Jon osuw evi propet.” ²⁷ Ko nir arwera lweni tevi Iesu, arwera “Sete namrongwose.” Ko Iesu owra lweni tevir, “Ia, ko inu kele sete nurongwose bowrai tweni tevi kami renge derteren sev nga mololi nanu ngel e nir.”

Iesu owra nale rrongrrongvi tweni jinibb nga natun eru

²⁸ Ko Iesu owrai kele, “Kaprrormi ta nanu ngel: Jinibb san natun otoa, natun eru. Ko evini ji m̃erwomu nen ko owrai tevi, ‘Natuk, lelingen kupan kupmajing re orsel suk.’ ²⁹ Ko natun owrai lweni tevi, ‘Numusus.’ Ko mian ko vitunen ko vajin, ko norrrormien sen olwi, ko evan. ³⁰ Ko tata se nuru evini kele ji m̃ervitu nen, ko owrai kele erpe nga muwrai tevi m̃erwomu. Ko m̃ervitu nen owra lweni tevi: ‘Bean ko tata.’ Mian ko setemun evan.” ³¹ Ko Iesu osusi suri re nuru nga eru ngok tevir, owra “Nuru si nen ko ololi marongen se tata sen?” Ko nir arwera lweni tevi: “Nga womu nen.” Ko Iesu owra lweni tevir: “Nuwretun nuwrai tevi kami, kami kamsorsan temijpal tevi m̃ervitu nen. Ko lartul nga marok-la nevöt ne takis nir ko nesevin ne sel nir nga kamungasir ngok arsorsan tevi m̃erwomu nen, ko nir parlai wani milnge kami van re

batun vanu se Atua. ³² Suri Jon evini ji kami, evisviseni sel nga mumomsawos mĩrres, ko kami sete kamosuri ni. Ko nir ma, lartul nga marok-la nevöt ne takis nir ko nesevin ne sel nir, arosuri ni. Ko kami, daron nga kamlesi nir nga marosuri mirpok ngok, ko norrorrmien se kami sete olwi kele nga kami kele kaposuri ni.

Nale rrongrrongvi tweni jinibb nga marsij nga marok-metmet orsel ne grep

³³ “Kaprunge ta nale rrongrrongvi mĩnij kele, ngel: Jinibb san orsel sen otoa. Ko orwi grep. Ololi nalut owlu rrale live laut. Ko eli bbulwil ko elngi besin san ren, ko san oto mare e nga parjingtenti wene grep ren ko jinibb parok-bböt ren, suwen p̄iseser van re besin nga muto ngatan e. Muloli jile mirpok, ko eli naim san nga muwu mare nga jinibb nga marok-kulkulu parsan paran partur mare ren, ko parok-kulkulu pej nanu nga marok-vevna nir. Erpok, ololi jile osorsan tevi nga marok-loli daron nga maruwi nanu nen. Koelinglingi tevi jinibb sopor parmetmete, ko ni evel van re vanu mĩnij e.

³⁴ “Ko mian ko daron nga wenen mutomori pimirr, ni okoni jinibb sen sopor van ji nir nga marok-metmete orsel sen, nga nir parla wenen nen sopor, pusorsan tevi nga marijrij e.

³⁵ Ko jinibb nen nga marok-metmete orsel arrul totonir; ko nir san artelmaji, nir san arevji pini, ko nir san artuwe. ³⁶ Mian ko ni okoni kele jinibb sen sopor nir elep asi vajin nga womu, ko lartul nga arloli kele tevir osorsan tevi nga marloli tevi nir nga womu.

³⁷ “Mian ko vitunen jer vajin, okoni natun norman; orrorrmi nga nir parloli p̄irres le tevi ni natun. ³⁸ Ko jinibb nen nir, daron nga marlesi ni natun, arwerwerai tevir, ‘O, ngel evi natun nga pia-la joro tata sen. Rraprevji pini, ko puloli orsel pia-ivi vajin se kerr!’ ³⁹ Ko arrul totoni, ko arevei van vare re orsel, ko arevji pini.”

⁴⁰ Ko Iesu osusi tevi nir, owra “Ko daron nga jinibb nga orsel sen pivini, ko puloli sev tevi jinibb ngok nir?” ⁴¹ Ko nir arwera lweni tevi ni, “Suri nir arivi jinibb nga marsij, ni kele puloli p̄isij pusorsan luwi tevir, p̄irevji pinir. Ko pia-linglingi orsel sen tevi jinibb sopor kele nga parok-metmete ko para-la wenen nen tevi re daron mawos nen.” ⁴² Ko Iesu owrai tevir: “Sete kameve nabong san nale ngel ne Naul On? ‘Nabur nga lartul nga marok-ili naim marungasi marwirre, ni ko vajin evi nabur nga murrul totoni naim m̄iterter.^G Ngel evi majingen se Numal nga muloli, ko rramtaole rramlesi m̄irres p̄elak.’ Kameve ko pa osuw.

⁴³ “Ngok, nuwrai tevi kami: Atua pia-la tweni batun vanu sen ji kami, ko pia-lai tevi jinibb sopor kele nga para-la wenen nga musorsan tevi. ⁴⁴ Si nga pusnge nabur ngel, niben pimabbur. Ko si nga nabur ngel piravij ren, niben pumoloplop p̄etpeti.”

⁴⁵ Ko jinibb nga marlelep nir re sulsulen ko Parasi nir daron nga marunge nale rrongrrongvi

^G **21:42** Erpe iel, Matiu ospe nevöt, ko murrun nga nir marili naim muto suri; ko kem namrieni erpe kerr rram̄ili naim iel, nga puloli mining ne nale se Matiu piplari limjer.

sen ngok, arongwose nga ni owra suri nir. ⁴⁶ Ko arwera parrul totoni Iesu, ko armetutu delung nir. Suri delung nir artori ni evi propet san.

22

Nale rrongrrongvi ne dabbuen ne totkoien

¹ Ko Iesu ela nale rrongrrongvi kele tevi nir, owra ² “Renge batun vanu ne melrin, Atua pi-loli pusorsan tevi numal ngel le: Numal san ololi dabbuen ne totkoien se natun norman. ³ Ko okoni jinibb sen nir nga parveruse nir nga ñila pa nale tevir nga parini. Ko nir armusus parini.

⁴ Ko okoni kele jinibb sen sopor kele, owra ‘Kapwera tevi nir nga ñela nale tevir nga parini, “Kaplesi, nuloli lilane jile nanen, nutor pini pa buluk suk nir ko natu buluk suk nga marlelep marres nir, ko nanu jijle oto omomsawos pa nga parurroi. Kapini renge dabbuen ne totkoien.” ’

⁵ Ko nir arong melmelase bbong, ko arivel; san evan orsel sen, ko san evan emajing re sto sen.

⁶ Ko nir sapon nga marlik jer nen arrul totoni jinibb nga mukonir nen, ko arloli esij tevir, ko arevji pinir. ⁷ Ko numal nen, daron nga murnge nanu nga marloli ngok, ko ololar lenglengen. Ko okoni jinibb nuval sen nir aran ko arpir pinpini jinibb nen nir nga marok-revrevji pini jinibb, ko arsuli ngaim ser. ⁸ Muloli jile mirpok tevir musuw, ko owrai vajin tevi jinibb sen nir, ‘Nanen ne totkoien arloli jile osuw, artiriv ko vajin. Ko nir nga marwera tevi nir nga parini, sete arres re parini. ⁹ Kapiel ta vajin suri sel nir, ko jinibb si nir nga poro kapa-sewute re sel, kapa-wera

tevir nga nir parini re nanen ne totkoiien.’ ¹⁰ Ko jinibb sen nir arloli erpok, arivel suri sel nir; ko daron nga marsewute jinibb tama san, poro pivi jinibb nga m̄isij rreknga jinibb nga m̄irres, ko arwerai tevi, ‘Kupan re nanen ne totkoiien.’ Marok-loli mirpok mian, konaim ne nanen ne totkoiien owun saute nir nga marini vajin.

¹¹ “Ko daron nga numal nen ne nanen mivini loloim nen, owra p̄ilesi nir nga marini, ko otor sweri jinibb san loloim nga sete muri sunsun mawos ne totkoiien. ¹² Ko numal nen owrai tevi m̄ernen, ‘Selek, erpese kumini loloim ko sete kumuri sunsun mawos ne totkoiien?’ Ko ni omurrong jer. ¹³ Ko numal nen elesi esij ko owrai tevi jinibb sen nir, ‘Kaprrul kokortoni neveren nuru ko ðelan nuru, ko kapsere totkoni. Ko kapwos tweni van vare e, ko kapwosi van kapwirre van re lat nga mimalik jerjer. Iok ngok jinibb para-ting ko para-runge p̄isij pilep.’

¹⁴ “Nir elep nga Atua m̄iveruser nga parini jin, ko nir ewelili bbong m̄ilai twenir parivi sen.”

Erres nga jinibb puwli takis tevi Sisa, rreknga ejki?

¹⁵ Ni m̄irij jile mirpok musuw, ko Parasi nir arivel van lut san e ko arkorti, ko arsuṗsuṗe suri parloli p̄irpese nga Iesu puon luwi re nale sen. ¹⁶ Arsuṗe jile osuw, ko arkoni jinibb ser sapon tevi jinibb se Erot sapor aran arkerkerasi Iesu, arwera “Jinibb nevisvisenien, namrong-wose nik kuwretun, kuvisviseni sel se Atua renge weretunen. Sete kuwor suri jinibb san, suri sete kumtutue jinibb san. ¹⁷ Ngok, kupwerai

ta tevi kem norrorrmien som. Evi nanu nga mĩrres rraplai nevöt ne takis tevi Sisa, batu numal se mĩeri Rom nir, rreknga ejki?” ¹⁸ Ko Iesu orongwose nga arwera parkerkerasi ni, ko owra tevir: “Suri sev kamrrowrrowe inu, kami nga kamiel re sel eru? ¹⁹ Kapviseni ta inu nevöt nen.” Ko nir arlai nevöt nen san tevi. ²⁰ Ko ni elai, emteni, ko osusi tevir, “Isi le nisen ko non maruli rengen ngel?” ²¹ Ko nir arwera lweni tevi, “Rrekma Sisa ko.” Ko ni owrai tevir, “Kaplai tevi numal se mĩeri Rom sev nga marivi se ni, ko kaplai tevi Atua sev nga marivi se Atua.”

²² Ko daron nga marunge nale ngel e nir, bbösa elair e, suri arrorrmı Iesu sete orongwose piasie nir renge nanu ngok. Ko arlinglingi ni ko arivel sisamis.

Pirpese re jinibb nga mimij ko mimaur luwi kele

²³ Ko vitunen, re nabong mawos nen malum, ko Satusi nir sopor arini jin kele. Nir arok-wera jinibb sete orongwos pimaaur luwi kele renge mijen. Ko arsusi kerkerasi tevi, arwera ²⁴ “Jinibb nevisvisenien, Moses owrai tuwi, ‘Poro jinibb pisan pimij ko natun pijkie, ko tasin pitkai nesevin sen ko pivesi wani metka se tuwan nga mimij ngok.’ ²⁵ Ko renge kem bonevis jinibb ebut arivi niaken erpok. Ko mĩerwomu nen etka nesevin sen; mian ko orongwose otomori pimij, ko owrai tevi tasin, ‘Natuk ejkie, kuptekai nesevin suk.’ Ko mĩerwomu emij. ²⁶ Ko mĩervitu kele ololi erpok kele, etka kele nesevin nga, mian ko emij. Mian ko ejpari ebutun nga vitu jer nen, nir jijle artekai nesevin nga, mian ko nir jijle

armij lingi vin nga. ²⁷ Mian ko vitu jer nen vajin, ko nesevin emij vajin. ²⁸ Ko namwera nabsusi tevim: Renge daron nga jinibb nir parmaur luwi kele re mijen, siko re nir niaken nga ebut ngok pia-ivi nesen sen e vinnen? Kupwerai ta we!” ²⁹ Ko Iesu erij welir owrai tevir: “Kamsarr, suri sete kamrongwose Nale On se Atua, ko sete kamrongwose derteren se Atua. ³⁰ Suri renge meraien ne mijen, sete arongwose para-totko kele mun, ko para-irpe vajin anglo ko re melrin. ³¹ Ko nga kami kapjipari meraien ne mijen evi weretunen, ko belai nale san se Atua nga kamrongwose pae nga muwrai tevi kami ngel, muwra ³² ‘Inu nuvi Atua se Epram, ko Atua se Aesak, ko Atua se Jekop.’ Atua sete evi Atua se jinibb nga marmij nir, ko evi pa se jinibb nga marmaur nir. Suri derteren sen elep nga elep lingi mijen.”

³³ Ko daron nga delung nir marunge nale ngel, ko bbösa nga milep elair renge nevisvisenien nga mĩrres sen.

Nale nesesreien nga mian mare wor re nale nesesreien mĩnij nir

³⁴ Ko Parasi nir, daron nga marunge Iesu muloli Satusi nir marmurrong jer mirpok, ko nir arververus kortonir arkorti lat san. ³⁵ Mian ko san re nir nga norongwosien sen mutoe re nale nesesreien se Atua osusi rongorngge tevi ni, owra purrowrrowe ni, owra ³⁶ “Jinibb nevisvisenien, renge nale nesesreien, kulesi nale ngabes nen ko elep womunen?” ³⁷ Iesu owra lweni tevi: “ ‘Kupmerreni Numal Atua som tevi nolom totoklai,

tevi mauren som totoklai, ko tevi norrorrmien som totoklai.’ ³⁸ Ngok evi nale nesesreien nga milep womu jer nen. ³⁹ Ko nga suri nen e, mutomori pirpe ngok, ni le ngel: ‘Kupmerreni selem pirpe nik luwi.’ ⁴⁰ Ngok ko nuru orivi batu nale nesesreien nir, ko nale se propet nir kele.”

Mesaea evi metka se Devet, ko evi kele Numal sen

⁴¹ Parasi nen nir arlik korti malum, ko Iesu osusi tevir, ⁴² owra “Kamrrorrmie Mesaea erpese? Isi ko metka sen?” Nir arwera lweni tevi, arwera “Se Numal Devet.” ⁴³ Ko ni owra lweni tevir, “Poru pirpok, ko Mesaea piveruse Devet puwra ‘Numal,’ suri Devet owowomu. Ko ejki, Nem̄in On ololi Devet miveruse Mesaea muwra Numal, nga muwra ⁴⁴ ‘Numal Atua owra tevi Numal suk, “Kuplik renge nevrekk rres pijpari nga bea-lingi devje nuval som nir parirpe lat nga kupbböt ren renge nolon ðelam ngatan.’ ” ⁴⁵ Poru nga pirpok Numal Devet miveruse Mesaea mivi Numal sen, ko evi metka sen erpese?”

⁴⁶ Ko daron nga m̄irij jile mirpok, ko sete jinibb kele san orongwos p̄irij weli nale san tevi ni. Ko m̄itipatun re daron nen jinibb jijle armetutu, setemun san orongwos pususi rongornge nanu san tevi ni.

23

Iesu erij tere jinibb nevisvisenien nir ko Parasi nir

¹ Mian ko Iesu erij tevi delung nir ko jinibb sen nir, owra ² “Jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien nir ko Parasi nir arla wani milnge

Moses, arivi pa jinibb nga parvisviseni jinibb nir re nale nesesreien nga Moses muli tuwi. ³ Suri iok ko, nanu jijle nga marwerai tevi kami, kaploli tevir pirpe nga marwerai kobbong. Ko re devjen nga nanu nga marlolir, sete kaploli surir e pipok. Suri nir arok-werai, ko sete arok-majing suri. ⁴ Arsere bböbbti nga marrow milep ko eterter nga jinibb nir parsoloir, ko arjingenir re birpari jinibb nir; ko nir mawos ma armusus parsa tweni bbös nevrer e san. ⁵ Ko renge majingen ser arlolir armerreni jinibb parlesir. Kamrongwose narr nga wewarrenc nir nga marsongni naul nga maruli tweni nale se Atua rer, nga jinibb nir parruloni re borngir ko nevrer. Ko nir arloli se nir arlelep nga jinibb parlesir ko parsurövir renger. Ko suri norrorrmien ngok kobbong, muloli marloli keke sunsun ser marpepriv. ⁶ Ko renge nanen keke, arok-merreni parsakel re lat nga jinibb nga marlelep nir marok-sakel rer; ko arloli erpok keke re naim ne gortien nir. ⁷ Ko armerreni jinibb partorir re maket, ko jinibb nir parveruse nir, 'Jinibb nevisvisenien.' ⁸ Ko kami, sete kaplolir parveruse kami san 'Jinibb nevisvisenien,' suri jinibb sansan bbong evi jinibb nevisvisenien se kami, ko kami jijle kamivi niaken. ⁹ Ko sete kapveruse jinibb san pivi tata se kami renge iel ngatan, suri jinibb sansan bbong evi tata se kami, ni nga m̄ilik re melrin. ¹⁰ Ko sete kaplolir parveruse kami 'Numal,' suri Numal se kami sansan bbong, Mesaea. ¹¹ Ko ni nga mivi jinibb nga milep temijpal re livö renge kami, pivi wor

jinibb ne majingen se kami kele. ¹² Ko si nga musustur lweni ni mian mare, Atua pia-loli ni pian ngatan. Ko si nga puloli lweni ni pian ngatan, Atua pia-sustur ni pian mare.

Iesu ewer lokloksi jinibb nevisvisenien nir tevi Parasi nir

¹³ “Wi, kami jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien, ko kami Parasi, kami nga kamiel re sel eru! Suri kamkikiorore batun vanu ne melrin tevi jinibb nir. Ko kami kele sete kaman, ko sete kamlinglingi kele nir nga marmerrreni paran. ¹⁴ [Wi, kami jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien, ko kami Parasi, kami nga kamiel re sel eru! Kami nga nolo kami mok-venae pa naim se nesevin nir nga diwen ser marmij lingir, ko kamkerkeris re kamloli nawon verusen nga marpepriv. Suri nanu ngok, puloli Atua putor vitrangi kami pilep.]^H

¹⁵ “Wi, kami jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien, ko kami Parasi, kami nga kamiel re sel eru! Kamḗelak kamwolu otvi dis ko kamiel suri vanu nga kaplai jinibb ḗisansan pivini piptevi kami. Ko daron nga miptevi kami mirpok, kamloli ni evi pa jinibb nga pian re lat ne norongen nga ḗisij, evi jinibb nga ḗisij varu re kami.

¹⁶ “Wi, kami metrrorr nga kamok-wowomue jinibb re sel. Kamok-wera ‘Isi nga ḗirijrij renge Naim On, ololi nanu nawon. Ko isi nga ḗirijrij renge gol ne Naim On, ngok ni puloli nanu

^H **23:14** Nale nga muto re nolo [], rrek sete Matiu oli, ko jinibb san ea-uli vitue daron nga muli tweni kopi san ne naul ngel.

nen ko wor.’ ¹⁷ Kamlengleng, kamivi metrrorr. Ngabes nen evi nanu nga milep nen, gol nen, rreknga Naim On? Suri Naim On kobbong ololi gol nga muto ren on. ¹⁸ Ko kamok-wera kele, ‘Isi nga p̄irijrij renge nawot nga marok-sulsul ren re Naim On, ololi nanu nawon. Ko isi nga p̄irijrij renge merrenien nga muto ren, ngok ni puloli nanu nen ko wor.’ ¹⁹ Kamivi metrrorr! Ngabes nen evi nanu nga milep nen, merrenien nen, rreknga nawot? Suri nawot kobbong ololi merrenien on. ²⁰ Suri isi nga p̄irijrij re nawot, erpe erijrij ren ko nanu jijle nga pa marto ko ren kele. ²¹ Ko isi nga p̄irijrij re Naim On, erpe erijrij ren, ko erijrij kele renge Atua nga pa m̄ilik ko ren kele. ²² Ko isi nga p̄irijrij re melrin, erpe erijrij renge nai seksakel se Atua, ko erijrij kele renge Atua nga m̄isakel ren kele.

²³ “Wi, kami jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien ko kami Parasi, kami nga kamiel re sel eru! Ko kamok-eveve roi wowarreng nir nga marok-lingi re nanen, min ko til ko kamin, nga kaploli pusorsan p̄etp̄eti tevi nale nesesreien se Atua, ko kaplai songovl̄on pian ji Atua. Ko kamlinglingi nanu nga marlelep re nale nesesreien, erpe nesesreien mawos, murrun nga marrorrm̄i jinibb, ko murrun nga marosuri weretunene. Ngok, nanu nga marlelep e nir, kaplolir ko wor, ko sete kaplinglingi nanu nga wowarreng, pirpe murrun nga parlai songovl̄on pian ji Atua, parjipon. ²⁴ Kamivi metrrorr nga kamok-wowomue jinibb re sel. Daron nga kamwera kapmini nuwi, ko kamlesi nunu m̄isal

ren, ko kamjuljule tweni, musuw ko kammini nuwi nen vajin. Ko poro kaplesi buluk san^I m̃isal re nuwi se kami, ko sete kamjule tweni, kammini kobbong, ko kamrrolmi nuwi tevi buluk nen!

²⁵ “Wi, kami jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien, ko kami Parasi, kami nga kamiel re sel eru! Kamok-rrawe vare ne biles nir ko plet nir arwokwok, ko renge nolor arrokitkit temijpal. Erpe kami, nolo kami arwun saute venao. Ko kamwera malum kapevna, nolo kami sete orongwos pusuw ren. ²⁶ Kami Parasi, kamivi metrrorr! Womuj nen, kaprrawe vaseni nolo biles ko plet puwomu, ko vare nen kele puwokwok p̃irres vajin.

²⁷ “Wi, kami jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien ko kami Parasi, kami nga kamiel re sel eru! Kamirpe dubb nga marbbölji laen er, vare ner marow m̃irres, ko lolor marwun saute ji jinibb nga marmij nir, ko nanu jijle nga marrokitkit nir. ²⁸ Erpok kele re kami, jinibb arlesi re vare ne nibe kami armomsawos erres; ko renge nolo kami arwun saute gerisen nir ko nololien nga marsij nir.

²⁹ “Wi, kami jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien ko kami Parasi, kami nga kamiel re sel eru! Kamok-tuwe nevöt re dubb se propet nir ne tuwi pa ko kamok-juroi dubb se jinibb nga marres nir ne tuwi ³⁰ ko kamok-wera ‘Poro nga nablik re nabong nga tuwi nir se b̃irterawarreng se kem nir, sete nama-pitevi nir nga marevji

^I **23:24** Erpe iel, Matiu os̃pe kamel, ko suri kamel ejki iel, namsũpe buluk ela wani, nga puloli mining ne nale se Matiu piplari pĩmerer.

propet nir drra mibböljir.’ ³¹ Ko ngok, kamwer lokloksi kami lweni kobbong, suri kamwera kamivi metka mawos se nir nga marevji propet nir. ³² Iow, erres kobbong, majingen nga marsij se ßirterwarreng se kami nga marmajing linglingir, kami vajin kapmajing jijler. ³³ O, kamivi numet! Kamivi metka se numet nir nga marsij ko marok-wolu. Kapwolu asi re lat ne norongen nga misij pirpese? ³⁴ Erpok ko, kaplesi, bokoni propet sopor ko jinibb sopor nga norongwosien ser mutoe, ko jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien sopor vinuk ji kami. Ko nir sopor kapa-revji pinir, ko nir sopor kaparrulonir kapa-wuse maur nir re nai pelaot, pararrul pijpari para-mij. Ko nir sopor kapa-telmajir re naim gortien se kami, ko kapa-øjir re ngaim ko ngaim. ³⁵ Ngok puloli drra jinibb jikle nga marres nga marevjir iel ngatan parbbölji kami, etipatun re drra jinibb nga mirres nen Epel, ejpari drra Sekaria natu Barakaea nga ßirterawarreng se kami marevji pini re Naim On mawos, liven ne lat nga muon ko nawot. ³⁶ Nuwretun nuwrai tevi kami, drra jikle ngel nir para-bbölji kami nga lelingen ngel nir.

Iesu orrorrmi elep suri meri Jerusalem nir

³⁷ “O Jerusalem, Jerusalem, nik nga komok-revji pini propet nir, ko komok-tuwe pini jinibb nir nga Atua mukonir vini jim. Vavis nga mowra ßeser kortoni natum nir parkorti pirpe nato dosevin nga misrew ore natun nir; ko ejki, kammusus. ³⁸ Kaplesi, Atua evel lingi pa kami ko Naim On se kami. ³⁹ Ko nuwrai tevi kami,

setete kama-lesik kele sopen pijpari nga kapa-wera: ‘Atua erij pa erres suri ni nga mivini re ni nisen.’”

24

Iesu owra tweni nga partingtinge Naim On

¹ Ko Iesu eivare, owra pivel lingi Naim On. Ko jinibb sen nir arini jin, arwera parviseni tevi ni majingen nga marres milep ne Naim On.

² Ko Iesu erij welir, owra “Kamlesi nanu ngok nir? Nuwretun nuwrai tevi kami, pian ko sete nevöt ngok nir san pia-jek jer re pñisan, para-wirr sisamis p̄et̄peti.”

Norongen nga m̄isij nga pia-vini

³ Mian ko vitunen vajin, Iesu ok-lik ngatan re Botwen ne lolnai ne olip, ko jinibb sen nir arini malum bbong jin, ko arsusi tevi: “Kupwerai ta tevi kem, nanu ngok nir para-rremali seveling? Ko sev piviseni daron nga kupa-luwi e vini ko ngatan ngel bongsin nga pia-suwsuw e?” ⁴ Ko Iesu owra lweni tevir, “Kapmetmete jinibb san tia-kerkerasi kami. ⁵ Suri nir pilep ko para-vini renge inu nisek, ko para-wera ‘Inu le Mesaea,’ ko para-kerkerasi jinibb pilep para-vijurir. ⁶ Ko kapa-runge naror ne nuval nir ko nospen ne nuval nir. Kapmetmet, takmetutue. Nanu ngok jile nir para-pelari ko wor, ko ngatan ngel bongsin ejki wor. ⁷ Ko jinibb nir para-tur imare para-val tevi jinibb nir, ko batun vanu nir para-tur imare para-val tevi batun vanu nir, ko numer pia-to, ko nam̄i pia-m̄i re lat lele. ⁸ Nanu ngel

nir arivi nanu womunen re martipatun, erpe nesevin san nga murnge rrongvi depain.

⁹ “Renge daron nen, ko para-tekai kami van ji jinibb nga para-loli p̄isij tevi kami, ko para-revji pini kami. Ko jinibb jikle para-ungasi kami suri kamivi jinibb suk. ¹⁰ Ko renge daron nen nir pilep nolor pia-vitan, ko para-tektekai kerasi lululwenir, ko para-ungungasi lululwenir. ¹¹ Ko propet ne gerisen nir pia-lep para-tur imare ko para-kerkerasi jinibb pilep, para-vijurir. ¹² Ko suri nololien se jinibb nir pia-wun saut, pia-loli merrenien se kalesia nir pilep pia-melmelas. ¹³ Ko si nga pia-tur p̄iterter pijpari bongsin, m̄ernen pia-la mauren nga m̄irres. ¹⁴ Ko nosp̄en nga m̄irres suri batun vanu ne melrin para-supe tevi jinibb jikle nir puwomu renge iel ngatan, nga jinibb ne vare nir para-runge; pia-suw vajin, ko bongsin pia-vini ko vajin.

Nanu nga milep nga pia-pelari Jerusalem

¹⁵ “Ko nabong san kapa-lesi atua se jinibb ne vare nir nga m̄isij nga m̄isij, nga propet Daniel muspe tuwi pa, para-sireni putur renge lat nga muon, ko pia-loli nir para-wolu lingi lat on nen.” (Si nga mok-eve purongwose.) ¹⁶ “Korenge daron nen, kami nga kamlik Jutia kapwolu van re botwen e nir. ¹⁷ Ko kami nga kamlik vare renge naim se kami, sete kapluwi kele van loloim se kami kapla joro kami p̄isan, ejki, kapa-wolu lingir pingavil. ¹⁸ Ko kami nga kammajing re orsel se kami, sete kapa-luwi kele van re ngaim se kami kapa-la sunsun se kami, ejki. ¹⁹ Wi renge nesevin nir nga marsolo malum bipi, ko renge

nesevin nir nga marloli bipi ser marsus renge nabong nga marsij nen nir. ²⁰ Kapungoni ko wor tevi Atua nga woluen se kami sete pia-vini re daron ne naus, rreknga re nabong ne Sapat. ²¹ Suri daron nen pia-ivi daron nga m̃iterter m̃isij temijpal san. Mitipatun re daron nga Atua muloli iel ngatan e, mivini mijpari lelingen ngel, nanu san setewor eplari erpok, ejki wor; ko vitunen, sete pia-irpok kele pia-vesan. ²² Numal Atua orrorrmi pa nga pia-ta tweni nabong nga marsij ngel nir; poro pijki, ko sete jinibb san mia-maur. Ko suri orrorrmi nir nga ni mutobbtobbu pae nir, ko niko muloli nabong nen nir sete pilep p̃elak.

²³ “Ko renge daron nen, poro jinibb san pia-werai tevi kami, ‘Kaplesi, Mesaea ngokwan,’ rreknga ‘Ngelan,’ sete kapa-osuri. ²⁴ Pian, ko pia-irpok ko wor renge iel ngatan; mesaea ne gerisen nir pilep para-tur imare, ko propet ne gerisen nir pilep para-tur imare, ko para-viseni nevisenien ko nelesien nga marlelep nir, nga para-kerkerasi jinibb nir, ko jinibb se Atua kele nir. Ko sete arvitere para-kerkerasi jinibb se Atua nga mutobbtobbu nir. ²⁵ Kaplesi, nuwrai wowomu pae kami le ngel. ²⁶ Erpok, poro para-werai tevi kami, ‘Kaplesi, Mesaea nika lolo merwer!’ kami sete kapan. Ko poro para-werai tevi kami, ‘Kaplesi nika, elik teptepi loloim sapon re naim ngok san,’ ko sete kapa-osuri. ²⁷ Erpe navil nga mivil, daron nga mivil renge devje melrin ko mimor vaseni melrin p̃etp̃eti mivesane mijpari devjen, nga jinibb jijle nir marlesi, ko ngok pia-irpok renge inu Jinibb Mawos renge

daron nga bea-luwi vini. ²⁸ Pirpe daron nga nanu san emij, ko numön nir nga marok-tasi parmot rrale; orongwos kaplesi wose kobbong ngasu.

Jinibb Mawos pia-pelari re melrin

²⁹ “Ko vitunen vajin re daron nga m̄isij nen, ngavilvil nial pia-mot, ko navöl sete mia-ser, ko moju ne melrin nir para-vitvitan, ko nanu nga marterter ne melrin nir para-terrerring. ³⁰ Mian ko vitunen nelesien se inu Jinibb Mawos pia-pelari re melrin. Ngok pia-loli metka se jinibb ne iel ngatan nir para-ting nga para-lesi inu Jinibb Mawos bea-vini re nabor ne melrin nir tevi derteren ko nosrövien nga milep. ³¹ Ko vitunen, daron nga para-uwi davö nga milep san, ko inu bea-koni anglo suk nir para-van re iel ngatan bongsin ivij jijle, tevi lat p̄etp̄eti nir nga melrin m̄isalsal orer, ko para-ser kortoni jinibb suk nir nga motobbtobbue.

Sete jinibb san rragrrag orongwose nabong nen

³² “Kaprrorrmi renge nale rrongrrongvi ne nai pik, ngel: Daron nga rengsin mimalum vajin, ko etengriv luwi kele nga puloli raon nir parpelari. Ngok, kamrongwos pae daron ne dorvusavus oruj mori. ³³ Kami pirpok ko, daron nga kapalesi nanu ngok nir, kapa-rongwose nga inu nuruj mori p̄elak, erpe nutur ko vajin roro metali. ³⁴ Nuwretun nuwrai tevi kami, dul nga lelingen ngel sete pia-asi wor pijpari nga nanu ngel nir para-pelari. ³⁵ Melrin ko ngatan, mian ko pora-asi; ko nale suk nir setete mara-asi, ejki, para-pelari ko wor.

³⁶ “Ko nabong nen, ko mete nial nen, sete jinibb san rragrag orongwose, ejki; sete anglo ne melrin san kele orongwose, ejki; ko inu kele Atua Natun, inu sete nurongwose; ko Tata suk kobbong, ni esan orongwose. ³⁷ Inu Jinibb Mawos bea-vini pia-sorsan pia-irpe Noa nabong sen tuwi nga naus nga milep mus ko iel ngatan murron ko nanu jijle nir marmij. Suri re daron nen, jinibb nir arlelea nawon. Pia-sorsan kele ko pia-irpok tevi inu daron suk nga bea-luwi e. ³⁸ Suri nabong nga wowomu nen nir, mian ko vitunen naus pia-us, jinibb nir aran ko arminmin ko arloli totkoiennir, ejpari nabong nga Noa mian re lolo drrav nga milep e. ³⁹ Ko sete arongwose naus nga pilep nga pivini, ejpari nga mian ko mivini misale twenir. Pia-sorsan kele ko pia-irpok tevi inu daron suk nga bea-luwi e. ⁴⁰ Renge daron nen, jinibb pieru portur re orsel; ko parla luwe nuru tuwen, ko tuwen putur jer. ⁴¹ Ko nesevin pieru porlik korti portabbu nurrer; ko parla luwe nuru tuwen, ko tuwen pilik jer. ⁴² Erpok ko, kapkulkulu. Suri kami sete kamrongwose nabong sev nga inu Numal se kami bea-luwi ren. ⁴³ Kaprongwose nanu ngel: Poro jinibb san purongwose daron sev re nutpong nga jinibb venao pivini pirrarre naim sen, ko ni puklu pimetmet ko putur ore nga jinibb nen sete pirrarre naim sen. ⁴⁴ Pirpok ko kami kele kapmetmet nga kaptiriv ko wor, suri inu Jinibb Mawos dea-pelari re mete nial nga sete taka-rongwose.

Nale rrongrrongvi tweni jinibb ne majingen eru

45 “Jinibb si nga erpe jinibb ne majingen nga muosuri mĩrres, ko batun otoa? Numal sen ololi ni emetmete jinibb ne majingen sen nir, ko puwngani nir renga daron momsawos. 46 Jinibb ne majingen nga mĩrres nen pia-runge pĩrres daron nga numal sen pia-vini ko pia-lesi ni mĩmajing mĩrres mirpok. 47 Nuwretun nuwrai tevi kami, numal nen pia-loli mĩnren pia-metmete joron totoklai nir. 48 Ko poro nga mĩnren pivi jinibb nga mĩsij, ko puwrai re nolon, ‘O, numal suk ololola nga pulwi vini. Poro nga bololi nanu san, ni sete orongwos purongwose,’ 49 ko etipatun vajin pivrrali selen nir nga marmajing tevi nga numal sen mĩlengi ni mivi jinibb nga milep rer, ko ean ko eminmin tevi jinibb nga marok-minmin nir. 50 Ko numal se mĩnren pia-luwi vini re nabong nga mĩnren sete murrormi, ko renga mete nial san nga sete murongwose. 51 Ko numal nen pia-oji tweni mĩnren pia-suw, ko pia-tor vitrangi ni pusorsan tevi lartul nga marivel re sel eru, re lat nga jinibb para-ting ko para-runge pĩsij pilep.”

25

Nale rrongrrongvi ne nesenwarreng mĩlakel esngavöl

1 Ko Iesu ela nale rrongrrongvi mĩnij kele, owra “Re daron nen, batun vanu ne melrin pia-pelari pusorsan tevi nanu ngel nga miplari ji nesenwarreng mĩlakel esngavöl ngel: Nesevin mĩlakel esngavöl arsa laet ser, ko aran arwera parivel ore jinibb san nga muwra putotko re

nabong nen. ² Nir elim norrormien ser ejkie, ko nir elim norrormien ser otoe. ³ Suri nir nga norrormien ser mijkie arsa laet ser, ko sete artori karsin; ⁴ ko nir nga norrormien ser mutoe, artori botel karsin ser oto tevi laet ser. ⁵ Ko jinibb nen nga muwra putotko nen ololola malum. Mian, ko nesenwarreng nen nir meter arrurruwel, ko armatur.

⁶ “Ko muruj mori nat nga ñirrang sapon, ko san ekail owra ‘Kaplesi, jinibb nga putotko evini. Kapiel ore!’ ⁷ Ko nesenwarreng nen nir armera, ko arrowrrowe laet ser. ⁸ Ko nir nga norrormien ser mijkie arwera tevi nir nga norrormien ser mutoe, ‘E, kapla karsin se kami sapon tevi kem, suri laet se kem artep.’ ⁹ Ko nir nga norrormien ser mutoe arwera lweni tevir, ‘O, ejki rres, sete tivtere kem ko kami. Erres ðelak kapluwi van re sto ko kapwuli wor nga pivi se kami.’ ¹⁰ Ko daron nga marluwi van parwuli e, ko jinibb nga putotko evini. Ko nir nga martirive aran arpitevi ni aran re totkoien, ko mian ko arkikiore metali nen.

¹¹ “Mian ko vitunen vajin, nir nga norrormien ser mijkie nen arini arwera ‘Numal, numal, kup-tasi metali tevi kem!’ ¹² Ko ni owra lweni tevir, ‘Nuwretun nuwrai tevi kami, Sete nurongwose kami.’ ” ¹³ Ko Iesu owra kele: “Erpok, kapkulkulu, suri sete kamrongwose nabong nen rreknga mete nial nen nga inu bea-luwi vini ren.

Nale rrongrrongvi ne jinibb itul nga martori nevöt se numal

¹⁴ “Suri renge batun vanu ne melrin, Atua pi-loli pusorsan tevi numal ngelle: Jinibb san owra

pivel van re vanu nga ngasu san. Ko everus jinibb ne majingen sen nir, ko elngir parmetmete joron nir. ¹⁵ Ko ela tevi nir san bebje silva nevöt nuvasngavöl valim (5000), ko tevi nir san kele ela nuvasngavöl varu (2000), ko tevi nir san kele, nuvasngavöl vesan (1000). Ngok, elai tevir osorsan tevi norongwosien ser sisamis. Elai jile tevir, ko evel. ¹⁶ Ko ni nga mñila nuvasngavöl valim nen esaro van ngavilvil ko emajing ren, ko ololi kele ejpari nuvasngavöl valim kele. ¹⁷ Ko ni nga mñila nuvasngavöl varu nen ololi osorsan erpok kele, ko ni ololi kele ejpari nuvasngavöl varu kele. ¹⁸ Ko ni nga mñila nuvasngavöl vesan evan ko eli dan ko etevni silveni ren nevöt se numal sen nen. ¹⁹ “Mian ko vitu jer nen vajin, numal se jinibb ne majingen nen nir olwi vini, owra pñlesi suri ta nevöt sen nen ji nir, ko everuse nir. ²⁰ Ko ni nga mñila nuvasngavöl valim evini; ko otori nuvasngavöl valim kele oto tevi, ko owrai tevi numal sen owra ‘Numal, nik kula nuvasngavöl valim ko tevik; ko kuplesi, nuloli kele nuvasngavöl valim kele ngel oto tevi.’ ²¹ Ko numal sen owra tevi ni, ‘Erres pñelak! Nik kuvi jinibb ne majingen nga mñirres, ko komok-osuri erres. Suri kuosuri erres re nanu nga welili ngel, ko inu bea-loli nik kupa-metmete nanu pilep kele wor. Kupini re neiren se inu numal som.’ ²² Ko ni nga mñila nuvasngavöl varu evini, ko owra ‘Numal, nik kula nuvasngavöl varu ko tevik; ko kuplesi, nuloli kele nuvasngavöl varu kele ngel oto tevi.’ ²³ Ko numal sen owra tevi ni, ‘Erres pñelak! Nik kuvi jinibb ne majingen nga mñirres, ko komok-osuri erres. Suri kuosuri erres re nanu

nga welili ngel, ko inu bea-loli nik kupa-metmete nanu pilep kele wor. Kupini re neiren se inu numal som.’²⁴ Ko ni nga m̃ila nuvasngavöl vesan evini, ko owrai tevi: ‘Numal, nurongwose, nik kuvi jinibb nga m̃iterter. Komok-tawe wenen nga nik sete kumruwi, ko komok-ser kortoni wenen nga nik sete komok-juljule tweni dokolvin ren, arivi som.’²⁵ Ko inu numtutu, ko nuan nusilveni nevöt som lolo dan. Kuplesi ngel, nanu nga mivi som.’²⁶ Ko numal sen owra lweni tevi: ‘Nik kuvi jinibb ne majingen nga m̃isij! Nibem emijmij temijpal. Kurongwose pae nga inu nomok-tawe wenen nga inu sete nurwi, ko nomok-ser kortoni wenen nga inu sete nomok-juljule tweni dokolvin ren, arivi suk.’²⁷ Ko erpese sete kulngi nevöt suk re bang, ko re daron nga bea-luwi vini, ko bea-lai nevöt suk tevi majbböl nen nga bang mok-wuli lwenie?’²⁸ Ko owra tevi jinibb sen sopor, ‘Kapla tweni nevöt suk jin, kaplai tevi ni nga mutori nuvasngavöl valim ngok.’²⁹ Suri nir jijle nga martori pa, para-lai pilep kele ko wor tevir. Ko ni nga sete mutori milep para-la luwe ko wor jin.’³⁰ Ko kapwirre jinibb ne majingen ngoknga sete muloli nanu san m̃irres van re lat nga mimalik jerjer. Iok ngok jinibb para-ting ko para-runge p̃isij pilep.’

Daron nga Jinibb Mawos pia-wera suri lat nga puto suri re jinibb jijle nir

³¹ “Re daron nga inu Jinibb Mawos bea-luwi vini tevi nosrövien suk, ko anglo nir para-pitevik. Ko bea-sakel re nai seksakel ne nosrövien suk.

³² Ko anglo nir para-ser kortoni jinibb nir ne

vanu jikle rengo nok. Ko inu bea-tututweni nir sisamis rer, bea-loli pivi meling p̄ieru e, pirpe jinibb nga mok-metmete sipsip mok-tututweni tweni sipsip sen nir rengo nanikot nir. ³³ Ko bea-lingi nir nga marirpe sipsip nir re nevrek rres, ko nir nga marirpe nanikot nir re nevrek mair. ³⁴ Ko bea-ivi numal, ko bea-werai tevi nir nga re nevrek rres, ‘Kapini, kami nga Tata suk m̄irij m̄irres suri kami, kapla vajin batun vanu nga Tata suk muloli terai kami re daron nga womu jer nen nga iel ngatan m̄itipatun. ³⁵ Suri inu numer ajik, ko kamla nanen tevik. Nolak emesmes, ko kamloli numinmin. Nuturvitan, ko kamtekai inu van loloim e. ³⁶ Numalmal, ko kami kamlai sunsun nuri. Numsi, ko kami kamini kamkulkule inu. Nulik re naim ne nekaien, ko kami kamini jik.’ ³⁷ Ko nir nga marres nen para-taole, para-werai tevi inu, ‘E, numal, seveling namlesi nik, numer ajim, ko namwunganim, rreknga nolom emesmes, ko namloli kuminmin? ³⁸ Rreknga seveling namlesi nik kuturvitan, ko namtekai nik van loloim se kem, rreknga kumalmal ko namloli kuri sunsun? ³⁹ Rreknga seveling namlesi nik kumsi, rreknga kulik re naim ne nekaien, ko naminuk jim?’ ⁴⁰ Ko inu numal bea-werai lweni tevi nir, ‘Nuwretun nuwrai tevi kami, Erpe nga kamloli erres tevi tasik nga welili jer ngel san, ko erpe kele kamloli ko tevi inu.’

⁴¹ “Ko mian ko bea-werai kele tevi nir nga rengo nevrek mair vajin, ‘Kapruj ngasu inu, kami nga Atua m̄irij pa m̄isij suri kami, ko kapan re nabb nga m̄in tuwi ngok vini, nga Atua muloli

terai Demij ko anglo sen nir. ⁴² Suri numer ajik, ko sete kamla nanen tevik. Nolok emesmes, ko sete kamloli numinmin. ⁴³ Nuturvitan, ko sete kamtekai inu van loloim e. Numalmal, ko sete kamloli nuri sunsun; numsi, ko nulik re naim ne nekaien, ko sete kami kamkulkule inu.’ ⁴⁴ Ko nir para-taole ko para-werai lweni tevi inu, ‘E, numal, seveling namlesi nik, numer ajim rreknga nolom emesmes rreknga kuturvitan rreknga kumalmal rreknga kumsi, rreknga kulik re naim ne nekaien, ko sete namloli nanu san tevi nik?’ ⁴⁵ Ko inu bea-wera lweni tevir, ‘Nuwretun, nuwrai tevi kami, Erpe nga kami sete kamloli tevi san nga welili jer ngel, erpe sete kamloli ko tevi inu.’ ⁴⁶ Ko nir paran re lat ne norongen nga m̄isij ne tuwi ngok vini. Ko nir nga marres nen paran re mauren ne tuwi ngok vini.”

26

Numal nir se m̄eri Isrel armurri suri sel nga parevji pini Iesu

¹ Ko daron nga Iesu mivinvini ore rijen sen ngok vajin, ko owrai tevi jinibb sen nir, ² “Kamrongwose, teru le pa evi nabong ne nanen ne Asien se m̄eri Isrel nir, daron nga marrormi lweni nga marivel lingi Ijip tuwi. Ko inu Jinibb Mawos para-tekai kerasik nga para-rruloni inu para-wuse maure inu re nai pelaot, pijpari nga bemij pin.”

³ Re wosenen mawos bbong ko jinibb nir nga marlelep re sulsulen ko firtera nir nga marivi pa jinibb nga marlelep nir re m̄eri Isrel nir, arini

arlik korti re batu jinibb ne sulsulen nir naim sen. Ko batu jinibb ne sulsulen nir nisen ko Kaeapas. ⁴ Ko armurri suri nga pirpese parrul re venae Iesu nga parevji pini. ⁵ Ko nir arwerwerai lweni tevir, “Re nabong ne nanen pijki, jinibb nir tara-revji kerr.”

Nesevin san ejvi nanu nga mapun m̄irres p̄elak re batu Iesu

⁶ Ko vitunen vajin, Iesu evan Betani re naim se jinibb san nisen Saemon nga tuwi mimsi e mesien nga niber m̄im̄emaul. ⁷ Re lat nen, nesevin san evini jin, otori botel san nga marmajing e nevöt nga m̄irres san, nisen alapasta. Ko renge botel nen, nuwi nga muto ren, mapun erres elep, ko nowlin ean mare jer. Ko ejvi re batu Iesu daron nga m̄isakel pia-aan e. ⁸ Ko daron nga jinibb sen nir marlesi, nolor esij e ko arlolar e, ko arwerwera lweni tevir, “Erpese vinel mulokloksi nanu ngok mirpok? ⁹ Suri poro parwulwule nuwi ngok, nowlin pilep temijpal, ko parlai tevi beres nir.” ¹⁰ Ko Iesu orongwose norrorrmien ser, ko owrai tevir, “Erpese kamlokloksi vinel? Suri ololi majingen nga m̄irres san tevik. ¹¹ Beres ngok nir arlik tetajer ko pa tevi kami, ko inu sete inu mea-lik tetajer tevi kami. ¹² Renge nga nesevin ngel mijvi nuwi ngel re inu nibek, ololi lilane nga pa partevni inu. ¹³ Nuwretun nuwrai tevi kami, re iel ngatan totoklai ngabe nga parwerwere nospen nga m̄irres ngel ren, ko parsupe kele nanu nga nesevin ngel muloli kele pivi now se ni.”

Jutas emarong nga p̄itkai kerasi Iesu

¹⁴ Mian ko san re nir esngavöl drromon eru, nga marveruse Jutas Iskariot, evan ji nir nga marlelep re sulsulen nir ¹⁵ ko owrai tevir: “Kapa-la sev tevik poro nga inu bea-teka kerasi Iesu tevi kami?” Ko arla bebje nevöt silva evi ngavöl itul (30) tevi ni. ¹⁶ Ko etipatun re daron nen, epejpej nabong san nga mĩrres nga pĩtka kerasi Iesu ren.

Jinibb se Iesu nir arloli lilane nanen ne Asien oto metmet

¹⁷ Mian ejpári nabong womunen ne nanen ne niv nga is mijki ren. Ko Iesu jinibb sen nir arini jin, arwerai tevi: “Kumarong kem nabloli lilane ngabe nga nik kupaani nanen ne Asien ren?”

¹⁸ Ko ni owra “Kapan re ngaim ne Jerusalem ji jinibb san ngok, ko kapwerai tevi ni, ‘Jinibb nevisvisenien owra “Daron suk oto mori pa. Beatorí nanen ne Asien tevi jinibb suk nir re naim som.” ’

¹⁹ Ko nir arloli erpe nga Iesu muwrai tevir, ko arloli lilane nanen ne Asien etriv.

Iesu owra tweni nga Jutas pĩtkai kerasi ni

²⁰ Mian ko rivriv jer ko vajin, nial muwaj pini, ko Iesu esakel tevi jinibb sen nir esngavöl drromon eru, para-aan. ²¹ Ko daron nga maraan e, ko owrai tevi nir: “Nuwretun nuwrai tevi kami nga san re kami pia-teka kerasi inu.” ²² Ko nolor arrum elep, ko artipatun arwerwerai tevi ni, “Numal, evi inu?” ²³ Ko ni owra lweni tevir, “San re kami nga rramok-saro rramok-la nanen re plet ngel, pia-teka kerasi inu. ²⁴ Inu Jinibb Mawos bea-van pirpe nga maruli suri inu renge

Naul On pa. Ko wi, isi ko pia-ivi m̃ernen nga pia-teka kerasi inu Jinibb Mawos. Erres p̃elak b̃hong re m̃ernen poro sete p̃iak.” ²⁵ Ko Jutas nga p̃itka kerasi ni owrai tevi ni, “Jinibb nevisvisenien, evi inu?” Ko Iesu owrai tevi, “Erpe nik kumwerai.”

Iesu orro tuloni nanen ne Asien tevi nir

²⁶ Ko re daron nga marok-aan malum e, Iesu ela niv ko owra erres tevi Atua suri, ko otpoi ko owngani tevi jinibb sen nir ko owra “Kaplai kapurroi, ngel evi nibek.”

²⁷ Ko elai kele biles ko owra erres tevi Atua suri, ko elai tevir, ko owra “Kami jijle kapmini.

²⁸ Ngel evi drrak nga puloli marongen se Atua putur imare. Inu mejvi ngel suri netlasien ne nololien se delung nir. ²⁹ Nuwrai tevi kami, Sete nurongwose bemni kele norro ngel pijpari nabong nga bea-mini nga mimerr tevi kami renge batun vanu se Tata suk.”

³⁰ Mian ko arla nubo nga marok-lai daron nga maraan jile re nanen ne Asien osuw, ko arivel vajin van re Botwen ne lolnai ne olip.

Iesu owra tweni nga Pita pia-vilvil ore ni

³¹ Ko Iesu owrai tevir, “Kami jijle nolo kami pivitan suri inu renge natmupong ngel, suri aruli re Naul On, ‘Bea-revji jinibb nga mok-metmete sipsip, ko sipsip para-wolu sarrsarr.’ ³² Ko bea-tur imare kele, ko vitunen vajin ko bea-womu beavel ore womu kami re Galili.” ³³ Ko Pita owra lweni tevi: “Poro nolo jinibb ngel jijle nir pivitan suri nik, ko inu ma nolok setete mia-vitan.”

³⁴ Ko Iesu owrai tevi, “Nuwretun nuwrai tevi nik,

renge nat nga mupong ngel puwomu, vitunen ko nato pia-kokrout, ko nik kupa-vilvil ore inu pivatul.” ³⁵ Ko Pita owra lweni tevi: “Setete bea-vilvil ore nik ko, poro bea-mij wor tevi nik!” Ko jinibb sen jikle nir arwerai kele erpok.

³⁶ Vitunen Iesu eptevi jinibb sen nir aran re lat san nisen Getsemane. Ko owrai tevir, “Kaplik iel, daron nga inu ban beverus sapon iok.” ³⁷ Ko etkai Pita ko natu Sepeti nuru, arivel rujruj sapon. Ko ni nolon orrum elep vajin ko ornge esij. ³⁸ Ko owrai tevir, “Inu nolok orrum temijpal, otomori puloli bemij e. Kaplik iel ko kapkulkulu p̄irres tevi inu.” ³⁹ Ko ni evel rujruj kele sapon van ngasu ko ejiol non van ngatan ko olot ko owra “Tata suk, poro pivi nanu nga p̄isisarow, kupla tweni biles ne norongen nga m̄isij ngel, inu sete bea-minmin ren. Ko piplari pusorsan tevi nik marongen som, sete inu marongen suk.”

⁴⁰ Ko olwi kele vini ji jinibb sen nir nga itul nga ko elesi armaturrwel; ko owra tevi Pita, “Erpese kami sete kamviter kapkulkulu tevi inu mete nial p̄isansan? ⁴¹ Kapkulkulu p̄irres, ko kapverus nga sete nanu parini parrowrrow p̄elake kami. Nem̄i kami emarong lengleng, ko nibe kami emijmij.”

⁴² Ko evel lingir kele varwen ko olot kele, owra “Tata suk, poro pivi nanu nga p̄isisarow, kuploli biles ngel pia-asi re inu, nga inu sete beminmin ren. Ko pirpok ko wor, piplari ko wor pusorsan tevi marongen som.” ⁴³ Ko olwi kele vini; ko elesi armatur kele, suri meter orrwel.

⁴⁴ Ko elinglingir ko evel lingir kele ko olot vatolin, owra kele nale mawos nga muwrair

womu. ⁴⁵ Vitunen, olwi keke vini ji jinibb sen nir nga itul nga, ko owrai tevi nir, “Erres, kapmatur vajin, kapmosi p̄irres. Kaplesi. Daron suk evini nga parteka kerasi inu Jinibb Mawos van re nevre lartul nga marsij nir. ⁴⁶ Kapmera, kerr pivel. Kaplesi m̄er nga p̄itka kerasi inu otomori le pa pivini.”

Devje nuval se Iesu arini arrul totkoni ni

⁴⁷ Ko daron nga ni m̄irij malum e, ko Jutas, san re esngavöl drromon eru evini, eptevi delung nga milep san ngamartori nesip ne nuval ser nir ko ßetiluk ser nir. Arivel ji jinibb nga marlelep re sulsulen nir ko ßirtera nir nga marivi pa jinibb nga marlelep re m̄eri Isrel nir vini. ⁴⁸ Ko ni nga p̄itka kerasi ni owrai pa tevir lat nga pia-loli surie, owra “Kaplesi si nga bea-rrromji, ni evi ni nen ko. Kapa-rrul ren.”

⁴⁹ Marini vajin, ko ngavilvil ni evan ji Iesu ko owra “O, erres, jinibb nevisvisenien.” Ko orromji ni. ⁵⁰ Ko Iesu owrai tevi ni, “Selek, kuploli vajin nanu nga kumini suri.” Ko nir arini, ko arrul totoni Iesu. ⁵¹ Ko san re nir nga marpitevi Iesu esaro ko ervei tweni nesip ne nuval sen ko eta jinibb san, ko eta tweni boron. Ko m̄ernen evi jinibb ne majingen se batu jinibb ne sulsulen nir. ⁵² Ko Iesu owrai tevi, “E, kuplingi lweni nesip ne nuval som ngok re milngen. Suri nir jijle nga marla nesip ne nuval, para-mij ko reнге nesip ne nuval. ⁵³ Nik kurrormi sete nurongwose beveruse Tata suk, ko ni lelingen wolok pukoni meling nga marlelep ne anglo ne nuval pisngavöl drromon p̄ieru (12) parpitevi inu? ⁵⁴ Ko poro

pirpok, ko pirpese nga nale se Atua nga maruli renga Naul On nga pia-pelari ko wor suri inu pia-rremali mawos?”

⁵⁵ Ko re daron mawos nen, Iesu owrai tevi delung nir, “Erpese? Kamloli erpe nuvi jinibb nga mok-revji jinibb san. Kamini tweni kaprrul totkonik, ko kamtori nesip ne nuval nir ko ßetiluk nir. Ko tetajer nomok-lik renga Naim On, nomok-visviseni, ko sete kamrrul totkonik. ⁵⁶ Ko nanu ngel jijle nir arpelari osorsan tevi nale se Atua nga propet sen nir aruli wowomue tuwi pa.” Erij jile erpok, ko jinibb sen nir arivel arwolu lingi.

Iesu otur re no Kaonsel

⁵⁷ Ko delung nga marrul totkoni Iesu arevei tweni van ji Kaeapas, nga mivi batu jinibb ne sulsulen nir, lat nga jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien nir ko ßirtera nir nga marivi pa jinibb nga marlelep re mēri Isrel nir markorti pa ren. ⁵⁸ Ko Pita evivitue nir vitu jer van re lolo naworr ne naim se batu jinibb ne sulsulen nir nga mutur ren. Ko elik ngatan tevi jinibb nga marok-metmete lat nen, owra p̄ilesi bongsi nanu nga parloli tevi Iesu. ⁵⁹ Ko jinibb nga marlelep ne sulsulen nir tevi nir jijle nga marok-tori gortien nga milep arpejpej nale gerisen san nga p̄itre Iesu, puloli parlingi ni re mijen suri. ⁶⁰ Ko sete artor sweri san, ewretun nir elep arini ko arkerkeris bbong. Mian ko vitu jer nen ko vajin, jinibb eru orini ⁶¹ orwera “Merel owra ‘Inu nuvter bolokloksi Naim On se Atua ngel, ko nabong p̄itul kobbong, bea-ili lweni.’ ” ⁶² Ko batu

jinibb ne sulsulen nir otur imare ko owrai tevi ni: “Sete kupwera nanu san? Erpese re nale se nuru nga morij terem e ngok?” ⁶³ Ko Iesu omurrong. Ko batu jinibb ne sulsulen nir owra kele tevi, “Nungoni nik re nise Atua nga mimaur, kupwera weretunen tevi kem poro nik kuvi Mesaea Atua natun, rreknga ejki!” ⁶⁴ Ko Iesu owrai, “Erpe nik kumwerai. Ko nanu san kele bowrai tevi kami: Vitunen kapa-lesi inu Jinibb Mawos bea-sakel renge Atua nga derteren sen mutoe nevren rres. Ko bea-luwi re nabor ne melrin vini.” ⁶⁵ Daron nga batu jinibb ne sulsulen nir murunge nale se Iesu ngok, ko errerrsi sunsun sen, ko owra “A, ni erij melmelas ko osopsoŕe pa Atua! Erpese kerr rrampej malum jinibb kele san nga puwra nale kele sapon? Kaplesi, lelingenok kamrunge ni erij esij. ⁶⁶ Kamrrormi erpese?” Ko nir arwera lweni tevi, “O, ni erres re pimij ko wor!” ⁶⁷ Ko arlutövi non ko aruti, ko nir sapon arwuje ⁶⁸ ko artetnije ni, ko arwerai tevi, “Kupwerai tevi kem, nik Mesaea, isi ko muwjem ngok?”

Pita evilvil ore nga sete orongwose Iesu

⁶⁹ Ko Pita elik malum vare re naim renge lolo naworr nen. Ko nesenwarreng ne majingen san evini jini, ko owrai tevi ni: “E, nik kele komok-pitevi Iesu ne Galili.” ⁷⁰ Ko ni evilvil ore renge no delung nir, owra “Sete nurongwose nanu nga kumwerai ngok!” ⁷¹ Ko ni orujruj van morie metali ne naworr nen. Ko nesenwarreng m̄inij kele san elesi ni, ko owrai tevi nir nga marlik ie, “Merel okpitevi Iesu ne Nasret.” ⁷² Ko ni

evilvil ore kele ojuji mare, owra “O ejki, sete nurongwose morok!”

⁷³ Mian ko beblen kele, ko nir nga martur iok arini ji ni ko arwerai tevi Pita, “Ewretun nik kuvi nir san, suri rijen som erpe m̃eri Galili nir.”

⁷⁴ Ko Pita ololi nale nga m̃iterter temijpal san, ko ojuji mare ren ko owra “Mowra sete nurongwose morok!” Ko mian ko ngavilvil nato okokrout.

⁷⁵ Ko Pita orrorrmi vajin nale se Iesu nga muwrai tevi ni, “Puwomu, vitunen ko nato pia-kokrout, ko nik kupa-vilvil ore inu pivatul, nga kupwera sete kurongwose inu.” Ko ni eivare ko eting temijpal.

27

Arlingi Iesu van re nevre Paelat

¹ Daron nga rorpong susu mivini e, ko jinibb nga marlelep ne sulsulen nir ko ĩrtera nir nga marivi pa jinibb nga marlelep nir artori gortien san, armurri suri parlingi Iesu re mijen.

² Armurri jile osuw, ko arsere nevren ko arpitei tweni ko artekai van ji numal Paelet, nga batu numal se m̃eri Rom nir m̃ilngi ni nga pok-metmete m̃eri Isrel nir.

Mijen se Jutas

³ Ko daron nga Jutas, nga m̃itka kerasi Iesu, m̃ilesi nga marwera Iesu pimij, ko norrorrmien sen olwi. Ko ela lweni bebje nevöt silva ngavöl itul nen elai van ji jinibb nga marlelep nir re sulsulen ko ĩrtera nir nga marivi pa jinibb nga marlelep nir, ⁴ ko owrai tevir, “O, nuloli nololien re nga mirpel ngel nga m̃etka kerasi jinibb nga

m̃irres pian re mijen!” Ko nir arwera “Ko erpese kumini kumngoni tevi kem? Sete evi nga kem, evi nga nik ko wor. Kuprunge surim tevi!” ⁵ Ko Jutas ewirr tweni nevöt nen van loloim re Naim On, ko evel, ko evan orruloni lweni ni tevi dil, ko emij.

⁶ Ko jinibb nga marlelep re sulsulen nir arla nevöt nen, ko arwera “Sete erres rraplai rraplingi re nevöt ne Naim On bokis nen, suri evi nowli drra ne mijen.” ⁷ Ko armurri suri, mian ko arla nevöt nen, arwuli tweni dan sopen se m̃er nga mok-majing sospen dan, ko arloli pivi lat san nga partevni jinibb neturvitan nir ren. ⁸ Ngok dan ngok arveruse “dan ne drra ne mijen” ejpari lelingenok. ⁹ Ko ngok kele eplari erpe nale se Atua nga propet sen Jeremaea muwrai wowomue tuwi pa ngel: “Ko nir arlai bebje silva nevöt ne ngavöl itul, nowli ni nga m̃eri Isrel sopen arlingi nowlin. ¹⁰ Ko arlair arwuli tweni dan se m̃er nga mok-majing sospen dan, erpe nga Numal Atua muwrai tevi inu bololi.”

Iesu otur renge no Paelet

¹¹ Musuw, ko Iesu vajin otur womu re no numal Paelet. Ko numal Paelet osusi tevi, owra “Nik kuvi numal se m̃eri Isrel nir?” Ko Iesu owrai tevi, “Erpe nga nik kumwerai.” ¹² Ko daron nga jinibb nga marlelep re sulsulen nir ko b̃irtera nir nga marivi pa jinibb nga marlelep nir marwera tweni nale ser nga marij tere Iesu ren, ko ni sete owra lweni nanu san. ¹³ Ko daron nga nir marij jile musuw, ko numal Paelet owrai tevi ni, “Erpese? Sete kurnge nale ser nga muwun saut

ngok nga marij terem ngok?” ¹⁴ Ko ni sete owra suri lweni nanu san tevi, ololi numal Paelet etaol lengleng.

Paelet owra tweni nga Iesu pimij ko wor

¹⁵ Ko sia jijle, re daron ne nanen ne Asien mirpok, ko numal Paelet ok-marong pok-la tweni jinibb nga m̄ilik re naim ne nekaien san nga delung nir poro parwera nisen. ¹⁶ Ko jinibb san elik re naim ne nekaien re daron nen, arveruse nisen Iesu Barapas. Jinibb jijle arok-runge nanu nga marsij nga mok-lolir. ¹⁷ Mian ko delung arkorti vajin, ko numal Paelet osusi lesi owrai tevir, “Kammarong isi bea-la tweni tevi kami, Iesu Barapas, rreknga Iesu nga marveruse Mesaea?” ¹⁸ Suri numal Paelet orongwose nolor eval tevi Iesu ko niko martekai vini jin.

¹⁹ Ko daron nga m̄isakel ngatan re lat nga mok-sakel ren mok-wera suri lat nga puto suri tevi jinibb nir e, ko nesen sen oli naul ko elai tevi jinibbsan elai van jin, ko owra “Sete kuploli nanu san tevi jinibb nga m̄irres ngok, suri numatur lesi bori natmupong suri ni, ko nurnge esij elep e.” ²⁰ Ko jinibb nga marlelep re sulsulen nir ko b̄irtera nir nga marivi pa jinibb nga marlelep nir arververus delung nir nga parungoni p̄ila tweni Barapas ko pirevji pini Iesu. ²¹ Ko re daron nga numal Paelet mususi kele e tevir, “Kammarong isi ko re nuru nga eru ngel bea-la tweni tevi kami?”, ko nir arwerai lweni, “Barapas!” ²² Ko numal Paelet owra lweni tevir, “Poro pirpok, ko bololi sev tevi Iesu nga marveruse Mesaea?” Ko nir jijle arwera lweni tevi, “Pimij re nai pelaot!”

²³ Ko numal Paelet owra “Suri sev? Ololi sev esij?” Ko nir arkail van mare kele, “Pimij re nai pelaot!”

²⁴ Ko numal Paelet elesi vajin sete orongwose puloli mun nanu san, suri delung artoni lweni ni eterter, ko otomori vajin parloli laten nga milep san. Ko elai nuwi sapon ko ejejavöl e rengen no delung nir ko owra “Inu drra jinibb ngel sete pubböljik. Kaprunge suri kami tevi!” ²⁵ Ko nir jijle arwera lweni tevi, “Rrek erres, drran pubbölji kem ko metka se kem nir.” ²⁶ Marwera jile mirpok, ko numal Paelet ela tweni Barapas tevir. Ko etelmaji Iesu ko etkai vini ji jinibb ne nuval sen nir, nga pimij re nai pelaot.

Jinibb nuval nir artetniye Iesu

²⁷ Ko nir vajin artekai Iesu van re naim nga milep se numal Paelet, ko arser kortoni delung ne jinibb nuval nir. ²⁸ Ko nir aruri tweni sunsun sen ko aruri lweni sunsun nga nulsen musongsong van ren; ngok arrongrrongvi nulse sunsun se numal ser nir. ²⁹ Ko artali dil moku ar-rongrrongvi erpe nuvan se numal san, ko arlingi re batun ori; ko arla mavir otori orrongrrongvi nai se numal nga mok-tori. Musuw ko arjipa vajin baur ngatan jin arkerkerasi, arwera “O, erres, numal se mēri Isrel nir!” ³⁰ Ko arlutövi ni, ko arla mavir nen ko arvirrvirrale batun e. ³¹ Ko arkerkerasi ni mirpok jile musuw, ko aruri tweni sunsun ren ko aruri lweni sunsun sen van ren, ko arpitei tweni ni van re lat nga pimij re nai pelaot e.

³² Ko daron nga marivel mirpok vini, ko arlesi jinibb san ne Saerin nga nisen Saemon. Ko aron

tertere ni nga puwosi nai pelaot se Iesu. ³³ Ko mian ko arini vajin re lat san nisen Golkota. Nais ngok renye nale se m̄eri Isrel nir owra “Lat ne bongur.” ³⁴ Ko arla norro, ko arlingi nanu san nga mirpe melu van ren nga puloli poro pimni ko niben puprus e. Ko arlai tevi. Ko ni, daron nga mimni lesi bbong, ko omusus pimni.

³⁵ Ko arruloni arwuse vajin re nai pelaot, musuw ko artutweni sunsun sen, ko artuwe daes arwera parlesi isi nga poro pia-asi, niko sunsun se Iesu pivi sen. ³⁶ Musuw, ko arlik ngatan vajin, ko armetmet suri Iesu ie. ³⁷ Ko aruli tweni nale san ngel suri nga marevji pini ni, “Merel evi Iesu, numal se m̄eri Isrel nir,” ko arwuse mare re batun. ³⁸ Ko arruloni kele jinibb eru nga morok-vevna ko morok-revrevji jinibb tevi Iesu, nuru tuwen arwuse re nai pelaot san re nevren rres ko tuwen re nevren mair.

³⁹ Ko lartul nga marasasi ie arij esij tevi, arwirrwirrleni batur tevi, ko armen keraji. ⁴⁰ Ko arwerai tevi, “A, nik nga kumwera kuplokloksi Naim On ko nabong p̄itul ko kuñili lweni, kupla lweni nik poro kumivi Atua Natun, ko kuprow jubbul re nai pelaot vitan!”

⁴¹ Erpok kele re jinibb nga marlelep re sulsulen nir, arkerkerasi Iesu tevi jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien nir ko b̄irtera nir nga marivi pa jinibb nga marlelep re m̄eri Isrel nir, ko arwera ⁴² “Poro weretunen m̄ila se jinibb m̄inij nir, ko erpese ni sete orongwose p̄ila lweni se ni? Evi numal ne Isrel, ko purow jubbul re nai pelaot vitan, ko rrapa-osuri ni vajin! ⁴³ Ni ebibto Atua,

Atua ãitka tweni vajin lelingenok poro pimrreni ni. Suri owrai pa, ‘Inu nuvi Atua Natun.’”

⁴⁴ Erpok kele, nuru nga morok-revrevji jinibb nga marruloni nuru tevi Iesu oraji liwe nuru tevi Iesu.

Mijen se Iesu

⁴⁵ Ko mian ko levial ko vajin, nial muwosput, ko nat emalik ãetãpeti re vanu ejpari mete nial itul. ⁴⁶ Ko momsawos mete nial itul sapon, ko Iesu ekail drrelan elep, owra “Eli, Eli, lama sapaktani?” Ngok renge nale se ãneri Isrel nir owra “Atua suk, Atua suk, erpese kumiel lingi inu?” ⁴⁷ Ko nir sopor nga martur ie arunge jabble, ko arwera “Merel everuse Elaeja ko.” ⁴⁸ Ko ngavilvil nir san owlun van ko ela nanu san erpe nalum, ko ololi ervei norro nga mimelmel van ren, ko elngi re mavir ko esareni tevi Iesu pimni. ⁴⁹ Ko nir ãminij nen nir arwera “Pirpok pa! Rraplesi ta poro Elaeja pivini pia-la sen.” ⁵⁰ Ko Iesu ekail kele drrelan elep ko osrow pini.

⁵¹ Ko kalik nga murrul ore lat nga muon emarrerr devjen eru e, ãmitipatun re bongsin nga mare osuw re bongsin nga ngatan. Ko naãni emãi ko ãbereng nir armoworwor. ⁵² Ko dubb nir arteãpir, ko nibe jinibb on elep nga marmij armera. ⁵³ Ko vitunen daron nga Iesu mimra jile re mijen sen ko nir arivel lingi dobbir, ko aran re Ngaim On Jerusalem; ko arpelari ji jinibb elep arlesir.

⁵⁴ Ko daron nga numal se jinibb nuval nen nir ko jinibb nga marpitevi ni marmetmet suri Iesu marunge naãni ãmiãni ko nanu jijle nga marpelari

ngok, ko armetutu temijpal, arwera “Ewretun, m̄erel evi Atua Natun!”

⁵⁵ Ko nesevin elep nga marok-majing sen ko nga marvijuri re Galili vini, artur ngasu bbong ko armeteni. ⁵⁶ Livö re nir, Merri ne Maktala ko Merri tasu se Jemes ko Josep, ko Sepeti nesen sen.

Josep etevni Iesu

⁵⁷ Mian ko rivriv jer vajin, jinibb ne Aramatia san nga joron milep, nisen Josep, evini. Ni kele evi jinibb se Iesu san. ⁵⁸ Ko evan ji numal Paelet, ongoni nibe Iesu. Ko numal Paelet owra nale san nga parlai. ⁵⁹ Ko Josep ela niben, ko on̄be ore kalik nga muwokwok e m̄irres. ⁶⁰ Ko elngi rengo dubb sen nga mimerr nga m̄itai rengo ßereng. Ko eitini nevöt ßereng nga milep san oto ore metali ne dubb, ko evel lingi. ⁶¹ Merri ne Maktala ko Merri m̄inij nen kele san orlik mori bbong ie, no nuru orlik ormauos e dubb.

Jinibb nuval sopor armetmete dubb se Iesu

⁶² Ngok evi nabong nga parloli lilane nanu parto pumomsawos parteravi nabong ne Sapat. Mevinen jinibb nga marlelep re sulsulen nir ko Parasi nir arini arkorti ji numal Paelet, ⁶³ ko arwera “Numal, namrrormi iok. Jinibb ne gerisen ngok daron nga mimaur malum e, ko owra ‘Vitunen, nabong p̄itul, ko bea-maur luwi kele re mijen.’ ⁶⁴ Ngok, kupwerai ta nale san nga parmetmet ore dubb p̄irres pijpari nabong p̄itul. Jinibb sen nir tarini ko tarvenae tweni ni ko tarwerai tevi jinibb nir, ‘Ni emaur luwi re mijen.’ Ngok poro pirpok gerisen nga vitu jer nen tia-sij tia-asie nga womuj nen.” ⁶⁵ Ko numal Paelet

owrai tevir, “Kamrongwose kapla jinibb nuval sopor. Kapiel vajin kaploli parmetmet ore nanu jijle puto p̄irres pirpe nga kami kamrongwose.”

⁶⁶ Ko arivel aran ko arlingi nanu san renge nevöt nga muto ore metali nga puloli parongwose poro jinibb san p̄iasi van loloim. Ko arlingi jile osuw, ko arlingi vajin jinibb ne nuval nen nir parmetmet ore.

28

Iesu emaur luwi kele

¹ Mian ko vitunen ko vajin, nabong ne Sapat osuw ko nial etipatun nga pimraej re nabong womu re wik, ko Merri ne Maktala ko Merri m̄inij nen kele oran orwera porlesi dubb. ² Ko nam̄i nga milep san em̄i, suri anglo san se Numal Atua ojubbul re melrin vini; evini eitini tweni nevöt ne metali, ko esakel ren. ³ Non erinrin erpe moro navil ko sunsun sen eraprap temijpal erpe numow. ⁴ Ko nir nga marmetmete dubb armetutue ko aririr lengleng, arirpe jinibb nga marmij nir. ⁵ Ko anglo erij, owrai tevi nesevin nen nuru, “E, sete kopormetutu, suri nurongwose komorpej Iesu nga mimij re nai pelaot. ⁶ Ni ejki iel. Suri emaur luwi kele, erpe nga muwrai wowomue. Koporini ta koporlesi lat nga mimatur ren.” ⁷ Nuru orlesi jile osuw, ko anglo owrai kele: “Koporan pingavil, koporwerai tevi jinibb sen nir nga ni emaur luwi kele pa renge mijen. Ko ni puwowomue kami van re Galili e, ko kapa-lesi ie. Pirpe nga inu mowrai ngel tevi kamru.” ⁸ Ko orivel lingi dubb ngavilvil tevi metutuen ko neiren nga milep, ko orwolu

van porla nale tevi Iesu jinibb sen nir. ⁹ Ko ortaole orsorrviĵ lengleng Iesu miplari ĵi nuru, ko owra “O, erres.” Ko oran orĵipa ngatan ĵin ko orrul totoni Ĥelan, ko orsurövi ni. ¹⁰ Ko Iesu owrai tevi nuru, “Sete kopormetutu. Koporan koporwerai tevi tasik nir nga para-wowomu iak Galili, ko para-lesik ie.”

Nale se jinibb nuval nir

¹¹ Ko daron nga nuru moran e, ko jinibb sopor nga marmetmet dubb nen arluwi van Jerusalem e, ko arwerai tevi jinibb nga marlelep re sulsulen nir nanu ĵijle nga marpelari. ¹² Ko nir arkorti tevi Ĥirtera nga marivi pa jinibb nga marlelep nir ko armurri suri parloli ĵirpese partawi ore nanu nga miplari. Mian ko vitunen ko vajin arla nevöt elep tevi jinibb nuval nen nir, ¹³ ko arwerai tevi nir, “Kami kapwerai tevi jinibb nir, ‘O, jinibb sen nir arini natmupong ko arvenae tweni niben daron nga nammatur e.’” ¹⁴ Ko poro numal Paelet ĵurnge nale ngel, ko kem naba-van naba-loli ĵirres tevi ni, ko kami sete kapa-la norongen nga ĵisij ren.” ¹⁵ Ko jinibb nuval nen nir arla nevöt nen evi se nir, ko arloli erpe nir marwerai suri tevir. Ko nosĵen ne gerisen ngel ĵeri Isrel nir arsuĵe ejpari lelingen ngel malum.

Iesu errmali ĵi jinibb sen nir

¹⁶ Ko Iesu jinibb sen nir esngavöl drromon san (11) arivel van re Galili van re botwen nga Iesu muwrai pa tevir. ¹⁷ Ko daron nga marlesi ni, ko arsurövi ni; ko nir sopen sete arosuri erres. ¹⁸ Ko Iesu evini mori ĵir, ko owrai tevir, “Atua elai pa derteren ĵile tevi inu re nanu ĵijle ne melrin ko iel

ngatan. ¹⁹ Ngok, kapan re vanu jikle, kapvisviseni jinibb nir, para-ivi jinibb suk. Ko kappaptaes nir re nise Tata suk ko re nise inu Atua Natun, ko re nise Nem̃in On. ²⁰ Ko kapvisvisenir nga parloli suri nanu jikle nga mowrai tevi kami. Ko kaplesi, inu beptevi kami tetajer, pian pijpari ngatan ngel bongsin.”

Naul On Nga Mimerr Uripiv
The New Testament in the Uripiv language of
Vanuatu

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators

Language: Uripiv (Uripiv-Wala-Rano-Atchin)

Dialect: Uripiv

Translation by: WBT

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

96303ce7-aa0a-513c-862d-415957a542e1